

yaşa

Sayı:04 Ocak 2005

mekan: İstanbul Modern Sanatlar Müzesi, **söyleşi:** Feyhan Kalpaklıoğlu ve İdil Yiğitbaşı,

gezi: Mardin / Hasankeyf, **söyleşi:** Nuri Çolakoğlu, **müzik:** caz,

söyleşi: Mario Levi, **spor:** snowboard, **bakış açısı:** havadan İstanbul, **fotoğraf:** Ali Konyalı,

sağlıklı beslenme: Taylan Kümeli, **stil:** Sunay Akın, **macera:** tekneyle dünya seyahati,

konsept: iş - özel hayat dengesi, **yaşam:** kadınlar, **söyleşi:** Zafer Yenal, **sinema, kitap, yaşam rehberi,**

sanat: Gencay Kasapçı, **haber:** Dyo Resim Yarışması, **Yaşar** kısımlar, english summaries

Yeni bir dönem başlıyor...

Ocak 2005, yeni bir dönemin başı. Hem yeni bir yıl, hem de AB ile ilişkilerimizde bir dönüm noktasının ardından başlayan yeni bir süreç var önümüzde. Bu yeni uyum döneminde AB normlarını dikkate alarak özel sektör, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri katılımcı bir çalışma içinde, Türkiye'nin toplumsal refahının artmasına çalışacaktır.

Yüksek hedefleri olan bir kalkınma stratejisinde en önemli unsur insan faktörüdür. Türkiye hak ettiği çağdaş ekonomik ve toplumsal düzeye, eğitim sistemine kaynak yaratarak ve köklü değişiklikler yaparak varacaktır. Eğitim uzun süreli bir süreçtir. Genç nüfusun sürekli arttığı ülkemizde; müfredat, zorunlu eğitim süresi ve eğitimin kalitesi konusunda pek çok reform yapılmalıdır. Aksi halde Avrupa ile bütünleşme sırasında en önemli sermayemiz olan genç insan kaynağını sadece vasıfsız işgücü olarak bir anlamda yok etmiş olacağız. Bu konuda süratle ek kaynakların yaratılması ve eğitimin desteklenmesi gerekmektedir.

Ülkemizde bulunan yatırım açığı ve yatırım ortamının iyileştirilmesi konuları ise eğitimden sonra aynı derecede önem taşıyan konularımızdır. Yatırım ortamının iyileştirilmesi, küreselleşen dünya ekonomisinde var olmaya çalışan, global yatırım pastasından pay almaya uğraşan bütün ülkelerin üzerinde hassasiyetle durduğu bir konudur. Çünkü yatırım öncesi, yatırım ve işletme dönemlerinde karşılaşılan engeller, sadece bürokratik işlemler olarak algılanmamaktadır. Nitekim var olan engeller rekabet gücümüzü azaltmakta, iş maliyetlerini yükseltmekte ve gerek iç gerekse dış yatırımlar için ülkemizin ca-

“İşsizlikle mücadele, iyi eğitilmiş bir toplum, sadece ülkemizi yönetenlerin sorunu olamaz. Siyaset, kamu ve iş dünyası, hep birlikte ortak akıl geliştirmeli, gelecek yıllar için bir vizyon oluşturmalıyız.”

zibesini azaltmaktadır. Bu nedenle yatırım ortamının iyileştirilmesi için atılan her adım, ülkemizi potansiyelini daha iyi kullanabilen bir konuma getirecektir. AB ile müzakerelerin başlamasıyla sadece mevzuat uyumu sağlanmayacak, hem kamu, hem de özel sektörde iş yapma kültürü de derin değişimlere uğrayacaktır. Bu değişimin etkileri ise; ekonomik bağımsızlık, ülke risk sıralaması, küresel rekabetçilik, çevresel sürdürülebilirlik gibi birçok uluslararası endekste Türkiye'nin yerini daha iyi noktalara getirerek kendini gösterecektir. Ülkemiz gündemindeki diğer önemli bir konu ise kayıt dışı ekonomi ile mücadeledir. Bu mücadeleyle desteklenen vergiyi ve diğer destekleri de kapsayan etkin bir devlet yardımı politikasıyla, ülkemiz ekonomisi istikrarlı bir büyüme sağlayacaktır. Yüzde 5'in üstünde seyreden büyümemizle eğitim sorunu çözümlenerek, işsizlik sorununa kalıcı çözümler üretilebilir.

AB ile entegrasyonu hızlandırırken atılacak olan uyum adımlarının Türkiye içinde büyük kazanç olduğu kesindir. Zaten siyasi istikrar, tarım, insan hakları, çevre, eğitim ve pek çok konuda yapılacak olan bu reformlar, aslında Türkiye'nin kazançları olacaktır. Türkiye sadece AB ile ilgili hedeflere vardığında değil, bu hedefe varmak için geçtiği yollarda da karlı çıkacaktır. Bu çerçevede, demokratik standartlarımızın yükselmesi en büyük kazancımız olacaktır.

Yeni bir dönem; 2005 yılı, Türkiye için olumlu pek çok gelişmenin yaşanacağı bir yıl olacağı inancıyla...

Sevgiyle kalın,

Feyhan Kalpaklıoğlu
Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı

Kapak görseli: serimaj / imagebank

36

fotoğraf: Ali Konyalı

yaşa

Yaşar Holding A.Ş. Adına Sahibi
Feyhan Kalpaklıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu)
Yaprak Özer

İçerik ve Tasarım
indeks:

indeks içerik-iletişim danışmanlık
Kore Şehitleri Cad. No:28 Atılım İş Merkezi
K:4 D:4 Zincirlikuyu-İstanbul
Tel: 0212 347 70 70 Faks: 0212 347 70 77
e-mail: indeks@indeksiletisim.com
web: www.indeksiletisim.com

Yazı İşleri

Yayın Editörü: Fülay Yaşa
Yazı İşleri Editörü: Ayşe Erden

Haber Merkezi:

Umut Bavlı, Elif Erdem
Demet Şeker, Lucy Wood

Tasarım

Gündüz Hakan Savaşer

Görsel Yönetmen

Esen Ataman Kürklü

Uygulama

Serkan Bengin

Renk Ayrımı

Stampa

Basım

Doğan Ofset

Adres:

Yaşar Holding A.Ş. İstanbul Temsilciligi
Setüstü Kabataş No: 23 İstanbul

Telefon: 0212 251 46 40

Faks: 0212 244 42 00

e-mail: yasadergi@yasar.com.tr

Yaşa Dergisi'nde yayımlanan yazı ve fotoğrafların tüm hakları ile Yaşa logosu Yaşar Holding A.Ş.'ye aittir. Kaynak gösterilerek dahi olsa Yaşar Holding A.Ş.'nin yazılı izni olmadan kullanılamaz.

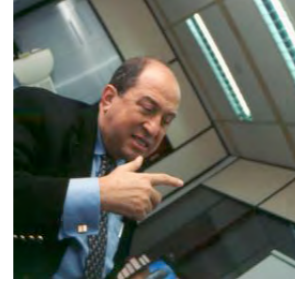
04

06

12

16

20

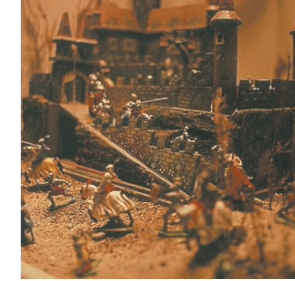
24

28

32

44

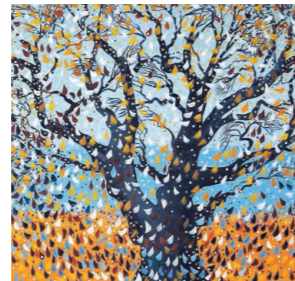
48

54

60

70

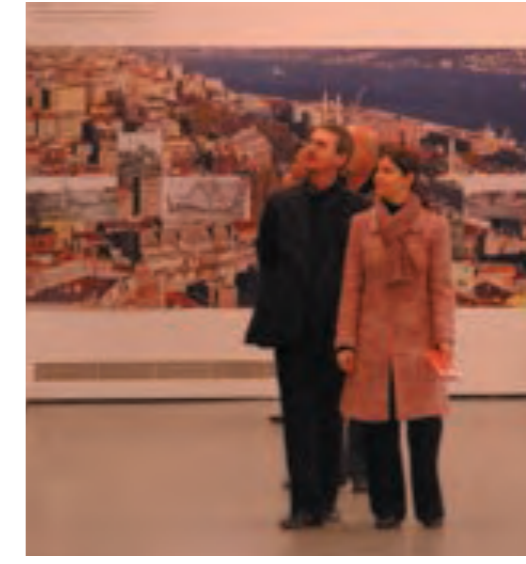
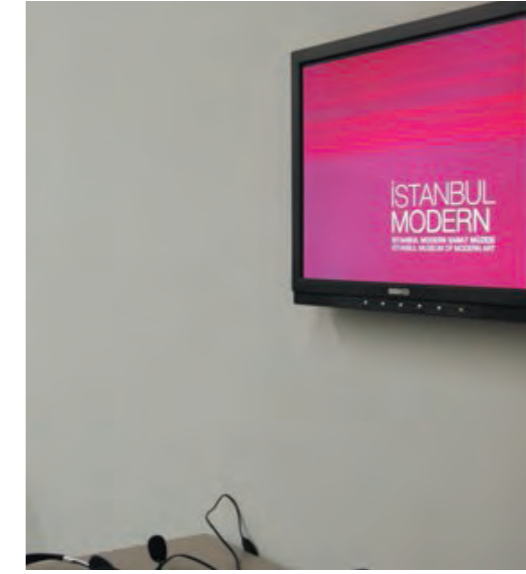
04 mekan: İstanbul Modern Sanatlar Müzesi, 06 söyleşi: Feyhan Kalpaklıoğlu ve İdil Yiğitbaşı, 12 gezi: Mardin / Hasanköy, 16 söyleşi: Nuri Çolakoğlu, 20 müzik: caz, 24 söyleşi: Mario Levi, 28 spor: snowboard, 32 bakış açısı: havadan İstanbul, 36 fotoğraf: Ali Konyalı 42 sağlıklı beslenme: Taylan Kümeli, 44 stil: Sunay Akın, 48 macera: tekneyle dünya seyahati, 52 konsept: iş - özel hayat dengesi, 54 yaşam: kadınlar, 60 söyleşi: Zafer Yenil, 64 sinema, 66 kitap, 68 yaşam rehberi, 70 sanat: Gencay Kasapçı, 72 haber: Dyo Resim Yarışması, 74 Yaşar kısımlar, 76 english summaries

Batıda müzeler, cafe'si, sineması ve restoranın bulunduğu, insanların hem öğrendiği hem de hoşça zaman geçirdiği kültür merkezleri haline geldi. Ülkemizdeyse hala belli bir yaş grubunun ya da meraklıların sanat eserleriyle buluştuğu mekanlar durumunda. İstanbul'da, film seyredilebileceğiniz, kütüphanesinden yararlanabileceğiniz, cafe'sinde yorgunluk kahvesi içebileceğiniz, çağdaş Türk sanatının ürünlerine ulaşabileceğiniz, bir mekan var artık. Sözünü ettiğimiz yer, İstanbul Modern Sanatlar Müzesi. Eczacıbaşı grubuyla İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın işbirliği sonucunda açılan Türkiye'nin ilk uluslararası müzesinin kısa adı "İstanbul Modern". Ülkemizin modern ve çağdaş sanat alanındaki birikimini ortaya koymayı ve korumayı amaçlayan müzenin kurulmasına aslında çok önceden karar verilmiş. Ancak 10 yılı aşkın bir süredir mekan arandığı için açılışı gecikmiş.

Özel koleksiyonlar

Galata Rıhtımı'nda Denizcilik İşletmeleri'ne ait 4 No'lu Antrepo'da 11 Aralık'ta hizmete açılan müze, iki kattan oluşuyor ve 8 bin metrekarelik bir alana yayılıyor. Müzenin birinci katında, Nejat F. Eczacıbaşı Vakfı ve Türkiye İş Bankası Koleksiyonu'yla, Resim ve Heykel Müzesi'nden çok sayıda eserin yer aldığı, sürekli koleksiyon sergileri bulunuyor. Müzede yılda üç, dört kez düzenlenmesi planlanan süreli sergiler de var. Bu bölümde çağdaş Türk sanatının seçkin örnekleriyle farklı sergileme metodlarıyla buluşacaksınız. Sergi, Türk sanatçılarının uluslararası sanat dünyasında tanıtılmasını amaçlıyor. Eğer yolunuz Ocak- Mart 2005 tarihleri arasında Galata'ya düşerse, İstanbul Modern'e uğramanızı ve Türk sanatının efsanevi isimlerinden Fikret Mualla'nın 101. doğum günü nedeniyle düzenlenen sergiyi gezmenizi tavsiye ederiz. Sergide sanatçının özgün çabalarına yer veriliyor.

Modern Türkiye'nin modern müzesi

Türkiye'nin ilk uluslararası müzesi "İstanbul Modern Sanatlar Müzesi", sergi salonları, kütüphanesi, cafe'si ve sinema salonuyla bir kültür merkezi olmayı hedefliyor. Her kesimden insana ulaşmanın amaçlandığı müzede, Çağdaş Türk Sanatı'nın önemli eserleriyle özel koleksiyonlar yer alıyor.

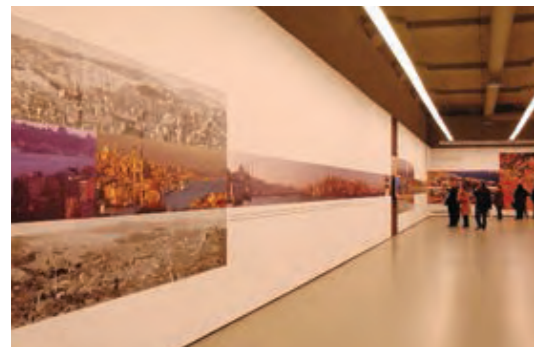

Dünyayı dolaşan sergiler...

İstanbul Modern Sanatlar Müzesi, yalnızca Türk sanatçıların eserlerini tanıtmakla kalmayacak... Dünyayı dolaşan önemli sergileri de Türk izleyicisiyle buluşturacak. Yani artık dünyanın bir ucundaki sergi, İstanbul Modern'e ayağımıza kadar gelecek. Bunun için dünyanın en büyük koleksiyoncularından Deutsche Bank'la bir anlaşma yapıldı. Bu anlaşma kapsamında Ocak 2005'te Rusya'da başlayacak bir sergi yıl sonunda İstanbul Modern'e gelecek.

Kültür merkezi

İstanbul Modern, bugüne kadar gezdiğiniz, gördüğünüz müzelerden çok farklı... Sineması, cafe'si ve kütüphanesiyle bir kültür merkezi görünümünde. Müzeye geldiniz, sergileri gezdiniz, bilgilerinizi tazelediniz. Ancak biraz da eğlenmek istiyorsunuz. Bunun için başka bir mekana gitmenize gerek yok. Klasik ve bağımsız film örnekleriyle festivaller dışında gösterim olanağı bulamayan filmleri izleyebileceğiniz müze sinemasına uğrayabilirsiniz. İstanbul Modern'in halka açık bir de kütüphanesi bulunuyor. Burada modern Türk ve dünya sanatını konu alan kitaplara, sanat ansiklopedileri ve dergileri gibi çok sayıda kaynağa ulaşabilirsiniz. Günün sonunda, kültür birikiminizi artırarak müzeden ayrılmadan önce soluklanmak için müzenin Boğaz'a nazır cafe'sine uğrayabilir, kahvenizi yudumlarken manzarayı seyredebilirsiniz.

“Bir yol haritamız var”

Feyhan Kalpaklıoğlu ile İdil Yiğitbaşı çoğunuzun iş dünyasının sınırlı resmi içinde tanıdığı iki profil. Aslında birbirinden renkli iki kadın. Peki hem kardeş hem iş arkadaşı olan iki kadın nasıl bir ilişki içinde. Çocuklukları, babayla ilişkileri, kariyerleri...

Bu yazı aslında iki kız kardeşin hikayesi. Yaşar Dergisi, Yaşar Topluluğu'nun kurumsal imaj dergisi. Geçtiğimiz yıl doğdu. Yaşar Topluluğu'nun el attığı her alan aslında yaşamımızın içinde. Biraz gıda, biraz renk... Biraz turizm ve eğlence, biraz tahhüt... Hayvancılık çok görünmese de pek önemli... Dedim ya hayatımızın ortasında bir yerde Yaşar Topluluğu. Anafikir, ürettikleri hizmet ve ürünlerin dışında el attıkları alanlar, özellikle diğer renkleri gözler önüne sermek adına. Kısacası bolca iş dünyası ve ekonomi ama bir o kadar sanat, arkeoloji ve insan... Bu yayına aileyi çıkarmak sandığınız gibi kolay bir iş değil. Tamam yayın bizim de bizim gözükmemiz o kadar da gerekli değil anlayışı, sanırım biraz aileden gelen bir alışkanlık. Babalarının iki kızı. Yaşar Topluluğu'nun yeni yüzü; Feyhan Kalpaklıoğlu ve İdil Yiğitbaşı.

Aslına bakarsanız, yıllardır grubun değişik bölümlerinde çalışan iki kişi. Ancak geçtiğimiz yıl başına kadar Selçuk Bey'in karizmatik kimliği etrafında dönen ve gözlerin neredeyse ondan başka kimseyi görmediği bir ortamdandı, birden daha farklı bir döneme adım atıldı. Yaşar Holding Yönetim Kurulu, Feyhan Hanım'ın başkanlığında yeniden yapılandırıldı.

Feyhan Kalpaklıoğlu ile İdil Yiğitbaşı, çoğunuzun iş dünyasının sınırlı resmi içinde tanıdığı iki profil. Aslında birbirinden renkli iki kadın. Peki hem kardeş hem iş arkadaşı olan iki kadın nasıl bir ilişki içinde. Çocuklukları, babayla ilişkileri, kariyerleri... Yetmedi bundan sonra Yaşar, planlar ve gelecekte söz etmişken çocuklar... Türkiye'nin en eski şirketlerinden Yaşar'ın dünü, bugünü ve yarını iki kadının gözüyle okumak ister misiniz. Buyrun öyleyse...

Yaprak Özer: Çocukken didişir miydiniz?

Feyhan Kalpaklıoğlu: Didişmezdik. Aramızda yaş farkı var.

Y.Ö.: Aranızda kaç yaş var?

F.K.: Dokuz yaş. Dolayısıyla hiç didişmedik. Ben hep kendimi abla gibi hissettim. Çünkü o yedi yaşındayken ben genç kızdım. O da büyürken çok şeker bir çocuktu. Ailenin küçüğüydü ve çok seviliyordu. Aramızdaki yaş farkı yıllar geçtikçe kapandı.

Y. Ö.: Selçuk Bey sert bir baba mıydı?

F. K.: Sert bir baba değildi. Disiplinliydi, ama bunu sertlikle yapmazdı. Görünmeyen bir çekinmemiz vardı. “Sert baba” demek doğru olmaz.

İdil Yiğitbaşı: Annem de çok evhamlıydı. Onun için korumaya altındaydık.

Y. Ö.: Feyhan Hanım nasıl bir ablaydı?

İ. Y.: Evde çok uzun zaman bir arada olmadık. Ben ilkokulu bitirdiğim yıl ablam üniversiteye gitti. Boğaziçi Üniversitesi'ne okumaya gidince, ben uzun süre evde yalnız yaşadım.

Y. Ö.: Sizin birbirinizi tanımanız hangi yaşlarda oldu?
F. K.: İdil anne olduktan sonra, daha fazla beraber olduk. Yazlıklarımız birbirine yakın. Çocuklarımız var. Ben biraz daha tecrübeli bir anneydim. Sonra ilişkimiz iş hayatında daha çok pekişti.

Y. Ö.: Çocukken havayı koklamak adına bazı babalar çocuklarını özellikle işe götürür. Sizin hiç böyle bir durumunuz oldu mu?

İ. Y.: Benim hiç olmadı. Üniversiteyi bitirdikten sonra bir yıl çalıştım ve master yaptım. Ondan önce şirketlerde staj bile yapmamıştım.

F. K.: Ben üniversite ikinci sınıftayken Pınar Süt kuruluşuyordu. Ayhan Öner bana, “Yazın çalışır mısın?” diye sordu. O yaz bir buçuk, iki ay çalıştım. Ama çalışmasak da evimize iş hayatından çok sayıda kişi geliyordu. Kullak dolgunluğu oluyordu. Babamın gündeminde ne olduğunu, nereye gittiğini ve kiminle konuştuğunu çok merak ederdim. Onun için babama çok soru sorardım, o da sabırla anlatırdı. Özellikle ailenin geçmişi, işlerin nasıl kurulduğu gibi bilgileri öğrenirdim. Bizim şirketimiz aslında hiçbir zaman bir aile şirketi gibi değildi. Hep yabancı ortağımız vardı, danışmanlarla birlikte kurumsal yapıya geçiş yaşıanıyordu. Babam da fabrikadan çıkmış, 35 yaşlarında genel müdürlüğü bırakmış, oraya profesyonel bir yönetici atamış ve holdingi kurmuş.

Y. Ö.: Holding dışardan aile şirketi görüntüsü veriyor.

İ. Y.: Aile adını taşıdığı için herhalde.Yaşar, kurumsallaşmış bir aile şirkettir. Selçuk Yaşar'ın etkisi çok olmuştur.

F.K. Selçuk Yaşar öncü bir insan. TÜSIAD'ı, SETBİR'i kurmuş. Bunlar Türkiye'de birçok sektörde öncü olmuş kuruluşlar. Gerçekten cesur bir insan. Türkiye'nin gündemini 10, 15 yıl ileriye doğru yaşamış. Turizm, tarım ve hayvancılık gibi, bugün bile yeni yeni konuştuğumuz konuları önceden konuşmuş. Hareket noktası yaratıcılık. Ticaret ve para kazanmak değil.

İ. Y.: Yenilikçi. 1975'te Pınar Süt'ün kurulmasıyla birlikte, Türkiye'ye ilk UHT süt getirildi. O zaman Fransa'da bile UHT süt çok yeniymiş. 1969-70'lerde Fransa'ya

uzun ömürlü süt girmiş. Düşünün ki, 1975'te Türkiye'ye giriyor. Pınar UHT sütü Türkiye'ye getirmemiş olsaydı, bugün belki Türkiye pazarı çok farklı olacaktı.

İ. Y.: Çocuklar sağlıklı süt içemiyordu. Dört, beş yıl önce bir konuşmasında Selçuk Bey'e bir çocuk doktoru teşekkür etti. Çünkü o dönemlerde Türkiye'de çocuk hastalıkları çok fazlamış. Cam şişe sütler belli şehirlerde vardı, her yere dağıtmı yapılamıyordu. Sokak sütçüsünden süt alıp kaynatılırdı. Çocuklar hastalanırdı. F. K.: Süt kesilirdi ve iki, üç gün evde süt olmazdı. Peynir ya da yoğurt yenirdi.

Y. Ö.: Selçuk Bey sürekli yenilikçi ve yaratıcı. Böyle bir babayla yaşamak nasıl bir şey?

İ. Y.: Onunla iş dışında bir şey konuşmak zor. Bize geldiğinde iş konuşmayıp, çocuklarla ilgili bir şeyler konuşmaya çalışıyorum. Ama onun kafası hep işlerle meşgul. Aklına bir yerden bir şey geliyor.

F. K.: Yeni projeler ve iş yaratma konusunda sürekli arayışı var.

İ. Y.: İş, aynı zamanda onun hobisi.

Y. Ö.: Babanızla ilişkinizi tarif edin desem...

F. K.: Babam benim için yönlendirici olmuştur. Özgüvenimi artırmıştır. Danışılacağı zaman babam hep oradadır. Her gün, rutin bir ilişki yaşamadık, ama haftada bir yoğun görüşmelerimiz olurdu. Beraber balığa giderdik. Üniversitede okurken İstanbul'a ne zaman gelse,

mutlaka bir akşamını bana ayırırdı. Beraber yemek yerdik. Zamanı az olmasına rağmen, ben babamdan çok fikir aldım. Kadınların çalışması konusunda bize ciddi bir destek verdi. Oğlumu doğurdum, aradan 20-25 gün geçmişti. Babam bir gün beni aradı. O zaman ben turizme bakıyordum ve bir takım işler de devam ediyordu. Bana, “Çocuk 20 günlük oldu, daha ne kadar evde oturacaksın?” dedi. Benim için bir şok olmuştu. Bir an önce evden çık” dedi. Annem de tam tersini söylledi, “Gitmeyin, başkasını bulsun, çalıştırın.”

İ. Y.: Babam çok çocuk doğurmamızı istemedi. Ben master için ABD’ye gitmiştim. İzmir’e bir an önce dönmemi istedi.

F. K.: Bana da “İstanbul’dan evlenirsen kabul etmem. İzmir’de olacak” dendi. Takipçi bir babaydı. Çocuklarını yakınında ister.

İ. Y.: Uzağa gitmemizi istemedi. Ben ABD’deyken haftada iki, üç kere telefon ediyordu. Bir yıl sonra sıkılmaya başladı, “Dön artık” dedi. Ben de, “Diplomamı almaktan dönmem” dedim. Bitirdim ve öyle döndüm.

F. K.: Ben Boğaziçi’nde master yapmak istedim ama babam “Olmaz. Anarşinin ortasında dört yıl çok merak ettik. Ben seni ABD’ye master’a yollarım” dedi.

Y. Ö.: Eğitimlerinize hangi konularda?

F. K.: Lise ve üniversiteyi aynı okullarda okuduk. İzmir Amerikan ve Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü.

İ. Y.: Boğaziçi ve ODTÜ gibi okulları bugün kazanmak daha zor. O zaman biz rahatlıkla girdik. İstanbul’a gitmemize engel olmaya çalışmadılar.

Y. Ö.: Feyhan Hanım, kariyerinize insan kaynakları alanında başladığınız doğru mu?

F. K.: 1978 yılında üniversiteyi bitirdim. İzmir’de döndüğümde bir yaz geçti ve eylül ayının başında, Dyo’da endüstriyel ilişkiler bölümünde çalışmaya başladım. İşçi,

işveren ilişkilerinin yoğun olduğu bir dönemdi. Aslında işe başlamak için uygun bir ortam değildi, ama müthiş bir tecrübe kazandım.

Y. Ö.: Siz mi tercih ettiniz?

F. K.: Dyo’da zaten öyle bir pozisyon kurulmuş. Bir müdür vardı ve yanına da uzman olarak ben alındım. Zaten Dyo’nun öyle bir ihtiyacı varmış. Bizde endüstriyel ilişkiler departmanı kurulma aşamasındaydı. Personelle daha farklı ilişkilerin kurulması gerektiğini hissettğimiz yıllardı. Bu departmanı bir süre sonra holdinge taşıdık ve personel ilişkileri koordinatörlüğü diye yeni bir departman kuruldu. Sonra aynı departman insan kaynaklarına dönüştü.

Y. Ö.: Sizin nasıl oldu?

İ. Y.: Ben üniversite üçüncü sınıftayken, Tütünbank’la ortak olan Irving Trust bankasında bir ay staj yapmaya New York’a gittim. Mezun olduktan sonra Tütünbank’ta yönetici asistanı olarak işe başladım. Yaklaşık 10 ay bankada çalıştım. Ardından holdingde Ali Nail Kubalı’nın asistanı oldum. Daha sonra 2 yıl Amerika’da MBA yaptım.

Y. Ö.: Patronun kızı olduğunuz için size farklı davranıyorlar mıydı?

İ. Y.: Şu anda hissetmiyorum, ama belki o zamanlarda davranıyorlardı.

F. K.: Ben farklı davranılmadığı dönemi yaşadım.

İ. Y.: Şimdi farklı davranmıyorlar, ama Tütünbank’ta ilk asistan olduğumda, tepeden inme olduğu için, farklı davranışlarını hissettim. Kişinin insan ilişkileri çok önemli. Orada kendini kabul ettirmen lazım.

F. K.: Fabrikada çalışmaya başladım. Bazı işyerlerinde torpilin olması mümkün değil. İnsanlar, “Acaba ne kadar sebat eder?” diye bakıyorlardı. Çünkü saat sekize çeyrek kala fabrika borusu çalışıyordu. Arabayla birkaç kez gitmeye çalıştım, ama baktım olmuyor. Bizim orada oturan ARGE bölümünün başında bulunan Hulusi Bey vardı. İşe Hulusi Bey’le gitmeye başladım. O zamanlarda şirketin ona tahsis ettiği Anadol marka bir araba vardı. Sabahları Hulusi Bey iner, arkasından ben... Bir yıl işe onunla gidip geldim. Yani ne kadar dayanıklı olduğumuzu test ettiler.

Y. Ö.: Aslında zor bir şey.

F. K.: Bir şubat tatilinde İdil, annem ve babam Uludağ’a gideceklerdi. Babam da bana, “Fikret’e söyle, sen de bizimle gel” dedi. Ben de gayet saf bir şekilde, “Biz bir hafta Uludağ’a gideceğiz” dedim. Fikret Bey de bana, “Sizin daha yıllık izin hakkınız yok” dedi. Sonra durumu babama anlattım. Babam, “Söyle, sana ücretsiz izin versinler” dedi. Bir daha sordum ve bana, “İş kanununa göre ücretsiz izin verilmiyor” dedi. Onun üzerine konuyu kapattım.

Y. Ö.: Uludağ’a gitmediniz değil mi?

F. K.: Gidemedim. Çünkü herhangi birine nasıl davranıyorsa, bana da öyle davrandı. İyi ki de gitmedim. Eğer gitseydim arkamdan bir sürü laf edilecekti. Dyo’nun atmosferi böyleydi. Çünkü fabrika ve üretim tesisleri muhafazakardır. İşçilerle beraberdim. Ben endüstriyel ilişkilere bakan departmanın içindeydim. Onun için o ortamda gitmem uygun değildi. Bu anlattıklarım 1978 yı-

lında oldu. En acemi yıllarımdı. Dyo’da çalışırken, Harvard Business Review isimli bir dergiyi okuyordum. O kadar boş zamanım oluyordu ki, o dergilerin bütün makalelerini okuyup özetini çıkarıyordum. “Burada iş yok, neden beni buraya aldılar?” diye düşünüyordum. Babam da “Bekle, biraz sabırlı ol” diyordu. İş hayatına ilk başladığında insan, “Ne olacağım ben burada? Kayboldum mu?” gibi düşüncelere kapılıyor. Babamla ilk 10 yıl aynı toplantıda bulunmadım. 1978-88 yılları arasında tamamen Ali Kubalı’ya bağlı çalıştım. Babamın bana bir iş verdiğini ya da iş konuştüğünü hatırlamıyorum. Profesyonel bir ekiple çalıştım. Bu, bugün çok büyük bir avantaj oldu. Bizim yetişmemizde etkili oldu.

Y. Ö.: Profesyonel iş hayatına başlayalı kaç yıl oldu?

F. K.: Benim 27 yıl bitti.

İ. Y.: Benim de 16, 17 yıl oldu.

Y. Ö.: “Başka bir yerde işe girsem daha çabuk ilerlerim” diye hiç düşündünüz mü?

F. K.: O zamanlarda böyle bir adet de yoktu, seçenek de yoktu. Ama bugün var.

İ. Y.: Ben başka bir yerde çalışabiliirdim. Bunun faydasının olabileceğini düşünüyorum.

Y. Ö.: Çocuklarınız kaç yaşında?

İ. Y.: 12 ve 10.

F. K.: 18 ve 16 yaşlarındalar.

Y. Ö.: Çocuklarınız için ne düşünüyorsunuz? Yaşar Holding’de mi çalışacaklar, yoksa kendileri mi karar verecekler? Selçuk Bey sizi bir şekilde yönlendirmiş. Onlar için de öyle olacak mı?

F. K.: O günkü şartlar öyle gerektirdi, ama bugünkü şartlar çok daha farklı. Ben anne olarak, öyle bir şartlandırma içinde değilim. İş seçiminde tamamen özgürler. İzmir dışında, hatta yurtdışında yapabilecekleri iş olursa, yapmaları gerektiğini düşünüyorum. Hatta mesleklerini bile değiştirebilirler. Ama burada bir ortaklık söz konusu olduğu için, yönetici olarak çalışmasalar bile, ileriki yıllarda kurumsal anlamda sorumlulukları olacağı için onunla ilgili bir eğitim almalarını isterim. Şirketin ne olduğu, nasıl yönetildiği, sistemin ne olduğu ve aile içindeki uyumun ne kadar önemli olduğu konularında eğitim vermeye çalışıyorum. Belki bir gün yönetim kurulunda çalışacaklar. Bu yalnızca meslekle ilgili değil, aynı zamanda sahiplikle de ilgili bir şey. Bizim sistemimizde sahiplikle yönetim ayrıldı. Hayatlarında bir şeyler yapmak durumundalar. Belki yöneticilik yapacaklar. Ama günün birinde sahiplik yapmak zorunda kalırlarsa, kurumsal anlamda sahipliğin ne olduğunu öğrenmeleri lazım.

İ. Y.: Artık ortak olmak, yönetim kurulunda olmayı gerektirmiyor. Yönetim kurulunda da çalışmanın kuralları var. Yönetim kurulunda çalışabilecek eğitim veya tecrübenin olması lazım. Çünkü çok ciddi sorumluluk. Artık yönetim kurullarında da dışarıdan üyeler çalışıyor. Yönetim kurullarında aile üyesi sayısı iki, üç kişi oluyor. Örneğin, 40 kişilik bir ailenin hepsi yönetim kurulunda olmuyor. Onlar yönetim kurulu üyelerini seçiyorlar.

F. K.: Yönetim kuruluna kendiniz ya da ailenizden bir başkası girebilir ya da yerinize profesyonel bir yöneticiyi de seçebilirsiniz.

Y. Ö.: Sizin eşiniz de üst düzey yönetici. Hayatınız Ya-

şar olmalı diye düşünüyorum. Eve gidince ne yapıyorsunuz? “Sıkıldım, iş konuşmayalım” dediğiniz oluyor mu?

İ. Y.: Evde genellikle iş konuşmuyoruz. Zaten bütün gün işte yoruluyoruz. Akşam sekizde eve geliyoruz. O da iş konuşmak istemiyor, ben de istemiyorum. Çocuklar olduğu için, zaten konuşacak zamanımız bile olmuyor.

Y. Ö.: Birlikte alışverişe çıkıyor musunuz?

F. K.: Çıkıyoruz. Özellikle zaman yaratırız. Ben bu konuda hassasım. Hayat çok çabuk geçiyor ve bir kız kardeşim var. Kardeşlik çok keyifli bir şey.

Y. Ö.: Kendinizi ne konuşurken buluyorsunuz? Laf dölüp dolaşp işe geliyor mu?

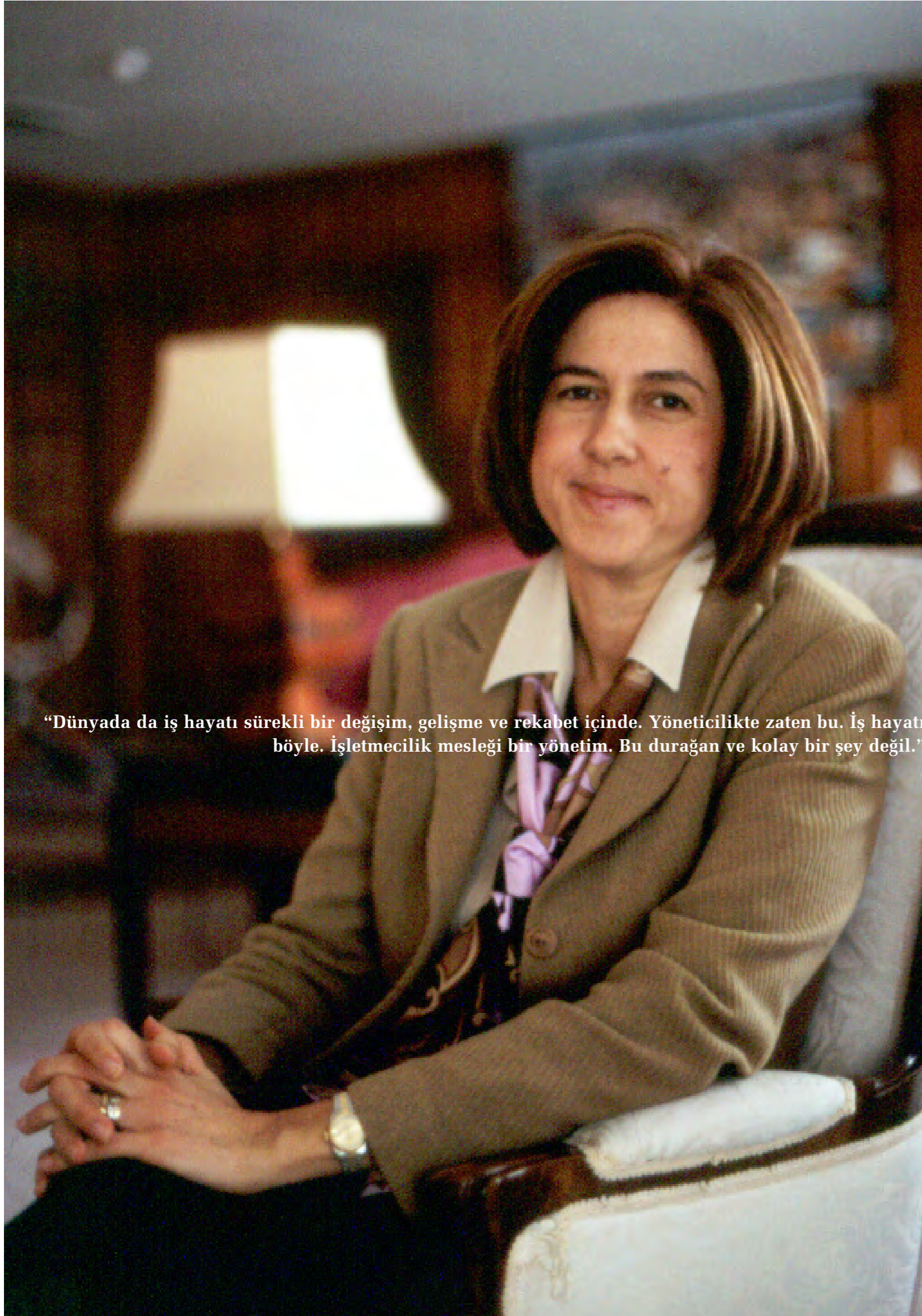
F. K.: Nerede olduğumuza bağlı. Eğer bir seyahatteysek, alışveriş yapabiliriz, birlikte müze gezebiliriz. İkimiz de fotoğraf çekmeyi seviyoruz. Çocuklardan, deneyimlerden, hatıralardan söz ediyoruz.

İ. Y.: Ev ekonomisi, ev nasıl yönetilir, sağlık gibi yaşamla ilgili tavsiyeler de oluyor.

F. K.: Organizasyon konusunda becerim var. Birden fazla ev ve çok çalışan insanlar olduğumuz için zor olabiliyor. Deneyimlerimi ve bazı şeyleri kolaylaştırmak için bulduğum bir takım yöntemleri paylaşıyorum. Ama yeri geldiği zaman iş de konuşuyoruz. Özellikle takıldığımız ve farklı düşündüğümüz konularla ilgili konuşuruz.

“Bizim core-business’a odaklanma stratejimiz var. Bu benim ve İdil’in Yönetim kurulunda olmamızdan önceki dönemde babamın da desteklediği bir süreç. Bazı sektörlerden planlı bir şekilde çıkacağız ve daha odaklı çalışacağız. Geçen yılı, verimlilik yılı olarak ilan ettik. Bu yılı, insan kaynağı yılı olarak ilan etmek istiyorum.”

“Dünyada da iş hayatı sürekli bir değişim, gelişme ve rekabet içinde. Yöneticilikte zaten bu. İş hayatı böyle. İşletmecilik mesleği bir yönetim. Bu durağan ve kolay bir şey değil.”

Y. Ö.: Farklı düşündüğünüz konular çok olur mu?

F. K.: Tabii ki oluyor. Bence farklılık güzel bir şey. Sağlıklı kararlar için elzem.

Y. Ö.: Birbirinizde gördüğünüz temel farklılık nedir?

İ. Y.: Karakter olarak birbirimizden çok farklı olduğumu düşünüyorum. Ama, bazen seslerimiz telefonda benziyor.

F. K.: Sesli düşünmeyi seviyorum. Düşüncelerin paylaşarak oluşturulması daha etkili oluyor.

Y. Ö.: Benzer ve farklı taraflarınız neler?

İ. Y.: Feyhan'ın daha hızlı tepki veren ve fikrini daha çabuk söyleyen bir tarzı var. Ben bazı şeyleri daha fazla araştırıp, ondan sonra karar verme taraftarıyım. Onun için çok çabuk sonuca varmamaya çalışıyorum, acelecilik etmiyorum. Feyhan daha çabuk tepki verir, ben daha sakınım. Belki de kendimi kontrol etmeyi öğrendim. Anneden ve aileden gelen tedbirlilik huyumuz var. **F. K.:** Eğitimlerimiz de aynı olduğu için hesap kitap işlerinde anlaşırız. Benim daha fazla deneyimim olduğu için bazen daha çabuk karar verebiliyorum. Daha heyecanlı ve aceleci bir karakterim. Kendimi sürekli geliştirmeye çalışırım. Çok hızlı düşünür, detayları çabuk görürüm. Ben daha duygusalım, İdil daha soğukkanlıdır. Daha çabuk üzülür, daha çabuk sevinirim. İdil duygularını belli etmez.

Y. Ö.: Selçuk Bey iğneyi kendisine batırmayı seviyor. Yaşar, Türkiye'nin yaşadığı pek çok sevinci ve üzüntüyü kendi ölçeğinde yaşadığı. Sorunlar bitti mi? Bugünkü Yaşar'ı nasıl tarif edersiniz?

F. K.: 1980'den sonra Türkiye inanılmaz bir değişime girdi. Dünyadaki globalizasyon ve diğer değişimler bizim gibi birçok firmayı etkiledi. Kapalı bir ekonomiden açık bir ekonomiye geçerken Türkiye, bu hızlı büyüme-

nin etkisiyle ekonomik krizleri peş peşe yaşayan bir ülke oldu. Bu ülkede iş hayatında yaptığımız en doğru işlerin bile riskleri olabilecek bir noktaya geldi. Yüksek bir faiz ekonomisi ve devletin aşırı borçlanması, reel sektördeki bütün yatırımcıları etkiledi. Bankalarda çıkan sorunların temelinde aslında, reel sektörün ülke ekonomisinin yarattığı bir takım depremlerden etkilenmesi ve bu etkilerin de reel sektörden bankalara sıçraması var. O dönem içinde, babam öncü bir kişilik olduğu için hep kurumsallaşma çalışmaları yaptı. Dışarıdan ortak ve yabancı sermaye alma, yeni iş kollarına girme konusunda da dört, beş yıldır daha dikkatli davranıyoruz. İdil'in de stratejik plan departmanında çalıştığı sıralar bir ideal görüş oluşturduk. Daha odaklanarak çalışmaya, yönetim, insan kaynakları ve organizasyon konusunda bir takım radikal değişiklikler yapma yolunda bazı değişiklikler yaptık. Ama Türkiye'nin bu hızlı değişiminden etkilenmediğimizi söylemek mümkün değil.

İ. Y.: Dünyada da iş hayatı sürekli bir değişim, gelişme ve rekabet içinde. Yöneticilik de zaten bu. İş hayatı böyle. İşletmecilik mesleği, bir yönetim. Bu durağan ve kolay bir şey değil. Değişen şartlarda doğru kararlar almak ve stratejik direksiyonu doğru tutmak gerekiyor. Sürekli daha iyi olmanız gerekiyor. Türkiye ekonomisinde bu yıl ekonomik dalgalanmalar daha az oldu. Ortamın iyi olmasının da etkisi oluyor. Yaşar Grubu'nun faaliyet gösterdiği sektörler, çok cazip sektörler. Özellikle gıda. Pek çok yabancı ve yerli şirket, Türkiye'de gi-

da sektörüne girmek istiyor. Sürekli yeni ürünler çıkarıyor. Yaşar'ın en büyük avantajı, Pınar ve Dyo, Türkiye'nin en ünlü markaları arasında.

Y. Ö.: Artık farklı bir stratejiniz var. Dyo için de aynı şey geçerli.

İ. Y.: DYO, boyada lider bir marka. Yaşar Grubu güçlü yanları olan bir grup. Rakiplere karşı rekabette artıları var. İnsan kaynakları, kurumsallaşma, organizasyon, yönetim sistemi ve altyapı süreçleri önemli.

F. K.: Biz birçok konuya entegre olduk. AB'ye en kolay adapte olabilecek gruplardan birisiyiz. Bunlar gözükmeyen ve ölçülmeyen değerler.

Y. Ö.: Ne zamandan beri AB'yle ilgili çalışıyorsunuz?

F. K.: 20 yıldır Yaşar Topluluğu'nun bünyesinde, teknoloji, ARGE, mali kontrol sistemleri, çevre sistemleri olarak AB'ye entegre olmak var. Ama şimdi önümüzde, daha sistematik bir yol haritası var. Yol haritasının gerektirdiği şekilde yapılanmalar yapılıyor. ARGE alanında ciddi bütçeler ayrılıyor. Pınar'ın yaratıcılığı ticaretin ötesinde büyük bir değer.

İ. Y.: Dünya standartlarında ürünlerimiz var. Avrupa ve ABD'deki ürünlerden çok farkı yok. Bizim bütün şirketlerimizde şu anda SAP sistemi çalışıyor ve özellikle analitik açıdan ürün karlılıkları, katkı payları gibi konularda önümüzü çok iyi görüyoruz. Bunun da bizim için avantaj olduğunu düşünüyorum. Düşük enflasyon ortamlarında maliyet kontrolleri çok önemli. Maliyetlerinizi doğru ölçebiliyorsanız, kar edebilirsiniz. Maliyetleri kontrol etmek enflasyonu düşük ekonomilerde çok önemli. Enflasyon yüksek olduğunda kolayca zam yapıyorsunuz. Şimdi maliyet kontrolü daha önemli. Bunda da bilgi sistemi ön plana çıkıyor. Bilginiz yoksa, doğru fiyat yapamazsınız ve birden bire yıl sonunda şaşırabilirsiniz.

F. K.: İdil'in bahsettiği sistemleri kurmak o kadar da kolay değil. Zaman, insan ve para gerektiriyor. Biz bu çalışmalara 1997'de başladık. O zamandan beri hem hardware hem de software'de 20 milyon doların üstünde yatırım yaptık. Bunun için üst düzeyde 60, 70 kişi çalıştı. İnsan kaynağına da sahip olmanız gerekiyor. Bunu kullanacak insanları eğitmeniz lazım. Ciddi altyapı çalışmalarımız var.

Y. Ö.: 2005 yılında stratejilerde farklılık olacak mı? Gelecek 10 yıl için yapılmış planlarda neler var?

F. K.: Herkesin söylediği, “Atılım yılı olacak, büyüyeceğiz” gibi sözleri söylemek istemiyorum. Onların hepsi zaten içinde olan şeyler. Bizim core-business'a odaklanma stratejimiz var. Bu benim ve İdil'in yönetim kurulunda olmamızdan önceki dönemde babamın da desteklediği bir süreç. Bazı sektörlerden planlı bir şekilde çıkacağız ve daha odaklı çalışacağız. Geçen yılı, verimlilik yılı olarak ilan ettik. Bu yılı, insan kaynağı yılı olarak ilan etmek istiyorum.

Y. Ö.: Şu anda kaç kişi çalışıyor?

F. K.: Grupta yedi bin kişi çalışıyor. Markalarımız aracılığıyla 200 bin kişiye iş imkanı sağlıyoruz.

Y. Ö.: Neden teknoloji, AB değil de insan kaynağı yılı?

F. K.: Onlar zaten işin içeriğinde var. Problem olarak görmüyorum. ARGE'ye de önem verdik. Bu konudaki

ekonomik krizlerden dolayı tıkanan yolları açtık, pazarlamayla ilgili çalışmalara yol verdik, verimlilik çalışmalarıyla ilgili projeler yaptık. Bu yıl, insanın değerlendirilmesi ve performansı, başarıyla başarısızın daha net ayrıldığı sistemlerin üst kademenin gündeminde olmasını istiyorum. Bunun içine sürekli eğitim, başarıların ödüllendirilmesi, yeni insanların üst kademelere çıkması da giriyor. Zannediyorum ki, sermayenin en önemli kısmı insan. Başarılı fikirlerin uygulamada aksamaması için, o işe uygun insan formasyonuna ve ekibine ihtiyacınız var.

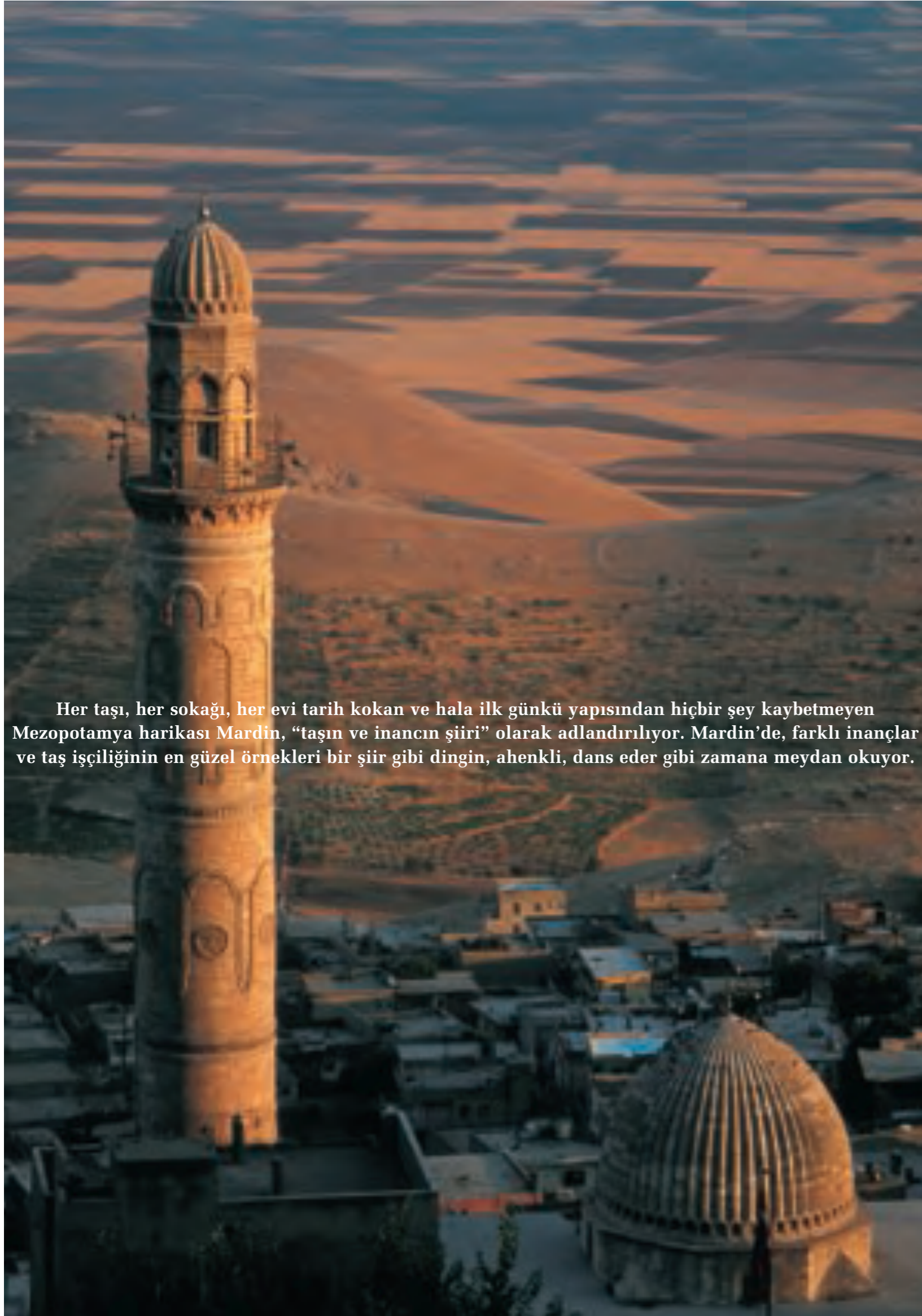
İ. Y.: Bir kişi çok parlak olsa da ekip uyumu olmadan, o insan başarılı olamıyor. Çok zeki olmak da yeterli değil. En başarılı yöneticileri aslında incelemek lazım. “Başarı nereden geliyor, yöneticinin başarılı olmasını sağlayan özellikler neler?” gibi sorunların üzerinde durmak gerekiyor.

F. K.: İşin zorluğu ve önemi oradan geliyor. İnsan duygularıyla yaşıyor, sorunları olabiliyor. Elektrikliğin tuttuğu kişiyle başka türlü çalışıyorsun, ama bir diğeriyle farklı bir performans ortaya çıkıyor. Bulunulan mekan, organizasyon, iş kolu bile önemli. Yaptığı işi sevmesi önemli.

İnsana yatırım yapmanız gerekiyor. Üniversiteden aldınız, ondan sonra öyle bırakmak doğru değil. Bizim havuz sistemimiz var. Bütün genç arkadaşlarla tek çalışıyoruz. Uluslararası muhasebe sistemine geçtik, oraya bir ekip aldık. Bütün bu arkadaşları tanımak için haftaya onlarla birlikte olacağız. Potansiyelimizi daha iyi tanımak ve keşfetmek adına önemli olduğunu düşünüyorum.

Bu delege edebileceğimiz işlerin içinde değil. Yönetim kurulunun insan kaynağı planlamasıyla ilgili olması ve potansiyeli tanıması gerektiğini düşünüyorum.

Her taşı, her sokağı, her evi tarih kokan ve hala ilk günkü yapısından hiçbir şey kaybetmeyen Mezopotamya harikası Mardin, “taşın ve inancın şiiri” olarak adlandırılıyor. Mardin’de, farklı inançlar ve taş işçiliğinin en güzel örnekleri bir şiir gibi dingin, ahenkli, dans eder gibi zamana meydan okuyor.

Mardin adına ilk olarak MÖ 4. yüzyılda Ammiyanus Marcellinus’un yapıtlarında rastlanıyor. Marcellinus, Diyarbakır-Nusaybin yolundan söz ederken Maride Lorke kaleleri arasından geçtiğini yazar. Maride adını Persler Marde, Bizanslılar Mardia, Araplar ise Maridin şeklinde kullanırlar. Bir başka inanış Mardin isminin, Süryanice’de “kaleler” anlamına gelen “merde”den türediği yönünde. Taş oymacılığının güzel örneklerinin sergilendiği Mardin, iç içe geçmiş evyanlı evleriyle bir panoyu andırır. Sivil ve dini mimarinin özelliklerini koruyan kentte, şu anda resmi daire olarak kullanılan birçok yapı aslında birer konut olarak inşa edilmiş. Mardin mimarisinde taşlım ya da yazlık denen evyan, geniş bir alanı kaplayarak evin büyüklüğüne ulaşır. Düz damlar kışık yiyecekleri kurutmak ve sıcak yaz gecelerinde uyumak için kullanılır. Damlara, 5-6 yatak alabilecek büyüklükte kerevetler yerleştirilir. Mardin’de sabahlar, güneşin doğuşuyla birlikte caddelere ve ara sokaklara yayılan taze pide kokusuyla başlar. Caddelerin sessizliğini sabah erkenden dükkanlarının yolunu tutan Mardin esnafıyla tek geçim kaynakları olan süt ve yoğurdu satmak için köylerinden gelen kadınlar bozar. Köylü kadınların getirdiği taze süt kaymağı ve yoğurt, halkın en gözde kahvaltısı. Kahvaltının ardından mallar iş yerlerinin önüne dizilir ve komşu dükkan sahipleri sabah kahvelerini yudumlayarak koyu bir sohbet dalar. Mardin’de gün erken biter. Saat 19’da iş yerleri kapanır ve Mardinliler evlerine çekilir. Akşam üzeri terasta, Mardin’in milli yemeği olarak kabul edilen kaburga dolması, içli köfte veya “kitelraha” adı verilen yemek yenir. Yemeğin ardından çay keyfi komşu evlerde sürdürülür ve kalaba adı verilen kirazlarla sofralar şenlenir.

Mardin’de el sanatları

Kaybolmaya yüz tutmuş sıcak insan ilişkilerinin yanı sıra Mardin’de, pek çok el sanatının da en son temsilci-

Taş ve inancın yedi bin yıllık şiiri

leri yaşar. Mardin’in dar sokaklı çarşılarında küçük dükkanlarında zanaatkarlar Selçuklular döneminden bu yana madene şekil vererek süsler. Tunçtan kapı tokmakları, ejder ve yılan figürleriyle süslenmiş mangallar, yöreye özgü bakır ibrikler, kentte yaşayan son ustaların emeğini, hünerini yansıtır. Altın ve gümüş işçiliğinin de ileri düzeyde olduğu Mardin’de kol düğmesi, tabak, kolye, çay takımı, yüzük ve çeşitli gümüş eşyalar ustaların elinden çıkan nadide örneklerdir.

Mardinliler görünümüne büyük önem verir. Evde giyilenlerle dışarıdakiler birbirinden farklı ve mekana özgüdür. Erkeklerin geleneksel giysisi entariler zaman içerisinde şalvar halini almış. Gençler başlarına renkli; yaşlı ve evliler ise puşu adı verilen ak bir baş örtüsü bağlarlar. Yüzlerce yıllık gelenekler, büyük masraflarla gerçekleştirilen şatafatlı Mardin düğünlerinde yaşatılır. Nişan bohçası ya komşulardan ödünç alınır ya da karşılık gösterilerek emanetçiden sağlanır. Kadife bohça cuma günü kız evine gönderilir ve salı günü kına gecesi düzenlenir, çarşamba günü düğün başlar, perşembe günü ise şehre tellal çıkarılır. Düğün yemeği akşama kadar sürer. Gelini, erkeğin evinde kapıda kaynana karşılar ve bir çömlek verir. Gelini, içinde arpa, buğday, para ve yeşillik bulunan çömleği kırarak eve girer.

Ulu Cami’den yükselen ezan sesleri, Deyrülzafaran Kilisesi’nin çan seslerine karışır. Ezan ve çan seslerinin

Yüzlerce cami, kilise, saray ve şehir kalıntısıyla günümüze ulaşan Hasankeyf geçmişle gelecek arasında bir köprü... Hasankeyf binlerce yılın ihtişamını, sayısız mağara, anıt ve eserle bugüne taşıyor. Tarih ve doğa Hasankeyf'te buluşuyor.

aynı anda büyük bir uyum ve huşu içerisinde duyulabileceği, yeryüzündeki ender kentlerden biridir Mardin. Geleneksel kahvesi mirranın kokusu sinmiştir sokak aralarına. Medeniyetin doğum yeri bu kentte mirranın kokusu davet eder yerli, yabancı pek çok misafiri. Mardin Kalesi, etrafına inci gibi dizilmiş alçak damlı evleriyle, binlerce yıllık dinginlik içinde tepeden kentin koruyuculuğunu sürdürür. Üstü taklarla süslenmiş, arnavut kaldırımli daracık yokuşlarında mesleğinin son temsilcisi ustaların çekiç sesleri kenti çınlatır. Geceleri, uçsuz bucaksız bir denizi andıran ovasıyla Mardin, taşın sükuneti içerisinde yedi bin yıldır geçmişe tanıklık ediyor. Geçmiş ve gelecek, gerçek ve hayal Mardin'de buluşuyor.

Hasankeyf

Mardin ve Batman arasında yer alan Hasankeyf antik dönemden günümüze kadar birçok kültür ve medeniyete ev sahipliği yapmış bir yerleşim merkezi. Ortaçağ sonlarına kadar Mezopotamya ile Anadolu'nun keşişim noktasında ticaret ve ekonomik gelişmenin odağında yer alarak egemenlik mücadelelerinde etkin rol oynayan bir merkez.

Hasankeyf'te, doğunun gizemli yapısı her metrekarede kendini hissettiriyor. Hasankeyf, Anadolu'da Ortaçağ'a ait bütünlüğünü koruyabilen tek kent. "Hısn Kayfa", "Hısn Keyba", "Hısn-ı Keyfa" gibi pek çok şekilde isimlendirilen Hasankeyf'e Roma tarihçileri Kipas, Cehpa, Cıphas isimlerini vermişler. Günümüzde bilinen adının, İslamiyet döneminde "Kaya Kalesi" anlamına gelen "Hasın Kayfa"dan türediği düşünülüyor. İnsanlık tarihiyle yaşıt olan Anadolu coğrafyasında Hasankeyf'in tarihi, Geç Asur ve Urartu devirlerine kadar uzanıyor. Hasankeyf'te ilk yerleşimin yaklaşık olarak 10 bin yıl öncesinde başladığına dair buluntular gün geçtikçe çoğalıyor. Roma İmparatorluğu zamanında, dönemin

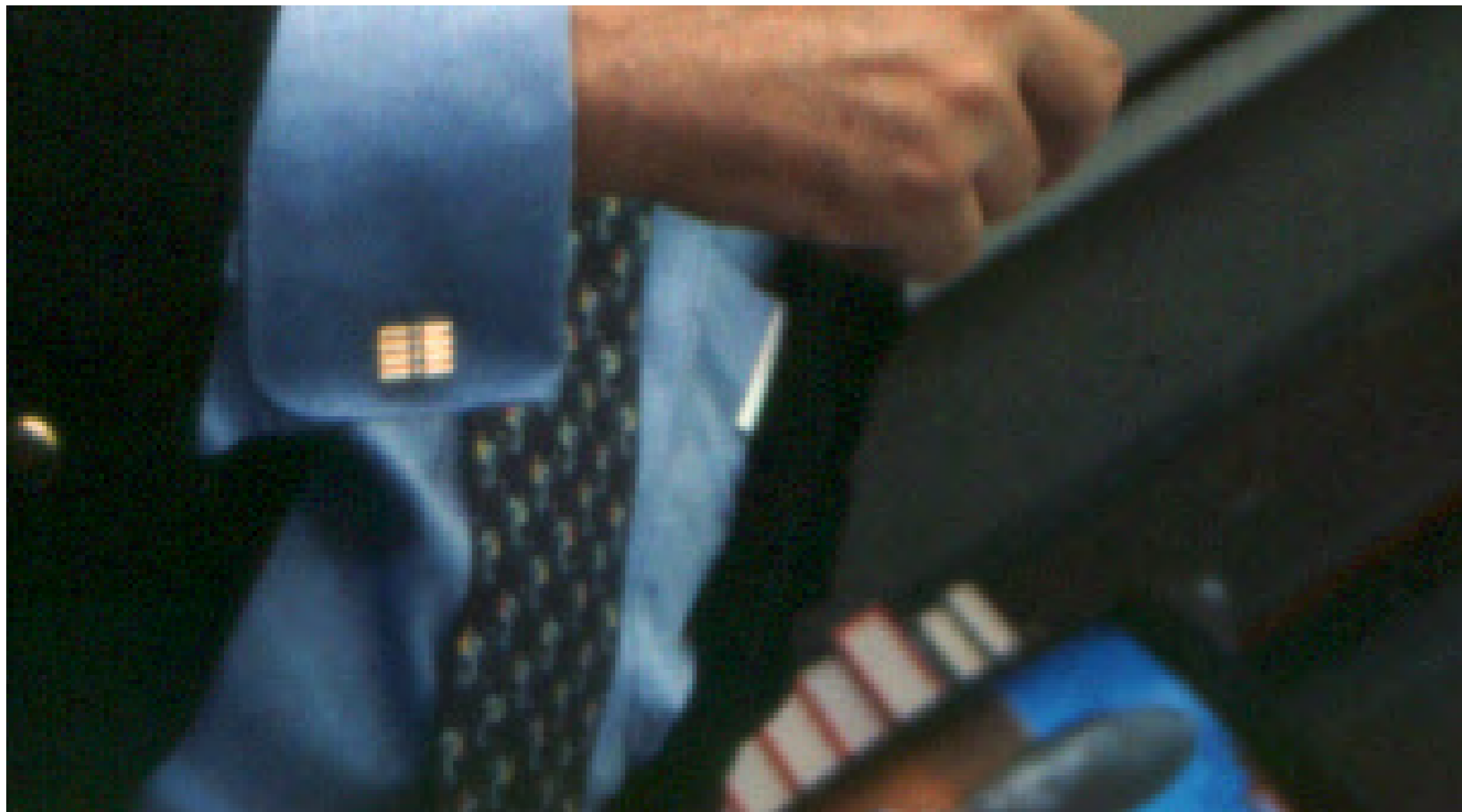
ikinci süper gücü İran İmparatorluğu'na karşı ileri karakol görevi üstlenen Hasankeyf, MS 5. yüzyılda Süryani Piskoposluğu'nun başkentliğini de yapmış. İslamiyet Dönemi'nde ise Emeviler, Abbasiler, Hamdaniler ve Mervaniler'in eline geçen Hasankeyf, Artukoğulları'na da başkentlik yapmış. Eyyubiler'in hâkimiyetinin ardından Moğol istilasında tahrip edilen Hasankeyf, bu dönemde beylikler arasında sürekli el değiştiriyor. Nihayetinde 1516 yılında Osmanlı İmparatorluğu'na katılıyor, ancak 1. Dünya Savaşı sırasında terk edilerek harabeye dönüşüyor.

Tarih boyunca çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapan Hasankeyf, kalenin bulunduğu alanda yer alan yukarı şehir ve Dicle'nin güney sahilindeki teraslara yayılan aşağı şehir ile Dicle'nin kuzeyindeki teraslarda bulunan tarihi kent ve mahalleler olmak üzere üç ana bölümden oluşuyor. Artukoğulları devrinde yaptırılan köprü, Ortaçağ'ın en görkemli ve en büyük köprüsü olarak nitelendiriliyor. Büyük Saray, Küçük Saray, Zeynel Bey Türbesi, Kale Kapısı, Ulu Cami, El-Rızk, Sultan Süleyman, Koç, Kızlar ve Küçük Cami ile İmam Abdullah Zaviyesi, Hasankeyf'in tarihine tanıklık eden yapılar. Bilinen en eski darphanelerden biri de Mezopotamya'nın en eski yerleşim birimlerinden olan Hasankeyf'te bulunur. Ancak yüzyıllardır yaşanan doğal afetler nedeniyle yerin altına gömülen darphaneye günümüzde dahi ulaşmak mümkün olmadı.

“İletişim özürlü bir toplumuz!”

Nuri Çolakoğlu deyince hemen hepimizin aklına farklı televizyon kanalları geliyor değil mi? Onu daha eskiden tanıyanlar iyi bir gazeteci olduğunu söyleyecektir. 35 yıllık meslek hayatında neler yok ki? BBC, Milliyet ve TRT gibi kuruluşların çeşitli kademelerinde görev aldıktan sonra, 1990'ların başından itibaren adını televizyon kanalı kuran kişi olarak duyurmaya başladı. Show TV, Cine 5, CNBC-E, NTV ve Fenerbahçe TV onun elinde doğan kanallardı. NTV'yi kurduktan sonra uzun yıllar orada yöneticilik yaptı. NTV'den ayrıldıktan sonra, karşımıza CNN Türk Genel Müdürü olarak çıktı. Bu dönemde TÜSIAD'a giren ilk gazeteci olunca, iş dünyası ve medya arasındaki etik tartışmalarına konu oldu. Son olarak Doğan Yayın Holding Yazılı ve Görsel Medya Koordinatörü ve İcra Kurulu Üyesi olan Çolakoğlu, kendisini bir takım kurucu olarak görüyor. Takımı kurduktan sonra, genç ve yetenekli insanlarla çalışarak işi gençlere bırakmayı seviyor. Hatta kendi misyonunu gençlerin önünü açmak olarak gören Çolakoğlu, bir süre sonra kurduğu kanallardan ayrılarak başka bir maceraya yelken açmayı tercih ediyor. Adı televizyon dünyasındaki yeniliklerle özdeşleşen Çolakoğlu'yla yaptığımız bu güzel sohbete davet ediyoruz sizi.

Sektörünüzün iniş-çıkışlarından etkilendiniz mi?

Sektörün dalgalanmalarından değil, ama askeri müdahalelerden ve onun basına yansımalarından herkes gibi ben de etkilendim. 1980'de artık Türkiye'de gazetecilik yapılamayacağı düşüncesiyle Londra'ya gittim ve BBC'de görev aldım. BBC'de çalışırken Milliyet'in Londra Temsilcisi olarak görev yaptım. Türkiye'ye geri döndüğümde Milliyet'in Yazı İşleri Müdürü oldum. Ardından TRT maceramız oldu. Fakat TRT'yi fazla bağımsız hale getirdiğimiz için orada istenmedik. O tarihten bu yana özel televizyonların kuruluşlarıyla uğraşıyorum.

hiç rahatsız değilim. İşin içindeyken, iş günüm, fazlaca uzun sürüyor. Sabah 4'te başlayıp, gece 12'den önce bitiremiyorum. Gözümü işlerin üzerinden ayırmamaya çalışıyorum. Çünkü şeytan ayrıntıda gizli. Ekranda yanlış yazılan bir isim ya da bir imla hatası, sizin inandırıcılığınızı sarsarak ciddiyetiniz hakkında kaygı uyandıracak şeyler. Bence medyada en büyük değer, o medya kuruluşunun inandırıcılığı. Ne kadar iyi kameralarınız, sunucularınız, programlarınız olursa olsun, eğer inandırıcı değilseniz, insanlar sizden öğrendiği bir şeyi başka kaynaklardan kontrol etme ihtiyacı duyuyorsa, o zaman siz ikinci kaynaksınız. Burada haberi sizden alan kişinin size güvenmesi ve sizden öğrendikleri hakkında şüpheye düşmemesi esas olandır.

Habercilikte en önemli kriterleriniz neler?

Chicago'daki bir gazetenin duvarında asılı olan çok sevdiğim bir söz var: "Annen seni sevdiğini söylüyorsa, kontrol et." Doğru bildiğimiz şeyler bazen doğru olmayabilir. Size ilk gelen bilgi doğru olmayabilir. O bilginin doğruluğunu kontrol etmeden alıp kullandığınızda, inandırıcılığınızı kaybedersiniz. Onun için bence en önemlisi, doğru haber vermek. İkincisi, hızlı haber vermek. Üçüncüsü, herkese eşit mesafede durabilmek. NTV'nin itibarını yaratan olay, 28 Şubat sürecinde olayın bütün taraflarına eşit mesafede durabilmeydi. Dürüst ve namuslu bir şekilde olayın hiçbir yönü çarpıtılmadı.

Haberde tarafsızlık var mıdır?

Her hikayenin birden fazla versiyonu vardır. Aynı yerde olduğumuz zaman bile, bakış açımızdan ya da neyi ne kadar görebildiğimizden kaynaklanan farklılıklar olabilir. Ama burada önemli olan, olayı bilinçli olarak saptırmadan, dürüst ve tarafsız bir şekilde verebilmeye çalışmak. Bunun yanı sıra, olaydaki tarafların hepsinin görü-

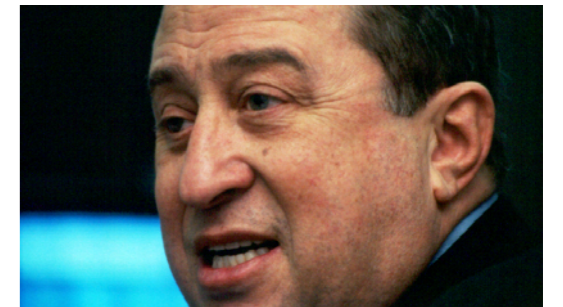
Kurduğu televizyon kanallarıyla Türkiye'de pek çok yeniliğe imza atan Nuri Çolakoğlu, televizyon kanallarının magazin ve şiddet içeren programlarla dolu olmasının sebebini, toplum olarak önce kendimizde aramamız gerektiğini söylüyor.

Birçok kanalın kuruluşunda görev aldınız. Haber kanalı kurma gibi bir misyonunuz mu oluştu?

Türkiye'de özel televizyon yayıncılığının başladığı dönemde, bu sektörün içinde bulunan, bu konuda biraz fazlaca kafa yormuş, gördüğü şeyleri sistematik bir hale getirebilmiş biri olduğum için bana yeni bir televizyon kanalı kurmak çok kolay geliyor. İşin yüzde 90'ı kafada halloluyor. Ne yapacağınızı biliyorsanız, nasıl yapacağınızı da biliyorsunuz demektir. Show TV, Cine 5, NTV, CNBC-E, Fenerbahçe TV gibi kuruluşunda benim rol oynadığım kanallar, başlamaya karar verdikten sonra, maksimum 100 gün içinde yayına girdi. Fikri oluşturup, prototipini yapıp, malzemesini ve insanların bulup bir kanalı yayına başlatma aşamalarında ben aslında kendimi bir takım kurucu, bir antrenör gibi görüyorum. Genç ve yetenekli insanlarla çalışmayı seviyorum. Kendi misyonumu da bu insanların önünü açmak olarak görüyorum. O kanal kuruluşunu tamamlayıp belli bir yere geldikten sonra, orada çok uzun süre sürünmemeyi tercih ediyorum. Başka bir maceraya doğru yol alıyorum. Bir iş başladıktan ve rayına oturduktan sonra benim için heyecanını kaybediyor. Ben en çok sistem kurucusu olarak işe yaradığımı düşünüyorum.

Bu aylıklar sizi üzmüyor mu?

Üzmüyor aslında. Bir çocuk doğuruyorsunuz, büyüyor, okula gidiyor, evleniyor ve kendisine başka bir hayat kuruyor. Benimki de buna benziyor ve ben bu süreçten

şünü yansıtmak ve karşıdaki izleyiciyi ya da okuyucuyu ciddiye almak. Karşıdaki insanın bir yargı becerisi olduğunu düşünmek gerekir. Bir fikir sahibi olmakla tarafsızlık bağdaşabilir, karşı tarafın ne yaptığını doğru yansıttığınız sürece.

İyi ve kaliteli bir haber nasıl olmalıdır?

Bana göre, iyi bir haber fayda sağlayıcı olmalı. Ya bir düşünceyi geliştirmeli, ya kişiye yeni bir boyut katmalı, ya da yeni bir şeyi öğretmeli. Bir haberin insanlara getirdiği şey olmalı diye düşünüyorum. İnsanlar bilgi yüklemesiyle karşı karşıya. Bilgilerin yüzde 90'ını göz bile atmadan eliyorsunuz, yüzde 10'una neymiş diye bakıyorsunuz. Oradan yüzde 5'ini etkilenecek okuyorsunuz. Yüzde 1'i aklınızda kalıyor. Bütün bu bilgileri beyin taşımayacağı için öznel davranarak eleme yapıyoruz. Hepimiz kendi dünyamızda, hayata bakış açımızla, ihtiyaçlarımıza cevap verecek olanları seçiyoruz.

“Türkiye’nin AB ile müzakere sürecindeki en önemli günlerden biri olan 17 Aralık’ta, ‘Gelinim Olur Musun?’ adlı program yüzde 73 izlenme payına sahip oluyorsa, önce kendimize bakmamız gerekir. Televizyonlar esas olarak Türkiye’nin aynası.”

AB ile müzakere sürecinde medya taraflı ve yanlış haberlerle doluydu. Sizce medya halkı yönlendirmeye mi çalışıyor?

Türkiye’de herkesin en sevdiği şey, medyayı kötülemek. Ama kimsenin gözden kaçırmaması gereken şeyler var. Türkiye’de bütün yolsuzluklar, haksızlıklar, adaletsizlikler son zamanlarda medyanın tek başına mücadelesıyla ortaya çıktı. Türkiye’de insan haklarının uygulanması konusunda, Kopenhag Kriterleri konusunda hükümeti zorlayan ve kamuoyu oluşturan medya oldu. Türkiye’nin AB’ye katılımı yönünde toplumu yönlendiren ve bu süreci destekleyen medya oldu. Aynı şekilde AK Parti hükümetine karşı organize bir muhalefetin bulunmadığı bir ortamda, bu işleri de medya götürdü. AK Parti durup dururken zınayı hapis konusu yapmaya kalkıştığında, herkesi ayağa kaldıran ve AK Parti’yi geri çekilmeye zorlayan yine medyaydı. Medya Türkiye’nin en itibarlı kuruluşları arasında yer almamasına rağmen, çok ciddi bir etki yaratabiliyor.

Kanallarda magazin ve şiddet içeren programlardan başka bir şey görmek mümkün değil. Medya patronlarının, yöneticilerinin görmek istediği bu mu?

Türkiye’de herkes kendi dışında bir günah keçisi bulup vicdanını rahatlatmayı sevdiği için, hedef tahtasına televizyon kanallarını oturtuyoruz. Dayak bu toplumun hala bir parçasıysa, bunun sorumlusu olarak önce kendimizi görmeliyiz, medyayı değil. Televizyonu değil, ön-

ce kendimizi adam etmemiz lazım. Toplum içi şiddet azaldığı zaman, medya da buna kendiliğinden uyum sağlamak zorunda kalacaktır. Türkiye’nin AB ile müzakere en önemli günlerden biri olan 17 Aralık’ta “Gelinim Olur Musun?” adlı program yüzde 73 izlenme payına sahip oluyorsa, önce kendimize bakmamız gerekir. Televizyonlar esas olarak Türkiye’nin aynası. Biz aynaya bakıp görüntüyü beğenmeyince, kendi yüzümü adam edecek yerde, aynaya suç atıyoruz. Televizyon kanallarının hepsi şu an dizilerle dolu. Haftada 60 civarında dizi yayınlanıyor. Türkiye’de maymun sendromu var, yaratıcılık yok. Bir kanal dizi yapıyor. Başarılı olunca bütün kanallar dizi yapmaya başlıyor. Kanal D, Pop Star yarışması düzenliyor. Bir bakıyorsunuz bütün kanallar Pop Star yarışmalarıyla dolmuş. Türkiye’de 50-60 diziye çekebilecek sanatçı, yönetmen yok ki bu kadar dizi olsun. O nedenle olur olmaz kişileri ekranda görüyoruz. Eminim ki bir süre sonra dizi furyası dramatik bir şekilde sonlanacak.

Medyada kötü programlar olmayınca insanlar bundan daha az etkilenmiş olmayacak mı?

Bu toplumu programlarla değiştiremezsiniz. Bu toplumun kendisini ve gerçeğini kavradıktan sonra bir şeyleri yerli yerine oturtabiliriz. İnsanları neye izleyeceklerine dair sınırlayarak bir yere varamazsınız. 20 kanal birden düzgün programlar yapacağına karar verse bile, 21. kanal açıldığında gelip bunun tersini yapacağı ke-

sin. Reklam verenlere belki daha fazla iş düşüyor. Türkiye’de televizyon reklamına yapılan harcamaların yüzde 90’ını 85 firma yapıyor. Reklam verenler kendi aralarında anlaşarak, en çok izlenenlere değil de kaliteli ve düzeyli programlara reklam verse bu yapı değişir. Fakat temel ihtiyaç maddeleri satan bu firmalar, en geniş kesime ulaşmaya çalıştığı ve en geniş kesime de ancak en çok izlenen programlarla ulaşabildiği sürece, bu düzen değişmez. Dolayısıyla medyanın toplumu değiştirebilme yeteneği çok fazla değil bence.

Toplum olarak nasıl bir iletişime sahibiz?

Öncelikli problem, dilimizi kullanamıyor oluşumuz. Konuşmayı bilmeyen bir toplumuz. Konuşmayı bilmezsek derdimizi anlatamayız. Derdimizi anlatamazsak iletişim kuramayız. İletişim kuramayınca da tekme tokatla işimizi halletmeye çalışıyoruz. İngiltere’ye ilk gittiğimde Londra’da çöppçüler grevi vardı. Grev yapan çöppçülere mikrofon uzatıldığında ne için grev yaptığını, ne istediğini, nasıl olacağını çok net bir şekilde anlatıyordu. Türkiye’de meclise çıkıp konuşma yapan politikacının ne dediğini bile anlamıyoruz henüz. Bizim ülkemizde düşüncelerini anlatmak yerine, laf cambazlığı tercih ediliyor.

Teknoloji medyayı nasıl etkiliyor?

Her şeyden önce medyayı çok kolay erişilir bir hale getirdi. Eskiden son derece sınırlı olan bilgi alma kaynakları, şimdi bir tuşla ulaşabileceğiniz kadar yakınınıza geldi. İnternet her yere ulaşıyor ve herkesi etkiliyor. Medya penetrasyonunu teknoloji artırdı. En az gelişmiş bölgede bile 20-25 civarında kanal görebiliyorsunuz. Teknoloji cebimize bile girdi. Türkiye’nin hemen hemen yarısının cep telefonu var. Haber cep telefonundan bile ulaşıyor elimize. Hayatımız teknolojiye gelişmeler nedeniyle, çok köklü değişimlere tabi oluyor. Sonuçta, ilgilenenlere her türlü bilginin kolaylıkla ulaştığı bir süre-

ci yaşıyoruz. Teknoloji medyayı müthiş bir yere taşıyor. Önümüzdeki 10-15 yıl içerisinde daha da ileriye gideceğini, şimdiki birçok şeyin değişeceğini düşünüyorum. Cep telefonu gibi bir alet her şeyimiz olacak. Hem televizyon, hem radyo, hem telefon, hem de internet. İpod’u düşünün. Yanınızda taşıdığımız küçücük bir aletin içinde 10 bin parça var. 5 yıl içinde onun görüntüsü de gelir. Teknoloji bu kadar çabuk gelişiyor işte.

Dijital ve interaktif televizyonculuğun yaygınlaşmaya başlamasıyla, televizyonun tek yönlü iletişim aracı olma durumu değişiyor mu?

Televizyonun çoğunluk tarafından görüş bildirilen bir araç olabileceğini düşünmüyorum. Radyoda ve internette bir programa katılarak görüş bildirmek kolay, görüntü olmadığı için. Diğer taraftan televizyon kanallarının ve programların izlenme oranlarının ölçülmeye başlanmasıyla beraber, izleyiciyle çift yönlü bir iletişim kurmuş oluyorsunuz. Çünkü hangi yaş grubundaki, hangi eğitim seviyesindeki, hangi cinsiyetteki insanların neyi izleyip neyi izlemediğini ölçülebiliyorsunuz.

TÜSİAD’daki görevinizden neden ayrıldınız?

TÜSİAD üyeliğinden etik nedenlerle ayrıldım. TÜSİAD’ın Yönetim Kurulu Üyesi olarak CNN Türk’ün Genel Müdürlüğü’nü vaysaydım, bu hem TÜSİAD’a hem de CNN Türk’e çok zarar verirdi. Onun için sadece yönetim kurulundan ayrıldım. Eğitim çalışma grubu başkanımıyım.

Yurtdışı tecrübelerinize dayanarak, Türkiye’deki bir gazeteciyle Avrupa’dakinin farkı ne?

Bence gazetecilik genel kültür mesleği. Türkiye’de 30’a yakın iletişim fakültesi var. Yılda en az 5 bin iletişimci aramıza katılmış oluyor. Bu kadar büyük bir kapasiteyi kaldırarak bir medya sektörü yok Türkiye’de. Zaten yeni mezun olan bu öğrencilerin yeterli donanımına sahip olduğu kanısında değilim. Bu arkadaşlara temel genel kültür takviyesi yapılmalı. Bir insanın altyapısı yoksa, iletişim fakültesi mezunu olması medyada çalışabilmesi için yeterli değil. Bu sektörde ciddi bir genel kültür eksikliği var. Yurtdışındaki gazeteci olmak kolay değil.

Yurtdışındaki gazetecilerde görülen önemli özelliklerden birisi, her bir muhabirin ayrı bir uzmanlık alanının bulunması. Türkiye’de bu mümkün mü?

Bu çok faydalı. Bakıyorsunuz bir muhabire, sadece adliye muhabiri. Diğer kalp hastalıkları muhabiri. Her bir muhabir kendi alanındaki gelişmelere ve işleyişe çok fazla hakim. Bizde muhabirler kaybolmaya başladı. Ajanstan gelen haberleri yarım yamalak gazeteye koyan bir takım adamlar ortaya çıktı. Basın toplantıları, herkesin birbiri hakkında söylediği laflar ve Anadolu Ajansı’nın geçtiği üç beş haberle gazete çıkarılıyor. Özel bir haber, özel bir araştırma ve uzman muhabirler yok. Mesela CNN’in sağlık muhabiri kalp ameliyatı yapabilecek kadar yetkin bir hekim olmuş neredeyse. Muhabir olarak gittiği Afrika’daki bir görevi sırasında, kalp krizi geçiren birine kalp müdahalesi yapmış.

AB sürecinin medyaya sağlayacağı faydalar neler?

Kriterler pek bir şey ifade etmiyor. Çünkü Avrupa’da da medya konusunda standart bir sistem yok. Mevcut olan uygulamalar da şu an zaten Türkiye’de uygulanıyor. AB’nin Türk medyasına katkısı başka yönlerden

olacak. Türkiye’ye yabancı medya kuruluşlarının gelmesiyle beraber, Türkiye’deki medyanın yüzünün değişeceğine inanıyorum.

Patronlar birçok insanın işine son verdi. Krizden önce insan gücü fazlası olmayan medya kuruluşları, sizce birden fazla insan çalıştırdıklarına mı karar verdi? Türkiye’de herkes “Haydan gelen para huya gider” anlayışıyla, ihtiyaç fazlası personel çalıştırıyordu. Medyada da durum böyleydi. Paranın hesapsız bir şekilde gelip, hesapsız bir şekilde harcandığı, herkesin her türlü zararı göze aldığı ve bu zararın medya dışındaki kaynaklardan göze aldığı bir dönemde 20 kişiyle yapılacak iş, 60 kişiyle yapılıyordu. Kriz gelince insan kaynakları fazlasının olduğu anlaşıldı. Bu fazlalık, işte o dönemde işsiz kaldı. Zaten kalmak zorundaydı.

Şu günlerde çok fazla ortalarda değilsiniz. Yeni projeleriniz var mı?

Tam tersine, işlerime yetişemiyorum. Doğan Yayın Holding İcra Kurulu Üyesiyim. Basılı ve görsel medya koordinatörü. Doğan Grubu’nun yeni projeleri, televizyonları ve gazeteleri ilgilendiren ortak projeler, yeni pazarlara bakma, yurtdışında yapılacak işler gibi 8-10 tane değişik projeye ilgilieniyorum. Sonsuz sayıda var. Şimdi AB ile ilgili projeler üzerinde çalışıyoruz. Ama biraz daha şekillenmesi lazım. Şekillendiği zaman herkesin haberi olacak.

Kaynak: Caz / Akbank Kültür ve Sanat Yayınları / John Fordham / Çeviri: Sadettin Davran

Müziğin sokak çocuğu

Caz, müziğin sokakta büyüyen çocuğu. Zor şartlar altında büyük tehlikeler atlatarak, sokağın dilini konuşarak büyüdü ve ulaştığı her ülkede gelişti, kendini yetiştirdi. Günümüzde yalnızca sokağın değil, tüm dünyanın dili haline geldi.

ABD'nin güney eyaletlerindeki köklerinden dünyanın dört bir yanına, Rio, Bombay, Cape Town, Melbourne, Azerbaycan ve en nihayetinde İstanbul'a caz, günümüz dünyasının anlık, önceden kestirilemeyen, dürüst ve güçlü sesi. Kimi zaman soluk kesici swing orkestralarında, kimi zaman sokak ortasında doğaçlamalarda sesini duyuruyor.

Dünyada dil, din, ırk, renk ayrımı cazla ortadan kalkıyor ve şehirler cazla bütünleşiyor. Afrikalı, Amerikalı, Avrupalı ve Asyalı sanatçılar aynı sahenin üzerinde buluşuyor. Caz, her yerde bir başka şekil ve ruh kazanarak hızı, sakinliği, monotonluğu, değişimi, yalnızlığı, aşkı, arkadaşlığı, hayal kırıklığını, umudu, heyecanı, acıyı, mutluluğu, insana dair her şeyi bize sunuyor. Bir arada olması imkansız gibi görünen zıtlıklar cazda uyum içerisinde yaşıyor. Güney Amerika'daki pamuk tarlalarında çalışan Afrikalı kölelerin ritmik vokallerinden cazın efsanevi solisti Louis Armstrong'un sololarına kadar tüm sesler ve melodiler kalıplarını cazda yıkıyor, notalar cazda özgürleşiyor.

Caz nedir

Bu soruya yüzlerce yanıt vermek mümkün. Her defasında yeniden yaratılan cazın tanımını da kişiden kişiye her defasında değişecektir. Ancak, Louis Armstrong'un "Caz nedir?" sorusuna verdiği yanıt, belki de tüm tanımları kapsayan bir nitelikte. "Eğer onun ne olduğunu bilmiyorsan, hiç kurcalama!"

Caz, Birinci Dünya Savaşı'na kadar yalnızca New Orleans ve çevresindeki halkın müziğiydi. Topu topu birkaç yüz müzisyen uğraşıyordu ve dinleyicileri de yaklaşık elli bin kişi civarındaydı. 1920'lerde ise ABD'de yaygın olarak tanınan bir müzik türü haline geldi. Avrupa'ya ulaşması da çok uzun sürmedi. On yıl sonra Avrupa'nın başkentlerinde ve metropollerde hem geniş bir dinleyici kitlesi

hem de çok sayıda icracıya sahip oldu. 1940'a doğru ise bütün dünya cazı biliyordu. Dünyanın her yerinde bir sanat tarzı ve önemli bir müzik türü olarak kabul edildiğinde 1960'lara gelinmişti.

Cazın belki de en özgün yanı ve sürpriz dolu güzelliği, temelleri az ya da çok belli olan bir ezginin üzerine kurulan doğaçlamaları. Ana ezgiyi ortaya çıkaran ve çoğunlukla çalanların tümü tarafından birkaç kez yinelenen ritmik bir bölüm olan "riff"ler ve bunların aralarında, tek tek müzisyenlerin doğaçlamalarını içeren "chorus" bölümleri caz hayat veren unsurlar.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sokaklar her yıl cazın büyümesine kapılıyor. Yılın belli dönemlerinde düzenlenen caz festivalleri dinleyicileri kendine çekiyor. Kimi dinleyiciler "Bu caz nedir bir bakalım?" diye bastırarak bir merakla festivale giderken, bir bölümü de albümlerini zevkle dinledikleri sanatçıların canlı performanslarını izlemek için cazın büyümesine kapılıp festivallere katılıyor. Konser salonlarının, gece kulüplerinin, sokakların, iskelelerinin, yalıların yanı sıra Akbank Caz Festivali'nin simgelerinden biri haline gelen Caz Vapuru da her yıl boğazda caz keyfini yaşıyor. Boğaziçi, onlarca değişik ülkeden gelen sanatçılarla cazın renklerine bürünüyor. Genç Caz konserleri dizisinde genç müzisyen ve topluluklar şehrin ritmini caza uyduruyor. Festival içinde festival olan caz pazarı şenliği her yaşta çocuklar için eğlenceli aktiviteler, oyun köşeleri, yiyecek içecek servisleri, renkli hediyelik eşya standları, dans ve müzik atölyeleriyle bir karnavala dönüşüyor.

Cazın benzersiz, rengarenk dünyasının dinleyiciye yansıttığı, ülkemizin en önemli çağdaş caz etkinliklerinden biri olan Akbank Caz Festivali'nde ünlü caz gruplarını ve müzisyenleri birbiri ardına izlemek isteyen caz fanatikleri

için bulunmaz bir fırsat yaratıyor. Akbank 14. Caz Festivali'nin konuklarından The Mingus Big Band, bas ustası Charles Mingus'un müzikal mirasını hakkıyla yaşatan bir grup. Amerikan müziğinin 20. yüzyıldaki en büyük bestecilerinden biri Mingus'un ölümünden 18 yıl sonra 1997'de, Grammy'lerde 'Yaşam Boyu Başarı' ödülünü The Mingus Big Band aldı. Eşi Sue Mingus'un sanat yönetmenliğinde 1991'den bu yana New York - Time Cafe'de her hafta sürdürdükleri performanslarıyla dikkat çeken grup, "Downbeat" ve "Jazz Times" tarafından üç yıl üst üste en iyi Big Band seçildi. 14 kişilik big band, Mingus'un en güzel bestelerini müthiş bir armoni ve coşku ile yorumluyor.

Modern cazın en kıdemli isimlerinden Kanadalı karnet ve flüt sanatçısı Jane Bunnett ise aynı zamanda Kuzey Amerika'nın Küba müziği yapan en yetenekli ve kendine özgü yorumcularından biri olarak kabul ediliyor. Cazla bağlarını hiç koparmadan Küba'nın zengin müzik mirasına yönelen Bunnett iki birçok kez Kanada'nın Grammy'si kabul edilen Juno ödülünü kazandı. NoJazz ismiyle de oldukça iddialı bir grup. Beş müzisyenin, yeni bir müzikal birliktelik oluşturarak gerçekleştirdikleri NoJazz projesini grubun kendisi şöyle yorumluyor: "NoJazz'in ardında bir konsept varsa, bu, cazın kendine has ruhunu hipnotik ritimlerle ve güncel seslerle harmanlamak... Akustik ve jungle, trip-hop ve fanfare'lar, melodiler ve sample'lar, funk ve caz ve tabii ki bir tutam da drum'n bass ile..."

The New York Voices, Miroslav Vitous, Gonzala Rubalcaba, McCoy Tyner, Misha Mengelberg, Chicago Underground Trio, Jane Bunnett, The Mingus Big Band, Nobukazu Takemura, Septeto Roberto gibi isimler her yıl caz vapuruyla İstanbul'dan geçiyor. İstanbul her yıl bir caz kentine dönüşüyor.

NoJazz

"Eğer cazın ne olduğunu bilmiyorsan, hiç kurcalama!" Louis Armstrong

Jane Bunnett

Septeto Roberto Rodriguez

NoJazz

The Mingus Big Band

Eski bir İstanbullu'nun gözünden, İstanbul'un rengini görmek, sesini dinlemek, kokusunu koklamak ve tadına varmak ister misiniz? Cevabınız "evet"se, İstanbul'la tutkulu bir ilişkiye sahip olduğunuzu söyleyen Mario Levi sizi bekliyor! Yazar, öğretim görevlisi, reklam yazarı, gazeteci, radyo programcısı... Mario Levi deyince pek çok şeyden söz edilebilir aslında. Kendi deyişiyle "tek gerçek ve asla vazgeçemeyeceği mesleği" ise yazarlık. Ama asıl önemlisi, Levi kendini yazarlık mesleğiyle yeniden doğurduğuna inanıyor. Adını bir romanına verecek kadar bağlı olduğu İstanbul'u her şeyiyle çok seviyor. Diğer taraftan, bizim görmediğimiz ve yaşamadığımız farklı bir İstanbul yaşıyor. Hikaye ve romanlarında kendini anlatırken, aynı zamanda azınlıkların sesi olduğuna dikkat çekiyor. Yalnızca dini ve kültürel kimliğiyle azınlık olanları değil, topluma ve sisteme uyum sağlamakta zorlanan ve azınlık olarak hisseden tüm insanları anlattığını eklemeyi de unutmuyor. Ölümü "hayatın ta kendisi", hayatı ise "ölümü anlamlı kılmak" olarak yorumlayan Mario Levi için hayat, bu bilinci kavrama noktasında başlıyor. Kendisi, hem ölmek hem de bir takım insanları ölüme terk etmemek için yazı yazdığını önemle vurguluyor. Şimdi isterseniz, çok büyük bir keyifle sohbet ettiğimiz, "anlatmak, anlaşılacak, duyulmak, çok okunmak ve çok sevilme istiyorum" diyen Levi'nin sözlerine kulak verelim.

Mario Levi kendini nasıl tanımlıyor?

Öncelikle, hayatın renklerinin ardından giden ve onları keşfetmeye çalışan bir insan Mario Levi. Her zaman "yapılacak başka şeyler var" diyen ve hep daha fazlasını arayan bir insanım. O nedenle tek bir noktada kalıp, oraya yerleşmeyi tercih etmedim. Riskleri göze almayı, hayat tarzına dönüştürmüş bir insanım. Çünkü 48 yıla 8 meslek sığdırdım. Bunlar arasında reklam ya-

zarlığı, profesyonel gazetecilik, radyo programcılığı, it-halat temsilciliği, üniversite hocalığı gibi bir sürü meslek var. Ama şu çok kesin ki, tek gerçek ve asla vazgeçemeyeceğim mesleğim yazarlık. Ayrıca bir başkasını anlama ve hissetme konusunda kendini sürekli geliştirmeye çalışan bir insan olmaya çalışıyorum.

Bu kadar farklı mesleğin arasında, yazarlığı sizin için vazgeçilmez kılan şey nedir?

Ben kendimi yazarlık mesleğiyle gerçekten var ettiğime değil, kendimi yeniden doğurduğuma inanıyorum. İlk hikayemi 1975'te, üniversite birinci sınıftayken yazdım. 1990'a kadar hiçbir hikayem yayınlanmadı. 1990'da Haldun Taner Öykü Ödülü'nü kazandım. Bu ödül sadece yazarlık hayatımda değil, hayatımda da bir çeşit mirastır benim için. Ödülün benim hayatımda bu kadar önemli olmasının nedeni, en büyük hayalim olan yazarlığımın onaylanmasıydı. Yazdıklarımın onaylanması benim için. O günden sonra kendimi yazar olarak tanımlamaya başladım. Ben anlatmak, anlaşılacak ve duyulmak istiyorum. Bunun için yazıyorum. Anlatacağım ve gidebileceğim yere kadar gideceğim. Vazgeçmek yok. Anlatarak varolmak kavramı çok önemli. Anlatmayı, İstanbul'un hafızasında ve kendi dilimde yer almayı istiyorum. Roman ve hikayelerimde olduğu gibi, ben hem ölmek hem de öldürmemek için anlatıyorum. Başka bir deyişle, bir takım insanları ölüme terk etmemek, unutmamak ve unutturmamak için.

“Bizimkisi bir tutku ilişkisi”

“Son romanımda şunu söylüyorum: ‘Ölüm hayatın ta kendisidir.’ Çünkü orada başlıyor her şey. Hayatın anlamını arayan her insanın bir hayali olmalı ayrıca. Ben hayali olmayan bir insanın bu hayatı gerçekten yaşamadığına inanıyorum” diyor Mario Levi.

Hayatın anlamı nedir sizin için?

İnsanın bana göre en temel sorunsalı, hayatı boyunca günün birinde öleceği bilgisiyle yaşayan tek varlık olması. Ölüm bilinci uyandırdığında, bazı insanlar daha yaratıcı oluyor. Herkes kendine göre bir ölümsüzlüğün peşindedir. Ben de ölmek için yazıyorum. Bence hayat, ölümlü anlamlı kılmaktır.

Bu nedenle mi “İstanbul Bir Masaldı” adlı romanınızda ölümlerden yola çıkarak hikayelerinizi anlatıyorsunuz?

Son romanımda şunu söylüyorum: “Ölüm hayatın ta kendisidir.” Çünkü orada başlıyor her şey. Hayatın anlamını arayan her insanın bir hayali olmalı ayrıca. Ben hayali olmayan bir insanın bu hayatı gerçekten yaşadığına inanıyorum. Peki ya o hayal gerçekleşirse ne olacak? O zaman başka hayaller var. Benim çok sevdiğim, hayatı ve eserleri üzerine bir kitap yazdığım Jacques Brel, “Çocukluk” adlı şiirinde şu iki dizeye yer verir: “Bir altın aracıydı babam, işin kötüsü aradığını bulması oldu.” Eğer hayalimizi gerçekleştirsek, mutlaka bir başka hayalin peşinden koşmalıyız. Bizi biz yapan, hayallerimiz ve hayallerimiz adına yaptıklarımızdır.

Özellikle azınlıklar açısından bakıldığında, bizim göremediğimiz nasıl bir İstanbul görüyor ve yaşıyorsunuz?

Yazarlık serüvenimdeki çıkış noktamı hatırlamamı sağladı bu soru. İlk günlerimde her yazar gibi kendime şu soruyu sordum: “Niçin yazıyorum?” Bir yazar gözlemler, bakar, görmeye çalışır, anlayabilir, sezebilir, kendisinden çok farklı birini anlatabilir de. Yazarlık budur. Ancak bir yerde kalır. Çünkü işin bir de duygusu vardır. O farklıdır. Örneğin İstanbullu bir ailenin çocuğu olarak ne kadar çok araştırsam ve anlamaya çalışsam da taşradan büyük şehre gelmiş ve orada hayatını kurmaya çalışan

sesine gelince... Biraz martıların sesi, iyi okunduğu zaman sabah ezanının sesi, İstanbul'da yaşamış ve artık olmayan insanların sesi İstanbul. İstanbul'un kokusunda, yine deniz var benim için. Kadıköy ve Eminönü iskelelerindeki izgara balığın kokusuyla birlikte ona karışan denizin iyotunun kokusu. İstanbul'un tadı, öncelikle balık bence. İstanbul'un farklı kültürlerden gelen birçok tadı vardır. Her an size sürpriz verebilecek bir şehir. Benim İstanbul'um işte bunlardan oluşuyor. İstanbul'un en sevdiğim özelliklerinden biri de dünya üzerinde içinden deniz geçen tek şehir oluşudur.

Sizin İstanbul'unuz bir masal mıydı? Bir masal gibi mi yaşadınız İstanbul'u?

Çocukluğumun İstanbul'unu düşündüğümde evet, bir masaldı. Ama bir masal gibi yaşamadım İstanbul'u. Sadece İstanbul'da yaşadıklarım bir masala dönüştü. Ama aslında bu sözü sadece ben söyleyemiyorum. Benim birçok kahramanım da söylüyor. Çünkü onlar için de İstanbul bir masaldı.

En çok neleri özleyorsunuz eski İstanbul'la ilgili?

En çok İstanbul'un kıyılarından denize girmeyi özleyorum. Fakat “bir İstanbul nostaljisi” havası yaratmak istemiyorum. Birçok şeyi özlemiyorum ben aslında. Geçmişimi, çocukluk yıllarımı özlemiyorum. O günkü İstanbul'a dönmek de istemiyorum. Bunun nedeni, hayatımı 10'ar yıllık dilimlere böldüğümde, her 10 yılın geride bıraktığım 10 yıldan daha iyi olduğunu görüyorum olmam. Şimdi daha iyi yaşadığımı hissediyorum. Geçmişe özlem psikolojisi içinde değilim. Geçmişe özlem duyarak yaşamamanın ve hayıflanmanın bir anlamı olmadığını düşünüyorum. Kadıköy yakasındaki bahçeli evleri, meyve ağaçlarını, İstanbul'un plajlarını yitirdiğimiz için elbette üzülüyoruz. Ama hayat sürekli geçmişe özlemle geçerse, o zaman bugünü kaçırmış olursunuz. Bugünün İstan-

bul'unda ne yakalayabileceğimizi ve İstanbul'un yanına ne bırakabileceğimizi düşünmemiz gerekiyor.

İstanbul'dan kaçmak istediğiniz zamanlar oluyor mu hiç? Nerelere gidersiniz böyle zamanlarda?

Zaman zaman kaçma duygusuna kapılmıyor değilim. Ama bu sadece anlık bir duygu oluyor. Bu konuda bazı denemelerim olmuş olsa da hep dönmek istedim İstanbul'a ve dönmeden edemedim. Artık eskisi kadar da gitmek istemiyorum zaten.

Peki nedir sizi bu şehre çeken?

Eğer bu sorunun cevabını bilirim, yazmayı bırakacağım. Ne olduğunu bilmiyorum ama arıyorum. Bulmaya da çalışmıyorum, sadece arıyorum ve bulamayacağımı bildiğim için rahatım.

En çok nerelerde vakit geçirirsiniz?

Kadıköy Çarşısı, Moda, Fenerbahçe, Bağdat Caddesi, Beyoğlu'nun arka sokakları, İstiklal Caddesi, Boğaz'ın her iki yakasındaki sahil şeridi, köfteçiler, kebabçılar, İstanbul'un sinemaları, kitapçıları, küçük-büyük restoranları. Bunların hepsinden ayrı ayrı lezzetler alırım.

İstanbul'un çok göç alması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bu İstanbul açısından büyük bir talihsizlik elbette. Fakat buraya gelenlerin veya gelmek zorunda kalanların hiçbir

suçu yok aslında. Hiçkimse doğduğu topraklardan binbir acıya katlanarak başka bir yere gitmek istemez. İstanbul'un talihsizliği, renkten yoksun yeni İstanbulların oluşması oldu. Bu anlamda çok çirkin bir şehir oldu ve çok hoyratça kullanıldı İstanbul. Toplumsal bilinç çok gerilerde. Çok az insan bu şehir için bir şeyler yapmak gerektiğine inanıyor. Şehir bilincine sahip insan sayısı yok denecek kadar az. İstanbul'un sorunu aynı zamanda Türkiye'nin de sorunu. Çok kısa yoldan başarı ve kazanç elde etmek isteyen insanların çoğunlukta olduğu bir ülkede yaşıyoruz. Bir takım uygulamalar yüzünden çok da çirkinleşmiş olmasına rağmen, İstanbul'un halen çirkinleşmemekte direnen bir yanı olduğuna inanıyorum. Daha iyielerde olsaydı, belki bu tarihe ve bu dokuya daha uygun bir şehir inşa edebilirdik. Ama her şeye rağmen bu şehri çok seviyorum. Benim İstanbul'la olan bağım, bir tutku ilişkisine benziyor. Tutku ilişkisinde de hem çok sevmek vardır, hem de nefret etmek. İki bir aradadır.

İstanbul'u diğer metropollerden ayıran en önemli özellikler neler sizce?

Dünyanın herhangi bir yerinden New York veya Londra gibi büyük şehirlere göç etmiş ve orada yaşamını sürdüren milyonlarca insan var. Bu insanlar, uzun yıllardır o şehirde yaşıyor ve orada yerleşik bir hayata sahipse, artık kendini oraya ait hissediyor ve o şehri seviyordur. Ama bizde durum böyle değil. Yıllar önce başka bir şehirden İstanbul'a göç etmiş pek çok insan, hala İstanbul'u kendi şehri olarak kabullenemiyor ve sevmiyor. Bunun doğal sonucu olarak da İstanbul'da yaşayan pek çok insan bu şehre karşı iyi niyetli davranmıyor. İstanbul'da yaşayan birinin İstanbul'u sevmemesini, anlamakta güçlük çekiyorum.

Bu durum İstanbul'un bir dünya şehri olmasını engelliyor mu? İstanbul neden bir dünya şehri olamıyor? Ne-

“İçinden deniz geçen tek şehir imgesini mutlaka vurgulardım. Deniz ve İstanbul Boğazı benim için çok şey ifade ediyor. Dünya üzerinde içinden deniz geçen ve iki kıtayı birbirine bağlayan İstanbul'dan başka bir şehir yok ki!”

den dünya turizminin ilgi odağı haline gelemiyor?

İstanbul'un bazı sorunlarını görürsek eğer, İstanbul'un bir dünya şehri olması mümkün. Sorun insanların varlığında değil, onların bilinçsizliğinde. İstanbul'da yaşayan çoğu insan, İstanbullu olma bilincinden yoksun. “Bir araya gelim ve İstanbul'un nasıl bir şehir olduğunu tüm dünyaya gösterelim” şeklinde bir kamuoyu yaratmak mümkün değil İstanbul'da. Burada yaşayan insanların derdi bu değil çünkü.

Reklam yazarı kimliğinizle İstanbul ve Türkiye için bir reklam yazmanızı istersek eğer, nasıl bir reklam yazar-sınız bize?

“İçinden deniz geçen tek şehir” imgesini mutlaka vurgulardım bu reklamda. Deniz ve İstanbul Boğazı benim için çok şey ifade ediyor. Dünya üzerinde içinden deniz geçen ve iki kıtayı birbirine bağlayan İstanbul'dan başka bir şehir yok ki! Bunu ön plana çıkarırdım diye düşünüyorum. Türkiye'ye gelince, durum biraz değişiyor. Reklamcı gözüyle baktığımda, ürünü anlatmanın çok zor olduğunu söyleyebilirim. Nietzsche Tragedya'nın Doğusu'nda iki önemli tanrının insan varoluşunu yönlendirdiğini anlatır. Apollon aklın tanrısıdır. Onun olduğu yerden, bilimin peşinde koşan bilim insanları çıkar. Dionisos aşkın, tutkunun ve sarhoşluğun tanrısıdır. Onun olduğu yerden ise yaratıcı kişiler ve sanatçılar çıkar. Dionisos da Apollon da Anadoluludur. Bunun üzerinde durmayı tercih ederdim. Ama anlatabilmek kolay olmazdı herhalde.

İstanbul'a tepeden bakmalı

Bu kez İstanbul semalarında bir gezintiye çıkacağız. Eyüp'ten Sarıyer'e, Silivri'den Mecidiyeköy'e, İstanbul'u bir baştan bir başa havadan dolaşacağız. Hani o sokaklarında yürürken bizi alıp götüren, üstümüzde müthiş baskı kuran bu kente bir kez olsun tepeden bakmak istemez misiniz?

A sya ve Avrupa'nın bulunduğu noktada, doğal güzellikleri ve tarihi dokusuyla İstanbul, dünyanın pek çok kentinden ayrı bir konuma sahip. Tarih içerisinde Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorlukları'na başkentlik yapan, "imparatorluklar başkenti İstanbul"un güzelliği üzerine yüz yıllar boyunca sayısız eser verildi. Pek çok eserde İstanbul'un güzelliğinin bin bir halini gördük.

Fatma ve Orhan Durgut çifti, hazırladıkları "Havadan İstanbul" kitabıyla, bu gizemli kentin güzelliğini bir de havadan görebilmemizi sağlıyor. Yaklaşık 30 yıldır fotoğrafçılık yapan Orhan Durgut, 18 yıldan beri hava fotoğrafçılığıyla uğraşiyor. Bir baştan bir başa Türkiye'de ve dünyada pek çok kentin fotoğraflarını çeken Durgut, farklı bir bakış açısıyla İstanbul'u anlatmak istediklerini söylüyor.

“Onu Amazon kadınlarına benzetiyorlar. Çünkü, tarih boyunca gördüğü onlarca savaşa, doğal felakete ve insanoğlunun yaşattığı tahribata rağmen hala insanı büyüleyecek kadar güzel. Çünkü, Amazon kadınları gibi savaşçı ve mücadeleci.”

Hava fotoğrafçılığına merakınız nasıl başladı?

İnsan fotoğraflarından çok belgesel, endüstri, mimari fotoğrafları çekmek bana daha cazip geliyordu. 1976 yılından 1986 yılına kadar büyük müteahhitlik firmalarının Türkiye'deki ve yurtdışındaki şantiyelerinin fotoğraflarını çektim. Bir gün gazetede çekimler için helikopter kiralandığını okudum. Havadan fotoğraf çekmenin nasıl olacağını merak ettim. Ortaokulda da Hava Harp Okulu'na gidip pilot olmak istiyordum. Bu ilan havacılığı ve fotoğrafçılığı birleştirmede bana ışık tuttu.

Bir tema üzerine fotoğraf çekme fikri nasıl gelişti?

1990 yılında ABD'de Kenan Erim'le tanıştım. Erim, "Arkeoloji fotoğraflarınızdan turizm dünyası faydalanıyor. Ama arkeoloji dünyası faydalanamıyor. Oysa arkeoloji dünyasının hava fotoğraflarına çok fazla ihtiyacı var" dedi. Arkeoloji fotoğraflarının çekilmesindeki püf noktaları gösterdi. Bu da belgesel fotoğrafçılığı yapma fikrini doğurdu. Havadayken yalnızca ören yerlerini değil, kaleleri, kervansarayları, camileri, köprüleri çekmeye başladım. Türkiye'nin tarihsel değerlerine ilişkin yaklaşık 60 bin fotoğraf çektim. 1995 yılında Fransızlar Türkiye'nin dört bir yanını havadan fotoğraflamaya başladılar. Doğuda gidemedikleri bölgelerin fotoğraflarını benden aldılar. "Turkey From The Air" (Havadan Türkiye) adıyla bir kitap hazırladılar. Baktık ki un, şeker, yağ bizde ama helvayı başkaları yapıyor. Üstelik Türkiye'ye 15 günlüküne gelip fotoğraflarını çekerek Türkiye'yi tanıtıyorlar.

Oysa biz yıllardır Türkiye'nin her taşını tanıyoruz. Her şey "Helvayı da artık biz yapalım" düşüncesiyle gelişti.

Başka şehirler olacak mı?

İzmir, Ankara ve Antalya'nın fotoğraflarını da kitap haline getirmek istiyordum. Bir de tüm Türkiye'yi kapsayan bir kitap hazırlamayı düşünüyordum. Ama finansal zorlukları aşmaya çalışıyorum. Çünkü hazırladığım her kitap ancak bir sonraki kitabı finanse edebiliyor. Şu an elimde antik kentler, tapınaklar, tiyatrolar, limanlar, kaleler, kervansaraylar, camiler, höyükler gibi 25 farklı konuda kitap çıkarabilecek materyal var.

Maliyeti nasıl karşılıyorsunuz?

Kitabın konusuna göre değişiyor. Ancak hiçbir ön hazırlığı olmayan bir kitabın ortalama 80 bin dolarlık maliyeti oluyor. "Havadan İstanbul" kitabının maliyetini borçlanarak karşıladık. İstanbul zaten yaşadığımız şehir olduğundan ve elimizde pek çok fotoğraf bulunduğundan, büyük bir maliyeti olmadı. Antalya'dan başlamak istesek maliyet daha yüksek olabilirdi. Çünkü kiralana-bilen helikopterlerin tümü İstanbul'da.

Havada yaşadığınız ilginç anlar var mı?

Karayıpler'de çekim yaptığımız sırada helikopterimiz düştü. Kalkış sırasında 40 metre kadar yükseklikten düştüğü için hayati bir tehlike olmadı. Anadolu'yu çok iyi bildiğimden, burada sürpriz yaşamıyoruz. Çiçek ko-

kularından hangi bölgede olduğumuzu bilebilecek kadar iyi tanıyorum.

Havadan daha mı güzel görünüyor?

Mekana göre değişse de havadan her şey bambaşka görünüyor. Eğer havadan görmeye hazır değilseniz, 30 yıllık evinizi bile tanıyamazsınız. Yıllardır helikopter pilotluğu yapan arkadaşlarımız bile bazen kitaptaki karelere bakıp şaşırırlar.

İstanbul'u havadan gördüğünüzde en çok nelerden etkilendiniz?

İstanbul'u hiçbir yere değişimiyorum. Buradaki coğrafi güzellik Londra, Paris, Roma gibi Avrupa başkentlerinde dahi yok. Ne yaparsak yapalım mahvedemediğimiz bir güzelliği var. Sultanbeyli içler acısı bir yer. Yalnızca resmi binaların çatısı var. Diğer binalar kat çıkma telaşında, hala şantiye görüntüsü veriyor. Katledilmiş bir güzelliği var. Küçükçekmece tarafında, Arnavutköy'de, ormanın içi resmen açılmış ve binalar bir hançer gibi ormanın içine doğru ilerliyor. Çok acıklı bir görüntü. Ama bunlar kitabımızda yer almıyor. Çünkü kitabımızı İstanbul markasına destek olabilmek amacıyla çıkardık. İstanbul'un güzel yönleri bilinmeden, çirkin taraflarını göstermek istemedik.

Yerden farklı, havadan farklı görünen neler var?

Yeniköy yerden bakıldığında semt olarak çok güzel. Ama havadan baktığınızda, eğer sahil tarafından bakmıyorsanız, fotoğrafik bir özelliği olmayan, binaların tıkiş tikiş olduğu, görseleği destekleyecek hiçbir yapıyı bulunmayan bir semt. Kemer Country de yerden çok güzel görünür, ama havadan bakınca, bina yoğunluğu olan bir yer. Ama bazen öyle oluyor ki yerden çok yalın görünen bir yer, havadan çok estetik bir görüntü veriyor. Çengelköy'ün Talimhane tarafı yerden çok estetik görünmediği halde, havadan güzel görünür.

Havadan bakınca, İstanbul'un dokusuna dair neler görüyorsunuz?

Özellikle son 5, 6 yıldır İstanbul'un dokusunun kaybolduğu daha net seçiliyor. Gökdelenlerin artmasıyla birlikte, İstanbul'un fotoğraflarını çekmek daha zor hale geliyor. ABD'de Manhattan'daki gökdelenler insanlara çok güzel gelebiliyor, ama İstanbul'un dokusu farklı olduğu için gökdelenler görseleği bozuyor.

İstanbul'la havadan gördüğünüz diğer şehirleri karşılaştırınca neler dikkatinizi çekiyor?

İstanbul'u hiçbir yere değişimiyorum. Buradaki coğrafi güzellik Londra, Paris, Roma gibi Avrupa başkentlerinde dahi yok. Ne yaparsak yapalım mahvedemediğimiz bir güzelliği var. Sultanbeyli içler acısı bir yer. Yalnızca resmi binaların çatısı var. Diğer binalar kat çıkma telaşında, hala şantiye görüntüsü veriyor. Katledilmiş bir güzelliği var. Küçükçekmece tarafında, Arnavutköy'de, ormanın içi resmen açılmış ve binalar bir hançer gibi ormanın içine doğru ilerliyor. Çok acıklı bir görüntü. Ama bunlar kitabımızda yer almıyor. Çünkü kitabımızı İstanbul markasına destek olabilmek amacıyla çıkardık. İstanbul'un güzel yönleri bilinmeden, çirkin taraflarını göstermek istemedik.

Havadan bakıldığında İstanbul'da depremin izleri görülüyor mu?

Özellikle açık arazilerde görmek mümkün. Kuzey Ana-

dolu fay hattının olduğu sıra dağlarda, arazilerde ürkütücü görüntülerle karşılaşıyorum. Toprakta çok derin çöküntüler var. Toprak basamaklar oluşturmuş. Ancak şehrin içinde bu tip izleri görmek mümkün değil. Bunlar ancak bakir arazilerde görülebiliyor.

İstanbul havadan da kalabalık görünüyor mu?

Bazen aşağıya baktığımda "İyi ki helikopterdeyim" dediğim anlar oluyor. Kalabalığı oldukça geniş bir açıdan görünce aşağıdaki karmaşa daha ürkütücü...

Havadan en güzel ve en kötü görünen semtler neresi?

En kötü kesinlikle Sultanbeyli. En güzel görünen ise tarihi yarımada. Yarımadanın dışında Beyoğlu ve Üsküdar'ın yanı sıra Bebek ve Sarıyer gibi Boğaz kıyısındaki semtler çok güzel görünüyor.

Bir uçuş ortalama ne kadar sürüyor?

Çekeceğiniz konuya göre değişiyor. Ancak minimum bir saat havada kalıyoruz. Eşim de benimle birlikte uçuyor. İlk başladığım zamanlarda bir yardımcıya ihtiyacım vardı. Eskiden fotoğraf filmleri 12 pozdan oluşuyordu ve makineye yedek film takacak birisi gerekiyordu. Bu işi kendim yapmaya kalksam çok vakit kaybediyordum. Helikopterin 1 dakikası yaklaşık 10 dolar tutuyor. Her dakikayı fotoğraf çekerek geçirmek, başka bir şeyle uğraşmamak gerekiyor. Önceleri arkadaşlarımdan yar-

dım alıyordum. Ancak uçtuktan sonra dayanamayıp onlar da çekmeye başlıyordu. Filmlerimi yine kendim değiştirmek zorunda kalıyordum. Eşim de fotoğrafçılıktan anladığı için ilk altı aydan bugüne birlikte uçmaya başladık. "Havadan İstanbul" kitabındaki geniş açı fotoğrafların neredeyse tamamını eşim çekti.

Bir kitabı hazırlamak ne kadar zamanınızı alıyor?

Fotoğraf çekimleri için bir yıl ayırmak gerekiyor. Çünkü şehirlerin her mevsimde ayrı bir güzelliği oluyor. Bergama'yı ilkbaharda çekmek başka, sonbaharda çekmek başka. Bana göre İstanbul'un en güzel olduğu dönem mayıs ayı, ama her mevsimde bir başka güzel olduğu da kesin.

Fotoğraf karelerinde insanlık tarihi

Ali Konyalı 1984'ten beri Türkiye'nin kültürel zenginliğini fotoğraflıyor. Konyalı, "Türkiye'de 15 bin yıllık dokunulabilir bir tarihin üzerinde oturuyoruz. Bu kadar büyük bir geçmişle yeri geldiğinde övünüyoruz. Birey bazında bir bellek ve altyapı oluşturulması gerekiyor" diyor.

Henüz çocukluğunda babasıyla yaptıkları Anadolu yolculuklarında, Anadolu'nun renklerine hayran kalan Ali Konyalı, ilk fotoğraf sergisini 24 yaşında 1984 yılında açmış. 1987'de Mimar Sinan Üniversitesi Grafik Bölümü'nden mezun olan Konyalı'nın pek çok sergisinde, Anadolu'nun kültürel ve tarihi renkleri yer alıyor. New York'ta üç yıl boyunca fotoğraf çalışmaları yapan Konyalı, 1984'ten beri Türkiye'nin dört bir yanındaki kültürel zenginliği fotoğraflıyor. "Türkiye'de, 15 bin yıllık dokunulabilir bir tarihin üzerinde oturan insanların, bunun farkında olmamasını kabullenmek mümkün değil" diyen Konyalı, insanlık tarihini karelerde dondurarak kitlelere ulaştırmaya çalışıyor.

Konyalı için "insanlık tarihinin görsel kaydını tutuyor", demek yanlış olmaz. Viyadüklerin yok ettiği surlardan, sular altında kalan antik kentlere her ne varsa, yok edilmeden bir an önce orada bulunmak için Türkiye'yi şehir şehir geziyor. En güzel kareyi yakalamak için kimi zaman günlerce aynı mekanı fotoğraflıyor. Tabii yakaladığı bu güzellikleri, bazen bir kitapla bazen dünyanın dört bir yanında açtığı sergilerle, tüm dünyayla paylaşıyor. Türkiye'nin coğrafya ve tarih güzelliğini karelerinde yarınlara için saklıyor.

Fotoğrafçılığa merakınız nasıl başladı?

Fotoğraf bana miras yoluyla geçti diyebilirim. Babam fotoğraf sanatçısıydı. Fotoğraf, hayatımın her aşamasında yer aldı. Hayatta her şeye bir fotoğraf gözüyle bakmaya başladım. Zamanla bu tarz bir algılama ve görme biçimi oluştu. Fotoğraf gözü bir disiplindir. Bakmakla görmek arasındaki noktada fotoğraf disipliniyle öyle anlamak lazım. Fotoğraf, yalnızca kameradan bakmak değil, bir görme eylemi. Eğer bu disiplinde bir görme eylemine sahipseniz, gözünüzle de sürekli fotoğraf çekiyor sayılabilirsiniz.

Kültür fotoğrafçılığının farkı nedir?

Babam bir Anadolu gönüllüsüydü. Herkes oğlunu sinemaya götürürken, o beni Anadolu'ya götürdü. Kentli bir insanken, bir anda bambaşka bir boyutla karşılaşabiliyorsunuz. İşin uzmanı insanlarla çalışıyorsunuz. Birinci elden kültürü dinleyip, sanat tarihini görüyorsunuz. Kültür fotoğrafçılığında, belki de devlet başkanlarına bile tanınmayan bir ayrıcalığa sahip olursunuz. Eserlere dokunma şansını yakalarsınız. Bunu yalnızca uzman ve fotoğrafçı yapabilir. Bir insanlık tarihiyle baş başa kalırsınız. Bunun getirdiği çok büyük bir haz var. Tam bu noktada fotoğrafçı bunu başka insanlara iletmede aracı haline gelir. Bir misyona sahip olursunuz. Bütün bunları ele aldığımızda kültür fotoğrafçılığı bir yaşam biçimi olarak ortaya çıkıyor. Belki de çok genç yaşımdan itibaren başka hiçbir şey düşünmememin nedeni bu olabilir.

Türkiye'de kültür fotoğrafçısı olmanın zorlukları neler?

Türkiye gibi kültür sorunları çok derin olan bir ülkede bu işi yapıyorsanız, fazladan bir görev ediniyorsunuz. Öncelikle zenginliğe şahit oluyorsunuz. Bütün bu zenginliğin, birikimin yanında Türkiye'deki kültür sağlığını kabul etmeniz mümkün değil. Birey olarak da sanatçı olarak da bu sağlığı kabullenebilmeniz mümkün değil. Dolayısıyla bu zenginliği bir şekilde yayma ve insanların farkında olmasını sağlama çabası içerisine giriyorsunuz. Büyük bir sorumluluğu da üstleniyorsunuz. Bu,

38 fotoğraf: Ali Konyalı

bütün sanatçıların üzerine düşün bir görev, ama fotoğrafçıya biraz daha fazla düşüyor. Çünkü fotoğrafçı her şeyden önce bir belgeci sayılır. Belgeler ve belgelediğini bir anlatım dili içerisinde büyük kitlelere taşır.

Türkiye'de bunu yapmak kolay mı?

Hayır. Çok kolay değil. Çünkü Türkiye'deki kültür politikaları, ne yazık ki kültürden yana çok gelişmemiş. Kültürü ele aldığınız zaman, fotoğrafçının karşısına çok başka sorunlar çıkabiliyor. Yalnızca fotoğrafın çekilmesi yeterli değil. Burada fotoğrafın anlatılabilmesi, o konunun kabul ettirilebilmesi, insan ilişkileri, bürokrasi, her şeyle uğraşmak zorunda kalabiliyorsunuz. Asistanlarımıza kültür fotoğraflarını kastederek söylediğim bir şey var: "Fotoğraf işimizin yüzde 30'udur. Geri kalan her şey bütün bu sorunların aşılmasıyla ilgilidir."

Bu sorun ülkemize özgü mü?

Batıda kültür fotoğrafçılığı ya da genel anlamda fotoğrafçılık epey yol almış durumda. Elbette bürokrasi her yerde var. Ama bu kadar bağlayıcı ve engelleyici değil. Kültürün tanıtılması açısından, Yaşar Holding'in de katkıda bulunduğu türde kültürün tanıtılmasına yönelik kitapların yaygınlaştırılması çok önemli. Türkiye'de 15 bin yıllık dokunulabilir bir tarihin üzerinde oturuyoruz. Bu kadar büyük bir geçmişle yeri geldiğinde övünüyoruz. Ama iş yalnızca övünmekten ibaret değil. Birey bazında bir bellek ve altyapı oluşturulması gerekiyor. Türkiye'de bu tarz bir bellek yeterince yok. Dolayısıyla fotoğraf, bellek oluşturma veya belleği tazeleme anlamında bir görev üstleniyor. Karadeniz'de çekimler yaptığım, Karadeniz'in başından sonuna kadar yok oluşunu gözlemedim. Mühîş bir mimari birikim, olağanüstü bir kültür altyapısı, belki de beş yıl sonra bütünüyle yok olacak. Pek çok mimari eser kendi haline terk edilmiş ve yanında kocaman, beton, çirkin yapılar

inşa ediliyor. Surların üzerinden viyadükler geçiyor. Bu kültürel miraslar bir daha bu ülkeye gelebilecek şeyler değil. Bütün Anadolu'ya baktığınız zaman, çok ciddi bir kültür kopukluğu görüyorsunuz ve bir önyargıyla karşılaşıyorsunuz. "Bizden" ve "bizden olmayan" diye. Anadolu'daki kültür birliğini anlatmak çok önemli. Çünkü hiçbir kültür tek başına ortaya çıkmıyor. Fotoğrafın yaygınlaşmasını bu açıdan çok önemli buluyorum. Görme disiplini öğrenme açısından çok önemli. Keşke ilkokuldan itibaren fotoğraf dersleri verilebilse. O yaşlarda bu disiplini almazsanız sonra çok gecikmiş olabiliyorsunuz. Bu kültürel miras bizim kimliğimiz. Bunlara sahip çıkmamız gerekir.

New York ve İstanbul arasında fotoğrafik açıdan ne gibi farklar gözlemlediniz?

New York'ta bir dönem sokaklarda fotoğraf çektim. New York bu anlamda ilginç bir kent. Kent ve bir yabancının ilişkisini anlatan fotoğraflarla bir belgesel hazırlıyorum. Daha çok duvar yazılarını içerem bir sunum. Doğu kimlikli bir yabancı, bir şekilde hem kendisiyle yüzleşmeye hem de farklı yüzlerle karşılaşmaya batıya gidiyor. O yolculuk, sanatsal kimliğine ve kendisine birçok şey kazandırıyor. Kentle ilişkinin salt birey olarak ve sanatçı olarak kişiye kazandırdıklarını anlatmaya çalışıyorum. Kentle beslenmek diye bir şey var. İstanbul inanılmaz bir kent, muazzam bir kültür kenti. Ama bu kentten sanatçı olarak beslenip beslenemediğiniz

önemli. İstanbul, kent olarak buna hazır olabilir. Ama kentin kimliğinin size ulaşabilmesi için onun yollarını açabilmeniz lazım. Kentin kimliğinin size ulaşmasını sağlayacak olan sanatsal etkinliklerin oluşması lazım. New York ve İstanbul çok farklı coğrafyalarda oldukları halde, garip bir flörtleri var. Elbette ki ikisinin birbirinden farklı yönleri epey fazla. Ancak pek çok benzerlikleri de bulunuyor. Konumlanma açısından birbirlerine benziyorlar. Ayrıca her ikisinde de insan faktörü kentle bir bütün oluşturuyor. Bu durum başka kentlerde bu kadar belirgin değil. İnsanları çıkardığınız zaman Paris, Roma, Prag hala vardır. Fakat New York ve İstanbul'dan insan faktörünü kaldırdığınız zaman her şey eksik hale gelir. Ama İstanbul'da insan faktörü ne yazık ki son zamanlarda gelişmiyor.

Neden?

Kent tipi insan sayısı bir şekilde azalıyor. Bir insanın bir kente sahip çıkması için orada anılarının, hatta çocukluk hatıralarının olması lazım. Anıları korumak adına, o kenti de korursunuz. Ancak çocukluk anısı olan insan sayısı İstanbul'da geriye doğru gidiyor. Yeni kent kimliği kazanan insanlar, doğal olarak yeni bir İstanbul oluşturuyor. Ama bu kentin kimliği gerideki binlerce yılda yatıyor. Pera (Beyoğlu) gibi kozmopolit semtlerde, İstanbul'un güçlü kent kimliğini görmek mümkün. Pera, farklı kültürün insanların oluşturduğu halde, Pera'da kavga yoktur. Çünkü bu bölge kültüründeki altyapıda hepsini bir araya getirme ve bir pota içerisinde eritme gücü var. Belki başka bir coğrafyada kavgayı neden olabilecek pek çok unsur, burada bir neşeye dönüşüyor. Pera'ya yeni gelen insanlar bile, başka semtlerde bambaşka davrandıkları halde, Pera kültürünün baskısı altında değişebiliyor veya uygun davranmak durumunda kalıyorlar. Bu baskın kültürün önemini gösteren iyi bir örnek. Pera'da birbirinden farklı uçlarda, bir ara-

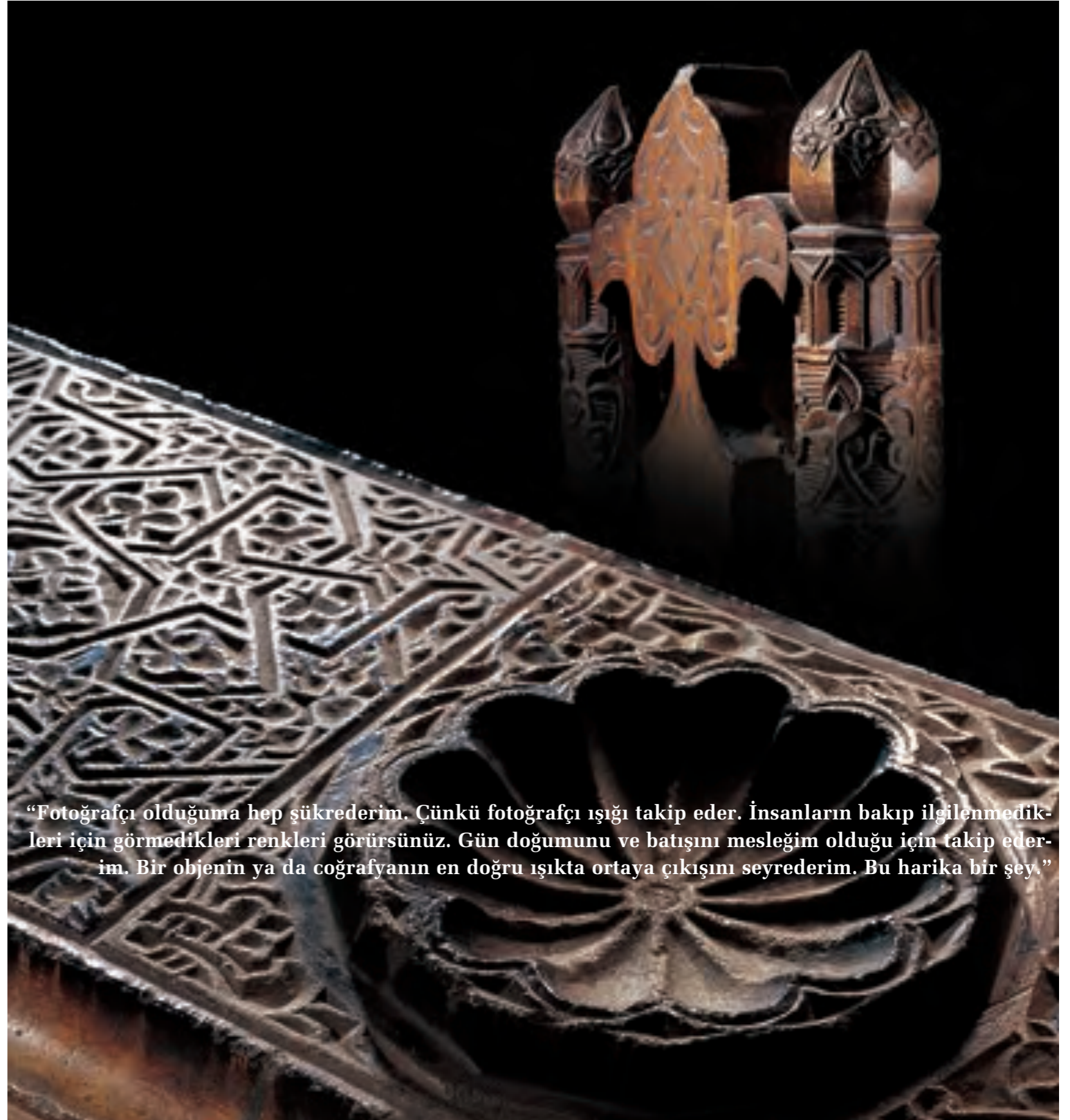
da yaşayan o kadar çok insan var ki, bunu başka bir semtte göremezsiniz.

Fotoğrafta renkler sizin için ne ifade ediyor?

Kültür fotoğraflarının yer aldığı kitaplarda belirli kaygılar nedeniyle renkli çalışmalar yer alıyor. Siyah beyaz çalışmaları kullanmıyorum. Çünkü öncelikle varolanı göstermek istiyoruz. "Siyah beyaz ve soyutlamayı sonra yaparız" diye düşünüyorum. Fotoğraf bence ışıktır. O ışık, illa ki kırmızılar, yeşilleri taşımak zorunda değil. Siyah beyaza yaklaştırdığım renkli fotoğraflarım da var. Siyah beyaz, fotoğrafın bazıdır. Dijital fotoğraf bile çekseniz siyah beyaz baskı yapmak çok etkilidir. Ara tonları daha iyi hisseder, yeniden yaratırsınız. O yüzden bütün fotoğrafçıların siyah beyazı iyi anlaması lazım.

Kültürel renkler...

Kültür fotoğrafçılığında ise renkler benim için kültür alanındaki renkliliği ifade ediyor. Çünkü bu otomatik olarak fotoğraflara da yansıyor. Kültür çok renklidir. Anadolu gibi bu kadar çok rengin birbirine karıştığı, yeni renklerin ortaya çıktığı bir coğrafyada zaten fotoğraf açısından renksizlik mümkün değil. Bu renkleri fotoğrafa yansıtmak lazım. Ama yalnızca çiçeğin sarısı, elbisenin kırmızısı değil. Onun taşıdığı anlam renkliliğini de taşımak gerekir. Fotoğrafın anlamlı bir fotoğraf olabilmesi için duyguyu yansıtabilmesi çok önemli. Yoksa Japonlar her gün binlerce kare fotoğraf çekiyor. Ama on-

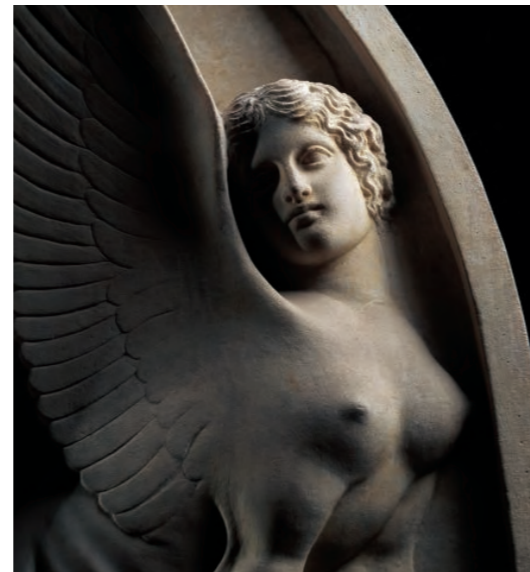

"Fotoğrafçı olduğuma hep şükrederim. Çünkü fotoğrafçı ışığı takip eder. İnsanların bakıp ilgilenmedikleri için görmedikleri renkleri görürsünüz. Gün doğumunu ve batışını mesleğim olduğu için takip ederim. Bir objenin ya da coğrafyanın en doğru ışıkta ortaya çıkışını seyrederim. Bu harika bir şey."

“Fotoğrafın anlamlı bir fotoğraf olabilmesi için duyguyu yansıtabilmesi çok önemli. Japonlar her gün binlerce kare fotoğraf çekiyor. Ama onları sanat fotoğrafı kategorisine koymuyoruz. Çünkü sanat fotoğrafçısı o andaki birikmiş duyguyu size aktarır.”

ları sanat fotoğrafı kategorisine koymuyoruz. Çünkü sanat fotoğrafçısı o andaki birikmiş duyguyu size aktarır. Orada bulunmayan insanlar, oradaki varlıkların duygusunu hissedebilmeli. O zaman fotoğraf ve sanat bir köprü görevini görmeye başlıyor. Dolayısıyla buradaki rengi anlarken, o andaki duygu rengini de yansıtmak çok önemli. Bu bire bir fiziksel renk olmayabilir. Doğru bir kareye baktığınız zaman, siyah beyaz bir fotoğrafı da renkli olarak görebilirsiniz. Çok renkli düşünceler uyanabilir beyninizde. Fotoğraf çekilip bitebilen bir şey değil. Yıllar sonra bile onu seyredenin zihninde devam eder. Özellikle arkeoloji fotoğraflarında duyguyu yansıtmak biraz daha zorlaşabilir. Athena Tapınağı'nın muazzamlığını, tarihi ihtişamını bilirsiniz. Ama bunu fotoğrafta göstermeniz mümkün değil. Orada 5 tane sütun ve birçok yıkılmış taş bulunur. Herkes tarihini bilmeyeceğinden, sizin kurduğunuz hayale ortak olmayabilir. Kompozisyon, ışık ve doğru zamanla, mümkün olduğu kadar o kentin ruhunu aksettirecek kareler yakalamak gerekir. Buraya ekleyeceğimiz gölge, bulut, dramatisasyon hep bu çabanın ürünü. Aynı tiyatroyu 5 defa arka arkaya gidip çıktığım zamanlar oldu. Sıradan fotoğraflarla bir kentin ne kadar önemli olduğunu anlatabilmezsiniz. Özellikle kültür fotoğrafçılığında gökyüzünün mavi olmasını tercih ederim. Açık veya soluk beyazlarla hoş silüetler oluşmaz. Mavi sonsuzluğu ifade eder. Bende olumlu bir derinlik hissi uyandırır. Fotoğrafıma bunu bir şekilde taşımaya çalışırım.

En çok nereyi fotoğraflamak istersiniz?

Her fotoğrafta kendimizi çekeriz aslında. Ressam kendini çizer, heykeltıraş hep kendini yontar. Tarif edilmiş, belirli formlar istenmiyorsa, ortaya konan içten gelen bir üretimse, sonuçta hep kendimizi yaparız. Yazıda da bu böyledir. Bir şekilde o andaki duygularınızı dışa vurursunuz. Çekimleriniz sırasında ışıktaki, gölgedeki, anla-

tımda tercih yaparsınız. Öyle olmasa bu kadar çok tarz olmazdı zaten. Tarz varsa kişisellikler var demektir. Bilişçaltını fotoğraflamak, psikoanalitik, okunabilir fotoğraflar çekmek isterdim.

Büyük çaptaki kuruluşların sanata bakış açılarını nasıl buluyorsunuz? Neler yapılmalı?

Fotoğrafçılık pahalı bir meslek. Kültür fotoğrafçılığı daha pahalı bir meslek. İşin içine seyahatler, büyük organizasyonlar giriyor. “Büyük kurumların desteği olmadan kültür olmaz” denir. Türkiye’de büyük kurumlar açısından son 20 yıla bakmak lazım. Daha öncesinde çok fazla bir şey yok. Türkiye’deki kurumlar kültüre yatırımı yeni öğreniyorlar. Önemi yeni fark ediyorlar. Ancak son zamanlarda ne yazık ki geriye doğru bir gidiş var. Oysa bunun genel bir politika olması lazım. Geriye doğru gidişte iki tane önemli neden görüyorum. Bir tanesi, kurumların kültür politikalarını yönlendiren insanlarda bir altyapı eksikliği bulunması. İkincisi ise mali sorunlar. Mali sorunlar ortaya çıktığı an ilk hedef kültür olur. Halbuki tersi olması gerekir. Kurumun imajı kültüre yaptığı yatırımla doğru orantılıdır. Kültüre yapılan yatırımla sayfa sayfa haberlerin çıkması mümkün. Oysa reklam vermeye kalksa o kadar etkili olmaz. Bunlar Türkiye’de yeni öğreniliyor. Geleceğini olumlu görüyorum. Ama şu an olması gereken noktada değil. Anadolu kültürlerini anlatabilmek amacıyla, elimde projeksiyon makinesi ve 3 bin 500 dia ile New York’a gitmiş-

tim. İlgilenmeyen tek kurum bizim kültür ataşeliğimizdi. “Hoş gedin. Bizim de malzeme sıkıntımız vardı. Bu kadar malzeme getirmişsin” diyecekler sandım. “Ali Bey’ciğim biz Ankara’dan bir şey istemediğimiz zaman daha makbul oluyoruz” dediler. Türkiye’yi tanıtmaya gibi bir endişe taşıması gereken kurum, hiçbir şey yapmanın makbuliyetinden söz ediyor, inanmadım. Gerçekten de yapmadılar. Türk hükümeti değişti, ancak uzun yıllar ataşe değişmedi bu politika sayesinde. Yıllar sonra gayet yetenekli bir hanım ataşe geldi. Şu anda ise New York’ta bir kültür ataşeliğimiz yok.

Yeni projeleriniz neler?

Gürol Sözen’in hazırladığı “Anadolu’da Güzeli Arayış” kitabının fotoğraf çalışmasını üstlendim. Anadolu coğrafyasında bütün dönemler içerisinde insan ve sanat gerçeğini ele alıyor. Fotoğrafla ve yazıyla Anadolu’yu savunuyor. Diğer taraftan Karadeniz mimarisini koruma endişesiyle bir çalışmam devam ediyor. 2005 yılının temmuz ayında Dünya Mimarlar Birliği, İstanbul’da toplanacak. Kitabımın çıkış tarihi de o günlere denk geliyor. Gündem yaratmaya yönelik bir çalışma. Bir de yurtdışında kişisel sergiler hedefliyorum. Oluşturduğum koleksiyonları çok doğru bir anlatımla yazıların da dahil olduğu sergilere dönüştürüp, dünyayı dolandırmak istiyorum. Tabii bunu tek başıma üstlenmem mümkün değil. Kurum desteği veya devlet desteği gerekiyor. Uluslararası ilişkiler devreye giriyor. Bazen bir objenin sergilenmesinden önce fotoğrafı daha etkili olabiliyor. İkisinin bir arada olması daha farklı etki yaratabiliyor. Objeye yüklenmiş kimliği ve ayrıntıları fotoğraf yoluyla verdiğinizde, bambaşka bir seyirci izlenimi doğuyor.

Kendinize ayıracak vakit kalıyor mu?

Çok yoğun biçimde projelerin içerisinde yer almanın dezavantajı olabiliyor. Üretmek iyi bir şey. Ancak yeni

izlenimler ve yeni üretimler için zaman kalmayabiliyor. Kişisel sergileri, seyahatleri önemsemek gerekiyor. Sanatçının gelişimi için bu çok önemli. Seyahatleri son zamanlarda sektöre uğrattım. Bir tek bunun sıkıntısını hissediyorum. Seyahatlere ağırlık vermem lazım.

Unutmadığınız an var mı?

Fotoğraf aracılığıyla çok güzel dostluklar edinmenin yanı sıra çok ciddi hayati tehlikeler de atlattım. Ama kimse “Niye fotoğrafımı çekiyorsun?” demedi. Fotoğrafçı olduğuma hep şükrederim. Çünkü fotoğrafçı ışığı takip eder. Işığı takip ettiğinizde insanların bakıp ilgilenmedikleri için görmedikleri müthiş renkleri görürsünüz. Gün doğumunu ve batışını mesleğim olduğu için takip ederim. Gölgeyi takip ederim. Bir objenin ya da coğrafyanın en doğru ışıkta ortaya çıkışını seyrederim. Bu harika bir şey. Tüm sanatçılara ve özellikle de fotoğrafçılara nasip olmuş bir güzellik. Pek çok insanın, defalarca gördükleri bir yerin fotoğrafına bakınca “Burası ne harika bir yermiş” dediklerini bilirim. Bizim hayatımız bunu yakalamak üstüne geçer. New York’ta insanların çokça gittikleri ve bilinen yerleri, belli bir kompozisyon dahilinde fotoğraflar ve hafta sonu sohbetlerinde projeksiyon gösterisi yaptım. “Buranın neresi olduğunu bilebiliyor musunuz?” diye oyun oynadık. Çoğunlukla bilmezler. Çünkü o gözle görmemişler. İnsanlar benden saat alıp ertesi gün orayı, o ışıkta görmek için koşturup giderlerdi.

Beslenme ve diyet alanında adeta bir moda yaşıyor. Neredeyse her gün yeni bir uzmanın yeni bir diyet tavsiyesiyle karşımıza çıkıyor. Taylan Kümeli, bu işin eğitimini almış, diploma sahibi birkaç uzmandan biri. Hacettepe Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü'nden 1986 yılında mezun olan Kümeli, yüksek lisans eğitimini ODTÜ Gıda Mühendisliği Bölümü'nde master'ını tamamlamış. Kümeli'yle "Sentez Diyeti" adını verdiği ilk kitabının basım heyecanı içerisinde, muayenehanesinde görüştük.

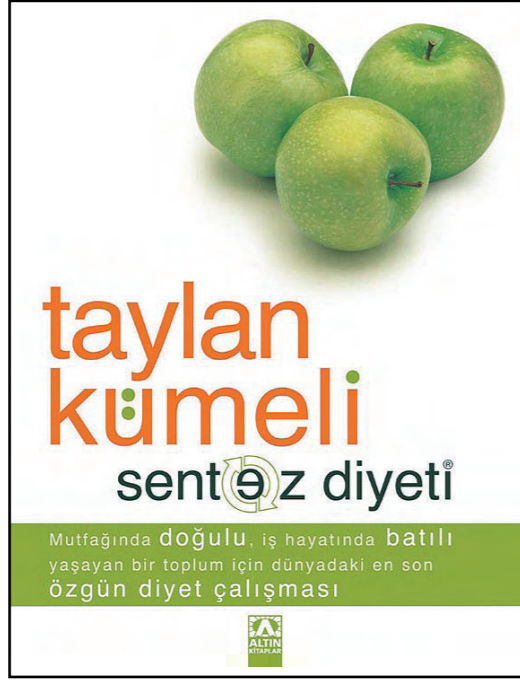
Sağlığımızı korumak için neler yapmamız gerektiğini, beslenmemizde nelerin öncelikli olduğunu, hayatımızdan çıkarmamız gereken yiyecekleri Kümeli'den öğrendik. "Geç yemek yenmez!", "spor yapılmadan kilo verilmez!", "ara öğünler atlanmamalı!" gibi uymak için büyük stresler yaşadığımız kuralların püf noktalarını ve stresten kurtulmanın yollarını sohbetimizin aralarında bulabilirsiniz.

Sağlıklı beslenme denince ne anlamamız gerekiyor?

Sağlıklı beslenme ve diyeti birbirinden tamamen ayırmak gerekiyor. Sağlıklı beslenme, kişinin biyolojik yapısına aykırı gelmeyen, ne kilo aldırarak ne de kilo verdirecek, ama güçten de düşürmeyecek tüm sağlık koşullarını doğru biçimde sürdüreceği beslenmeyi öğrenmesi ve uygulaması demek. Diyet ise insanların doğru kilolarına inmeye çalıştıkları sağlıklı beslenme alışkanlıklarının farklı şekilde yansımaları denilebilir.

Genel olarak bir diyetten nelerden vazgeçilebilir?

Kişiden kişiye değişir. Ama şu ana kadar kimsenin "Karnabahar yemesem mahvolurum" dediğini duymadım. Ancak yine de vazgeçilmez diye bir yiyecek yok. Önemli olan vazgeçemediği ürünün nasıl zarar verdiğini sabırla anlatabilmek.

Herkes tarafından doğru bilindiği halde yanlış olan; yanlış bilindiği halde doğru olan neler var?

"Geç yemek yemeyin!" bence yanlış bir bilgi. Tabii ki hepimizin ideali 19:00-20:00 civarında yemek yemek. Ama metropolde yaşıyorsanız, "19:00'da yemek yiyeceğim" diye kendinizi helak ederek stres yaşarsınız. Önemli olan akşam yemeklerini yiyebileceğiniz saatte yiyerek, akşam yemeğinden sonra kendinize ayırabileceğiniz 2 saat bırakabilmek. "Yemek arasında su içilmez. Su, oda ısısında olmalı!" da yanlış bir bilgi. Yemek sırasında, önce ya da sonra, soğuk ya da sıcak her an her türlü su içilebilir. Önemli olan susama merkezinden gelen susuzluk mesajına cevap verebilmek. "Spor yapmadan zayıflanmaz" da yanlış bir bilgi. Spor yapmış,

bağımlılık yaratmış bu yiyecekleri nasıl yemeleri gerektiğini göstermek daha yapıcı bir yaklaşımdır. Çikolata seven insanlara her gün bir tane bitter çikolata verip, yanında süt veya yoğurtla tüketmesini empoze etmek, onun kan içindeki yükselişini ve inişini anlatmak daha doğru bir bilgi. "Ara öğünleri yemezseniz metabolizmanız yavaşlar, ara öğünler mutlaka yenmelidir" gibi bir şey söylemek de yanlış. Metabolizmamızın hızlanmasında ara öğünler önemlidir, ama olmazsa olmaz değil. Stres insan sağlığına çok daha zararlı bir unsurdur.

Yakın zamanda sizin de bir kitabınız çıktı. Piyasada bulunan diğer kitaplardan farkı nedir?

Kitabım altı yıllık bir çalışmanın eseri. Bir gün Milan Kundera'nın "Ölümsüzlük" adında bir kitabını okudum ve gerçek ölümsüzlüğün çocuklarınızla, hayata bırakacağınız eserlerle mümkün olabileceğine kanaat getirdim. Kararımı verdikten sonra mesleğimle ilgili yurtdışında ve ülkemizde yayınlanan pek çok kitabı okudum. Ama insanlar yalnızca kitap yazmış olmak için yazıyorlar. Bundan farklı bir şeyler yapmak istedim. Kitabımın ismi "Sentez Diyeti". Mutfağımızda doğuluyuz, ama iş hayatımızda ve dışarıda batılı olmaya çalışıyoruz. Vücudumuz bu hayatımızın bir arenası adeta. Doğunun bilgeliğini ve batının ilerlemişliğini doğru biçimde karıştırarak o kadar güzel bir senteze ulaşabiliriz ki, sonuçta kendimizi inanılmaz bir platformda bulabiliriz. Kitapta felsefeden bilime karbonhidratın nasıl anlatıldığını görebilirsiniz. Herkesin anlayabileceği pratik, hayatın içinden bir bilginin yanı sıra aynı bilginin teorik ve son derece derin anlatımını da bulmak mümkün.

Doğu ve batının beslenme anlayışlarını sağlık açısından karşılaştırabilir misiniz?

Doğunun beslenme alışkanlığında etnik öğeler ağır basıyor. Ama etnik öğelerin içerisinde bir bilgelik de göze

“Mutfak doğulu, yaşam batılı”

Mucize yiyecekler var mı?

Hayır. Çünkü her bireyin biyokimyasal özelliği, sosyal geçmişi, cinsiyeti, genleri ve yaşadığı her şey diyetle etki eder. Mucize, insanın emek vererek kendisini tanıması ve bunun sonucunda ulaştığı noktadır. Eğer hiçbir şey yapmadan yalnızca bir şeyin peşine takılarak mucize beklerseniz çok büyük hüsrana uğrarsınız.

Mutfağınızdan eksik etmediğiniz yiyecekler neler?

Öncelikle su. Her yerde her şekilde ulaşabileceğim tek şey su. Su, insan doğasının başladığı noktadır. Hiçbir enzim ve hormon onsuz olamaz. Domatesi ve maydanozu da eksik etmem. Domatesin içinde varolan A vitamini, serbest radikallere ve vücudumuzu yok etmeye çalışan bütün negatiflere karşı en doğru koruyucudur. Bütün mevsimlerde bulabiliriz. Maydanoz kadınlar için çok yararlı bir besin. Geç menopoza ve vücudun şişmemesini sağlar. Yeşil çay da doğru yerlerden temin edildiğinde vücudunuzu sakinleştirir, vücuttaki toksinleri atar, ılımlı bir insan haline gelirsiniz. Tabii ki bir de yoğurt var. Mutfağımdan kesinlikle çıkmaz. Yoğurt, vücudumuzun her noktasına yararlı bakterileri içeriyor. Sütten mayalanmayla karşınıza çıkan ve bir sürü hastalığa, zehirlenmeye karşı koruyan bir üründür. Mucizevi ürün olarak bir yiyecek söylemek gerekirse yoğurt diyebiliriz. Tabii mutfağıma asla sokmadığım yiyecekler de var. Gazlı içecekler, beyaz ekmek, beyaz pirinç, beyaz makarna, ağır tatlılar, kızartmalar hiçbir zaman olmaz.

çarpar. Çok derin bir geçmişi var. Bir kültür oluşturabilmek için çok derin bir geçmiş olmalı. Aslında Avrupa kültüründe de bir geçmiş var. Onlar da imparatorluklar oluşturular, dünya savaşları yaşadılar. Ama bizde batı kültürü dendiğinde akla gelen ilk şey bir kültürü olmayan ABD. ABD'de kültür yoktur, yalnızca göçmen insanların oluşturduğu hiçbir kültürü olmadığından şu anda yalnızca illüzyonlarla ayakta duran bir ülke. Dünyada varolan mutfaklara baktığımızda imparatorluk yaşamış 3 büyük mutfağı görürüz. Japon, Osmanlı, Fransız mutfakları ve İtalyan, Alman, İngiliz gibi geçiş mutfakları. Üç ana mutfakta ciddi etnik öğeler göze çarpar. Ülkemizde de bütün yörelerimizi incelediğinizde beslenme adına çok doğru şeyler bulabilirsiniz. Burada beslenme uzmanlarına çok büyük bir iş düşüyor. Eğer doğru biçimde etnik ve yöresel özelliklerimizi kaybetmeden oradaki doğruları kendi vatandaşımıza ve dünyaya tanıtabilsek, batının hazırlamadığı pratikliğini hayatımıza sokabilirsek, çok güzel şeyler ortaya çıkabilir. Ama "Güneydoğu mutfağını tercih ederim, yalnızca et yerim. Asla Egeliler gibi ot yemem!" şeklinde bakarsanız çok yanlış algıyorsunuz. "Osmanlı mutfağından başka mutfakları tercih etmem. Batının küçük porsiyonlarını ne yapayım" dersiniz, yine yanlış bakarsanız. Suşideki doğruluğu, Avrupalıların mutfağındaki pratikliği, Fransız mutfağındaki küçük porsiyonların altında yatan kültürü araştırıp empoze ederseniz çok farklı bir şey çıkar ortaya.

Beslenme ve Diyet Uzmanı Taylan Kümeli, özellikle çalışanların her gün aynı saatte yemek yiyebilmek için yaşayacakları stresin metabolizmalarına daha büyük zarar vereceğini söylüyor. Çözüm basit: Akşam yemeğinden sonra kendinize 2 saat bırakabilmek.

“Hayatın yansımasıdır oyuncak!”

Sunay Akın... Şair ve edebiyatçı... Aynı zamanda bir oyuncak tutkunu. Hayallerimizin bir aracı olarak gördüğü oyuncakların, her zaman bilimin önünde olduğunu düşünüyor. Kazancını gittiği yerlerden topladığı antika oyuncaklara yatırıyor ve bu sayede Türkiye'ye bir oyuncak müzesi kazandırıyor.

1962 yılında doğan Sunay Akın, kendini “doğduğu yılı en çok seven şair” olarak tanımlıyor. Bu yılın özelliği, 62’den tavşan yapılması. Akın’ın hiçbir kitabında, kendi yaşam öyküsüne rastlayamazsınız. Bunun nedenini, kendi adıyla ve hayatıyla değil, ürettikleriyle konuşulan biri olmamasına bağlayan Akın, “Benim kitaplarım ve yazdıklarım hep benden önde gidiyor. Hiçbir zaman ürettiği eserin önüne geçen bir sanatçı olmayı düşünmedim” diyor. Böyle düşündüğü için de kendisiyle ilgili sorulara “Bir 62 tavşanıyım” diye yanıt veriyor. Bir yanına şiiri, diğer yanına düz yazıyı almışken, hayatın içinde ne tarafa düşse, son kitabında olduğu gibi, söz canbazı olup çıkıyor karşımıza Akın. Şiir cumhuriyeti ilan ettiği Kız Kulesi’nden şiirler okurken, İstanbul’da bulunan yazılı ilk aşk tabletinin oraya getirilmeyişinin eksikliği içinde bakıyor şair isimlerinin verilmesini istediği vapurlara. Dünyanın dört bir yanından topladığı 4 bin antika oyuncakla, bir oyuncak müzesi açıyor yakında Sunay Akın. “Oyuncak hayallerimizin bir aracıdır” diyor ve oyuncakların bilimin önünde gittiğini hatırlatıyor. Düş ve hayalin ardından gerçeğin geldiğini söyleyen şaire göre, bu toplumun hayalleri ve düşleri yok. Zaten kendisinin amacı da müzeyi gezenlere “ne oldu da biz bu güzellikleri kaybettik” diye düşündürürebilmek. Dilerseniz şimdi, oyuncak müzesinde yaptığımız keyifli söyleşide sözü Sunay Akın’a bırakalım.

Oyuncak müzesi açma fikri nereden geldi aklınıza?
Yıllar öncesinde Avrupa ülkelerini gezerken, onların hep oyuncak müzeleri olduğunu görmüş ve çok etkilenmişim. “Neden bizim oyuncak müzemiz yok?” diye düşündüm. O müzelerde gezen çocukları, yaşlıları, gençleri görünce, onların oyuncaklar karşısındaki vurgun yemiş halleri beni çok etkilemişti. Neden benim insanım bu güzelliği yaşamamasın diye düşündüm.

Peki neden özellikle oyuncak?

Çünkü oyuncak, hayat bilgisi demektir. Gerçek hayat bilgisi dersi oyuncaklardadır. Hayatın yansımasıdır oyuncak. Oyuncak Adem ile Havva bile var biliyor musunuz? Her şeyin oyuncacı var. Oyuncak, bilimin önünde gider. Önce düş ve hayal, sonra gerçek gelir. Oyuncak hayallerimizin bir aracıdır. Bu toplumun hayalleri ve düşleri yok. Herkes günü kurtarmanın ya da etiket ve karizmanın peşinde. Peki hayallerimiz? İşte oyuncak müzelerini gezenler “ne oldu da biz bu güzellikleri kaybettik” diye kendilerini sorgulayacaklar. İnsan çocuktur, ondan sonrası kirlenmez. Çocukların dünyasıdır aslında bizim hukukta ve yasalarda aradığımız. Onlar kin tutmaz, öfke duymaz. Uluslararası hukukun amacı, çocuklar arasında var olan o zenginliği ve güzelliği büyükler dünyasında kurmak değil midir? Etnik özellikler ve inançlar güzeldir, kültürleri oluşturur. Ama bunların üzerine politika yapmak, ilkeliktir. Çünkü hiçbir insan, ırkını ve dinsel inancını kendi seçmez. Tek bir renk oluşturmaya çalışmak, dünyanın en ilkel düşüncesidir. Ne yazık ki, dünya hep buna doğru koşuyor.

Nelerden ilham alırsınız?

Müzelerden. Zeus’un dokuz güzel kızı vardır. Adları “Musalar” diye geçer. Onların adlarına Tevrat’ta, İncil’de ve Kur’an’da da rastlarız. Kimdir onlar biliyor musunuz? İlah perileri. Musalar ilham perileridir. Pegasus beyaz, kanatlı, uçan atın adıdır. O dağdan şairlere

ilham taşır. Pegasus'un o dağlardan uçmak için, arka ayaklarını vurduğu yerden bir su çıkar. İşte o su, ilham kaynağıdır. Benim ilham kaynağım işte orası. Müzelerden ilham aldığımı söyledim. Çünkü müze sözcüğü Musallar'dan geliyor. Bir toplum müzeleriyle aydınlanır ve önünü görebilir. İşte bu konuda çok ama çok gerideyiz. Türkiye'nin bu denli kararmasının nedeni, müzelerinin olmayışı, var olan müzelerinin de son derece yetersiz ve kısır olmasıdır. Bu yüzden oyuncak müzesine gelecek olan insanlar, burada ilham perileriyle tanışacaklar. Yaratıcı ve düşünen insanlar için, çok zengin ve varlıklı bir yerdir oyuncak müzesi.

Oyuncak müzesini açma amacınız bu mu?

Toplum aydınlanıp bir yere geldikten sonra "bizim oyuncak müzemiz yokmuş" demez. Zor koşullarda birileri müzeleri açar. Toplum o müzelerden geçerek aydınlanmaya gider. Bizde kültüre yapılan yatırım hep lüks ve boş olarak algılandı. Oysa tam tersi.

Bizim toplumumuzda oyuncak da çocuğu oyalayan boş bir nesne olarak görülmedi mi zaten?

Çocuğu annesinin ve babasının yanından uzaklaştıracak, soru sordurmayacak, oyalayacak, gürültü çıkaran bir araç olarak görüldü bizde oyuncak. Bu yüzden dünyada uygar ülkeler arasında giremeyen, gürültüyle oynayan küçük ve cılız yapılı bir devlet olarak kaldık. Ama uygar ülkelerin tarihinde oyuncak böyle değil. Çocuğun yaratıcılığını, zekasını ve güçlerini öne çıkaran bir araçtır oyuncak.

Yazılarınızda İstanbul'un kültürel tarihiyle ilgili farklı anekdotlara çok sık rastlıyoruz...

Hayat ayrıntılarda gizli değil midir zaten? İstanbul karma bir sergi gibi. Tek bir ressamın tualinden çıkan bir renk yok onda. İstanbul bütün ressamların tablolarının

Sizin Kız Kulesi'ne özel bir ilginiz var. Neden Kız Kulesi?

Ben Kız Kulesi'ni ilk kez altı yaşında gördüm. Annemle bir misafiriğe gitmiştik. Çay tabaklarıyla oynamaya başladım. Her birinin içinde İstanbul'un tarihi mekanları vardı. Anneme düşen çay tabağındaki resim, Kız Kulesi idi. 1992 yılında orayı "şiiir cumhuriyeti" ilan ettim ben. Oranın bir sanat merkezi olmasını ve insanların oraya yalnızca kitap okumak için gitmelerini istedim. Yazılı ilk aşk şiiiri olan Sümer tableti İstanbul'dadır. İstedim ki o tablet oraya getirilsin. Amerika'da yayınlanan bir şiiir dergisi, okyanusta bir ada satın alacaklarını ve orayı dünyanın ilk şiiir cumhuriyeti ilan edeceklerini yazdı. Ama biz Amerika'yı bu konuda geçtik. İlk şiiir cumhuriyetini, Kız Kulesi'nde biz ilan ettik. O da düşlerin ve hayallerin yeri değil mi? Ha Kız Kulesi, ha oyuncak müzesi. Bence bir farkı yok birbirinden. Kız Kulesi dünyanın bir simgesi. Sadece İstanbul'un değil, barışın, kardeşliğin, özgürlüğün, hümanist değerlerin simgesi bence Kız Kulesi. Akıntıya karşı durabilen bir kule. Sanat ve kültür adına her şeyi yok eden, her şeyi para olarak gören anlayışa karşı yüzyıllar boyunca karşı duruştur.

Yazılı ilk aşk şiiirinin İstanbul'da olduğunu söylediniz değil mi?

1951 yılında Amerikalı Sümerolog Samuel Noa Kramer, İstanbul'a gelir ve arkeoloji müzesinde Sümer tabletleri üzerinde çalışmaya başlar. Kramer'in eline aldığı bir tablet var. Bir kadın tarafından krala yazılmış bir aşk şiiiri. O tablet, şu anda arkeolojinin tespit edip, Sümeroloji'nin ortaya çıkardığı yazılı ilk aşk şiiiri. Bu yazılı ilk aşk şiiiri 50 yıldır İstanbul'da. Eğer o tablet başka bir ülke tarafından çalışıyorsa, dünyayı ayağa kaldırırlardı. Kız Kulesi'ni bir restoran yapmak yerine, bir müze ya da bir sanat merkezi yapsaydık, ilk aşk şiiirini orada sergileseydik, Salacak kıyısı turistten geçilmezdi.

ler ve ben hep ağlayarak çıktım kovboy filmlerinden. Bir şeyler yapmalıyız diye düşünürken, başladım onların kitabını yazmaya. Çıkardım bana giydirilmek istenen yazar elbiselerini, boyadım yüzümü gözümü ve Kızılderi oldu.

Eleştirel bir bakış açısına sahipsiniz. Bu şekilde gündeme gelerek popüler kültürün öne çıkan isimleri arasına karışmaktan ya da popüler kültürün bir parçası olarak anılmaktan korkmuyor musunuz?

Gündemde olmaktan her sanatçı hoşlanır. Ben elimde ışık tutuyorum. Benim ülkem kararıyor ve ben karamanın üzerine gitmeliyim. İnsanlar anlattığım öyküleri seviyorlarsa ne güzel. Burada, benim anlattıklarım ve taşımak istediğim ışıktır sevilen, ben değilim. Sunay Akın'ın kendi değil, anlattıkları ve topluma verdikleridir sevilen. Popüler olmak isteseydim popüler bir yayıneviyle çalışırdım. Benim hiçbir ilğim yok ki popülerlikle.

Hayatınızın anlamı nedir?

İnsan tükeniyor. İnsanın tükenmemesi için yaşamak ve bir şeyler yapmak gerekiyor. Rodin'e sormuşlar: "Bu güzel heykelleri nasıl yapıyorsunuz?" O da şöyle cevap vermiş: "Ben bir şey yapmıyorum. Onlar taşın içinde var. Sadece fazlalıkları atıyorum." Ben de hayattan fazlalıkları atıp, hayatın içindeki gerçek insanı ortaya çıkarmaya çalışıyorum.

Renkler sizin için ne ifade ediyor? Renkleri nasıl kullanırsınız?

Aslında ben, sözcüklerin de renkleri olduğunu düşünüyorum. Yani nasıl ki bir ressam renklerle paletinde bir şeyler ararsa, ben de sözcüklerde bir şeyler arıyorum. Özdemir Asaf şöyle der: "Bütün renkleri aynı hızla kirletiyordu. Birinciliği beyaza verdiler." Bu dizelerde yalnızca beyazın rengi yok. Kirliliğin de rengi var aynı za-

Çocuğu annesinin ve babasının yanından uzaklaştıracak, soru sordurmayacak, oyalayacak, gürültü çıkaran bir araç olarak görüldü bizde oyuncak. Bu yüzden dünyada uygar ülkeler arasında giremeyen, gürültüyle oynayan küçük ve cılız yapılı bir devlet olarak kaldık.

dan oluşan karma bir sergidir. Haliç kıyısındaki Eyüp'te Defterdar Camii vardır. 1544 yılında Nazım Mehmet Efendi tarafından yaptırılan bu cami, çok küçük, fakat bol minarelidir. Minaresinin tepesinde bir hokka, yani mürekkep kabı ve bir de kalem vardır. Yeryüzünde başka böyle hiçbir tapınak yoktur. Üstünde yazı araç gereçlerinin olduğu tek tapınağı biz yaptırılmışız. Çamlıca Tepesi... Afrika şarkıları dinleyerek çıkarım oraya. Çünkü biliyorum ki Osmanlı döneminde İstanbul'da yaşayan Afrikalılar, sarayın verdiği izinle yılda sadece bir kez kendi şarkılarını söyleme hakkına sahiptiler. Bu nedenle yılda bir defa Çamlıca Tepesi'ne çıkıyorlardı. İstanbul'un seyredecek en güzel yeri olarak, Salacak kıyılarını düşünürüm. Harem'de set üstündeki sokaklar, binalar... İki apartmanın arasından bir gözükür bir gözükmez İstanbul, köşe kapmaca oynar gibi. Haliç sularında, III. Ahmet'in dört şehzadesini sünnet ettirdiği şöleninde, şölenin 13. günü sudan çıkan timsah vardır. Timsah ağzını açıyor, beş tane çengi çıkıyor içinden ve timsahın sırtında dans etmeye başlıyor. Bu, saray görevlisi İbrahim Efendi'nin eğlence olsun diye yaptırdığı bir gösteri. Yani ilk denizaltı, III. Ahmet döneminde Haliç'te timsah şeklinde yüzdürülmüştür. Ne zaman Haliç'e baksam, ben o timsahı görüyorum. Kendini şair, yazar olarak tanımlayan insanların genel anlamda gittikleri yerlere adım atmam. Çünkü ben, halkı aklıktan ölüren yemek tarifi anlatan Sudanlı bir aşçı olmadım hiçbir zaman.

Vapurlara şair isimlerinin verilmesi gibi bir düşünce-niz var...

İstanbul'da vapurlara şair adlarının verilmesi demek, İstanbul'un şairlerine ve kültür insanlarına sahip çıkan bir kent olması demektir. Geleceğin İstanbul'u kimin olmalı? Bir kenti, yalnızca kenti de değil, bir ülkeyi kültür politikaları oluşturur. En önemli politika, kültür politikalarıdır. Kültür insanı oluşturur. Bizim kültür politikamız Anadolu'nun renklerinden çok uzak. O renkleri kucaklamıyor, tam tersine itiyor. Bu ülkeyi idare etmek isteyenlerin en öne çıkarmaları gereken politika, kültür politikalarıdır.

Politikayla yakından ilgilisiniz. Nedir sizin politikanız?

Politika, kent sorunlarıyla uğraşan demektir. Geleceği oluşturan politikadır. Politikanın felsefi anlamında konuşuyoruz şu anda, parti anlamında değil. Hiçbir zaman, bilim ve sanat memuru olmadım ben. İnsanları daha güzel yaşatmak ve daha güzel bir dünya oluşturmak için değil midir bilim ve sanat? Bu "politika" kavramından ortaya çıkmıştır. Düşünce özgürlüğüne ve çok sesli demokrasiye inanıyorum. Senfoni oluşturmanın peşindeyim ben.

Kızılderi'ne olan ilginiz, güçsüz ve ezilmiş olanın yanında olma düşüncenizle mi bağlantılı?

İlk kez sinemada gördüm ben onları. Hep bekledim filmin sonunda onları kazanacak diye. Ama hep kaybettim.

manda. Burada rengi anlatan sözcük beyaz değil aslında, "birinciliği" sözcüğü. İşte benim için sözcüklerin renkleri çok önemli.

Sunay Akın hangi renk?

Laciverte kaçan bir mavi. Maviyle lacivert arasında bir yerde. Ara renkleri severim ben zaten. Güneş battığı anda İstanbul'un yanan ilk ışıkları benim rengim. Bir de İstanbul'un iki yakası arasında mekik dokuyan vapurlar ışıklarını yakığında, bu ışıkların suya yansımalarıyla birlikte, suda bir ışık vapuru gider. İşte bundan çok etkilenirim. Kahverengi de özeldir benim için, ağaç gövdelerini çok sevdiğim için. Hele kahverengi ve mavi yan yana çok güzeldir.

Sizin yazılarınızın, şiiirlerinizin rengi ne?

İroninin ve lirizmin renkleridir benim renklerim. Bir sanatçı, bir şair sözcüklerini ne kadar geniş tutarsa, o kadar güzel bir yapıya ortaya koyabilir. Sanatçı bütün renkleri kullanır. Benim şiiirlerimin ve yazılarımın rengi, Kızılderi'lerin, gemilerin, canbazların, zürfaların ve İstanbul'un rengi.

Sunay Akın'ın hedefleri neler?

Oyuncak müzesinden sonra çocuk müzesi kurmayı düşünüyorum. Çocuğa dair her şey olacak o müzede. Bu ülkede, Anadolu'da, İstanbul'da çocuk olmanın müzesi olacak.

Uzaklar'da...

Uzaklar... Osman Atasoy'un 5 yıllık dünya seyahatini gerçekleştirdiği teknesinin adı. Aynı zamanda pek çoğumuzun hayalinin de özeti. Uzaklar'da olmak, gitmek, maviyeliklerde yelken açmak, yeni yerler görmek, yeni insanlarla tanışmak... Atasoy, bu hayali gerçekleştiren birkaç isimden biri. Çocukluğundan itibaren denize tutkun olarak büyüyen Atasoy, Sadun Boro'nun "Pupa Yelken" kitabıyla çocukluk hayallerine yön vermiş. Atasoy, henüz 12 yaşındayken ufka bakıp okyanusta yelken açacağı günleri düşleyen bir macera adamı. Bir yelkenliyle dünya seyahati kulağa çok hoş gelse de karada bırakılacaklara razı olmayanlar için cazip bir hayal değil. Hayalleri gerçeğe dönüştürmeden önce Atasoy'un 5 yıllık seyahatinin zorluklarını ve güzelliklerini anlattığı kitabını okumakta fayda var. Kitapların başı ve sonu söylenmez. Ancak Osman Atasoy'un Naviga Yayınları'ndan çıkan "Uzaklar Atasoylar'ın Dünya Seyahati", bu konuda istisnalardan biri. Kitap, bir çocuğun deniz aşırı hayalleriyle başlıyor ve bu hayalin gerçekleştirildiği mutlu bir sonla bitiyor. Esas hikaye hayal ve gerçek arasında yaşananlar. Atasoy'un yalın bir dille anlattığı ve birbirinden güzel fotoğraflarla süslediği kitabı, Boro'nun pek çok çocuğa ilham olan "Pupa Yelken" kitabı gibi, gitme heyecanını içinde taşıyanlar için yeni bir ilham kaynağı.

Okyanusları aşip Beşiktaş'taki Deniz Müzesi'nde demirleyen Uzaklar'ın ardından, Atasoy ile yeni teknesi Uzaklar 2'de görüştük. Güzelce demlenmiş ve ince belli bardaklarda sunulan çaylar bile, bu teknede lüks sayılabilir. Rakı bardaklarında poşet çay içmeye hazır değilseniz, Uzaklar'a gitmeyi hiç düşünmeyin. Ataköy Marina'da demirleyen Uzaklar 2'de çayı bile rakı bardaklarıyla içmek zorunda kalacağınıza göre, okyanusun ortasında engin maviliklere dalıp bir yandan kitap okuyup bir yandan kahvenizi yudumlayabileceğiniz ha-

1997 yılında tamamladığı 5 yıllık dünya seyahatinin ardından yeni bir yolculuğa hazırlanan Osman Atasoy ile macera dolu yolculukların gizemini konuştuk.

yalini kurmamak en iyisi. Uzaklar 2, adından da anlaşılacağı gibi Atasoy'un, "uzaklar"ı özleyen, "uzaklar"da olmak isteyen ikinci teknesi. En uzun yolculuk olarak henüz İstanbul'dan Kıbrıs'a kadar bir yol kat etmiş. Ancak marinada duran teknenin ayaklarınızın altında huysuzlandığını hissedebiliyorsunuz. Adeta sahibinin gitme isteği onu da kışkırtıyor. Her ikisi de bir an önce korunaklı limanlardan uzaklaşıp okyanusun kalbinde rüzgarı hissetmeye can atıyor. Tekneden ayrılırken bir gün onun da Pasifik'te dalgaların arasında süzüleceğini, adını bile duymadığımız adalara demir atacağını hissetmek heyecan verici.

Dünya seyahatinin günümüzde trend haline gelmesini nasıl yorumluyorsunuz?

Rahmi Koç gibi popüler bir işadaminin dünya seyahatine çıkmasıyla bu girişimler duyulur hale geldi ve trend olarak yorumlanabiliyor. Oysa dünya seyahati Türkiye'de Sadun Boro ile başlar. Boro, 1965'te çıktığı seyahatini 1968'de tamamladı. Yani 1965'ten beri denizcilerde böyle bir dünya seyahati arzusu var. Hakan Öge, Haluk Karamanoğlu, Tanıl Tuncel, Eralp Akkoyunlu, Cüneyt ve Seda çifti, Rahmi Koç'tan önce dünya seyahatine çıkan, hatta bir kısmı hala seyahatte olan isimler. Ama Rahmi Koç gibi tanınmış işadamları olmadıkları için konuşulmadılar. Yani şu an oluşan bir trendden söz etmek mümkün değil, hep vardı. Belki bundan sonra işadamları arasında yaygınlaşır. Bu işin başlangıcı-

cı ve piri olan Boro, benim ve benim gibi dünya seyahatine çıkanların ilham kaynağı. Rahmi Koç da dahil olmak üzere sözünü ettiğim tüm isimler ondan esinlenmiştir. Birçok kişi bunu çok pahalı bir iş olarak görüyor. Ege'de, Akdeniz'de motor yatlarla, lüks teknelerle do-laşmak zengin işi. Ufak bir tekneyle dünya seyahati yapmak zengin işi değildir. Zaten çok zengin kişiler bu işi yapmazlar. Çünkü biraz da riskli bir iştir. Tabii ki bir miktar para gerekir. Uzaklar'ın dünya seyahatinde ayda ortalama bin USD harcamışız. Büyükhendirde yaşayan bir aile de ayda ortalama bu kadar harcamak zorunda kalabilir. Ayrıca yerli bir otomobil fiyatına dünya seyahati yapılabilecek, ikinci el bir tekne alınabilir.

Her şeyi çok kolay gibi anlattınız. Bin USD'yi cebine koyan seyahate çıkabilir mi?

Evet, maddi açıdan bir zorluğu yok. Bu işin zorlukları parasal değil, bambaşka. İnsanın ruhsal yapısının, psikolojik durumunun böyle bir seyahati yapmaya uygun olması gerekir. Herkesin ayda bin dolar olabilir, tekne alabilir. Ama herkesin psikolojisi böyle bir seyahate uygun olmayabilir. Çünkü bu uzun ve meşakkatli bir iş. İnsan bir kara canlısı. Karada yaşamak için yaratılmış. Ama seyahat denizde yaşamayı gerektiriyor. Yabancı

bir yaşama alanına gidip orada yaşamaya çalışıyorsunuz. Karada yaşarken her türlü imkan elinin altında. Bir güvenlik şemsiyesi altında yaşarsın. Ama denizde bunlar yok. Her şeyi kendin yapacaksın. Tekneyle dünya seyahati, hayatı idame ettirme sanatıdır. Ayakta kalma, kendi kendine yeterli olabilmeyi başarma sanatıdır. Parayla pulla ilgisi yok. İstedikğin kadar paran olsun, denizin ortasında polis çağıramazsın.

Dünya seyahatinin belli kriterleri var mı? Ara sıra mola vererek, konforlu bir dünya seyahati olamaz mı?

O bir dünya seyahati değil de turistik bir gezi olur. Çok konforlu bir yata binip, ekipyle yola çıkıp, arada Türki-

ye'ye uçakla gidip gelerek yapılan bir turistik gezidir. Benim anladığım manada, klasik anlamda bir dünya seyahati değil. Tabii bu şekilde de yapılabilir. Rahmi Koç da bunu yapıyor. Ne yapşın, imkanları var, kullanacak tabii ki. Ama anladığımız manada dünya seyahati gidip bir yerleri görmek, yeni insanlarla tanışmak, değişik kültürleri öğrenmek değil. Bunlar seyahatin küçük parçaları. Esas olan denizin üzerinde yaşamak, ufak bir tekneyle okyanusları geçmek, hiç durmadan gitmek. Bu daha çok manevi, ruhsal bir yolculuk. "Karayip Adaları'nı gezeyim", "Pasifik'te dolaşayım" gibi bir mantıkla tekneyle dünya seyahatine çıkılmaz. Bu gereksiz ve zahmetli bir iş olur. Uçağa biner, oraları görürsün. Denizde dolaşmak istiyorsan, orada bir tekne kiralarsın ve biraz da denizde dolaşırın. Dünyada da çok zengin kişiler büyük yatlarıyla seyahate çıkıyorlar. Onları tenkit etmiyorum. Çünkü hayati tehlikesi var. Bir de bence seyahatte gidip gelme pek olmaz. Tekneyle git, tekneyi bırak, gel işlerini hallet, aileni gör, tekrar git. Bu seyahatin büyüsunü bozar. Hep gidersin ve gittiğin yerden teknenle dönersin. Amaç gitmektir. Bu, içinde gitme arzusu olan insanlar vardır ve onlara mahsus bir iş tir. Yoksa televizyonda da çok güzel belgeseller var. Zahmet etmeden her yeri görebilirsin. Ne gerek var?

Denizde en çok neyi ya da nereyi özlediniz?

Somut olarak özlediğim bir şey olmadı. İnsan yakınlarını, sevdiklerini, şehrini, bazı yemekleri özlüyor. Ama bunlar Türkiye içerisinde seyahat yapşan da özleyeceğin şeyler. Seyahatten zevk almayı bilirsen, o kadar güzel bir hayatın içinde oluyorsun ki, neyi özleyeceksin?

Türkiye'de karaya çıktığınızda neler yaşadınız?

5 yıllık seyahatin ardından Kıbrıs'ta Girne'ye vardığımızda, o yıllarda bizim seyahatimizle ilgilenen Sabah gazetesinin o zamanki yöneticisi Necati Zincirkıran kar-

şladı bizi. Tabii 5 yıl boyunca hiç Türk parası görmemiştik ve yanımızda da yoktu. Zincirkıran, yanımızda bulunması için çıkarıp bir miktar para verdi. Ama verdiği para, tekmemizin yarı fiyatı kadardı. Biz almak istemedik, "Bununla yemek bile yiyemezsiniz" dedi ve zorla verdi. Marina da otururken oradaki görevli "Bakkaldan bir şey ister misiniz?" diye sordu. "İki üç paket sigara alır mısın?" deyip, bir miktar para verdim. Çocuk bakakaldı, ama bir şey demedi, gidip aldı. Meğer "iki, üç paket al, üstü kalsın" diyerek verdiğim para ile birarıkın 2, 3 paketi, bir tane sigara bile alamıyormuş.

İstanbul'da da teknede mi yaşıyorsunuz?

Evet. Uzaklar'ı Deniz Müzesi'ne verdikten sonra teknesiz kaldık. Tekne yaptıracağ maddi imkanımız da yoktu. Deniz Ticaret Odası ve yan kuruluşu Zeyport'un sponsorluğunda bu tekneyi yaptırıldı. O zamandan beri teknedeyim. Hep teknede yaşarım. Evim bu.

Bir ülkeye yelkeniyle girmenin prosedürleri nelerdir?

Yabancı bir ülkeye gittiğinizde isteniyorsa vizeniz olmalı, pasaportunuz olmalı, teknenin evrakları olmalı. Ama tekneyle gitmenin ilginç bir tarafı var. Uçakla gittiğinizde havaalanında inersiniz. Başka bir yerden giriş yapma şansınız yoktur. Havaalanında gümrük, pasaport kontrolü her şey hazırdır. Tekne için öyle bir şey yok. Belli giriş limanları var. Koca bir liman. İlla gidip demirleyeceğin bir kapı yok. Gider bir yere yanaşır, demirler

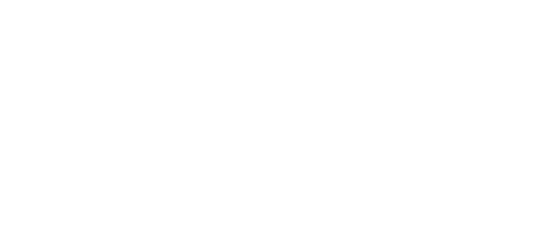
ve karaya çıkarsın. Elinin altına evrak çantasını alıp gümrükçü ararsın. "Ben geldim" diye kendini tantırşın. Tabii bu arada bankaya gidip para bozdurur, otobüse binersin. Yani ülkeye zaten girmiş olursun. Onlar da tekneyle gelenlere genelde zorluk çıkarmazlar.

Sizi en çok etkileyen ülke hangisi oldu?

Ülkelerin hepsi aşağı yukarı birbirine benziyor. Beni en çok etkileyen yer okyanusta olmak. Çoğu insan için okyanus bir yer olarak algılanmıyor. Yer denince muhakkak kara olmalı. Benim için okyanus bambaşka bir yer, bambaşka bir dünya. Karada ise Venezuela çok enteresan bir yer. Hayat çok sıcak. İnsanlar cana yakın. Hayat evlerin içinde değil, sokakta yaşanıyor. Bir de Pasifik'te Tonga Krallığı çok ilginç. Pasifik'teki tek krallık. Ama sembolik bir krallık değil. Eski gezginlerin günlüklerinde yazdıkları yerli adalar gibi kalmış. İnsanlar mutlu bir biçimde, ama krallarının nezaretinde kabile hayatı gibi bir hayat yaşıyorlardı.

Bu tarz ülkelere giriş için nasıl bir prosedür gerekiyor?

Onların da kendilerine göre kuralları var. Bazı yerlerde bildiğimiz manada resmi otoritelerden değil de yerel reislerden izin alınıyor. Fiji bir cumhuriyet. Ama orada da bir kabile düzeni var. Her adanın bir reisi bulunuyor. Orada başkente gidip normal bir şekilde pasaportunuzu damgalatır girersiniz. Ama adaları dolaşacağınızda reislerden izin almanız gerekir. Adasında kalmak, denizine girmek, balık tutmak için reisten izin istemelisiniz. Kızıldeniz'in barış çubuğu tüttürmeleri gibi kava tasının etrafında oturuluyor. Kava adını verdikleri bir ağacın kökünden yapılan Pasifik'e özgü alkolsüz bir içki içiliyor. Reis genelde "Tamam kalabilirsiniz" diyor ve böylece kalabiliyorsunuz. Bir başka adaya çıktığınızda oranın da reisinden ayrı bir izin alıyorsunuz.

Yaşadığınız en büyük tehlike ne oldu?

Fiji'de sıtma benzeri bir hastalık yaşadım. Ne olduğu anlaşılmadı. Bir ay kadar yattım. Onun dışında ciddi bir hastalık yaşamadım. Antibiyotik aldım, bir şekilde geçti. Ayrıca kötü havalara tehlikelidir. Panama'ya giderken, Karayip Denizi'nde bayağı kötü bir havaya yakalandık. Fırtına 5 gün sürdü. Epey zorlandık. Ancak doğadan gelen tehlikeden çok, insandan gelen tehlike önemli. Okyanusta gece giderken gemi çarpar, farkına bile varmaz. O yüzden çok iyi nöbet tutmak gerekir. Gemilerin radarı ufak tekneleri görmeyebilir. Bir de yüzen konteynıra çarpmak çok tehlikeli. Gemilerden düşen konteynerler suda batmaz, aynı seviyede kalır. Gündüz bile göremezsiniz. Serseri mayın gibi dolaşır. Bir de balınaya çarpmak büyük bir tehlike. Suyla aynı seviyede uyur, göremezsiniz. Aynı bir kayaya çarpmak gibi.

Çocuğunuzun doğumu riske bakış açınızı değiştirdi mi?

Risk her zaman olur. Zuhal ve ben riski kendi irademizle aldık. Deniz doğduktan sonra çok büyük bir sorumluluk yükledi. Ona sormadan onu da yanımıza almış olduk. Özgür iradesiyle karar verebilecek durumda değildi. Bu da bize o güne kadar olduğundan daha fazla sorumluluk yükledi. "Deniz'i Türkiye'ye yollayalım, yakınlarımızın yanında kalsın" diye de düşündük. Sonra da ne olursa olsun, bir çocuğun annesinin babasının yanında olması daha doğrudur diyerek seyahate birlikte devam ettik.

Çocuk hastalıklarını nasıl atlattınız?

Türkiye'ye döndükten sonra arkadaşlarımızdan duuyorduk. "Hep doktora götürüyoruz" diye. "Çocuk niye sürekli doktora götürülür ki?" diye düşünüyordum. 3 yıl boyunca Deniz'i neredeyse hiç doktora götürmedik. Yeni Zelanda'da verilen bir kitapçık vardı. Aşu programını takip ediyorduk. Bir de vücut gelişimini kontrol ettiriyorduk. Diş nedeniyle bir, iki kez ateşlendi o kadar. Ciddi bir hastalığa yakalanmadı. Denizde hasta edilecek bir mikrop yok. O kadar güzel bir yer. Denizde büyüyen çocuklar insanların ve yaşamın belli kalıplar içerisinde olmadıklarını görüyor. Ufku genişliyor. Teknelerinde yaşayan pek çok aile gördüm. Çocuklarının sorumluluk duygusu ve kendi başına iş yapabilme yeteneği gelişmiş, büyük insanlar gibiydiler. Deniz için çocukların yetişmesi açısından ciddi bir okul diyebilirim.

Uzaklar teknesini bağışlarken neler hissettiniz?

Uzaklar, bir başkası için fiberglastan, madenden yapılmış bir tekne sayılabilir. Ama bizim için yaşayan bir varlık haline geldi. Aslında bütün uzun yol denizcileri için tekneleri aynı duyguyu taşır. Yaşayan varlıklardır. Ruhu olduğuna inanılır. Uzaklar, ruhu olan, yakınımız, çocuğumuzdu. Ama bir yerde de artık kamuoyuna mal olmuş gibiydi. Düşündük ki her ne kadar üstüne titresek de bir süre sonra kaybolacak. Ama müzeye gidince artık ölümsüzleşti. Bir yandan da denizden kopardık diye zaman zaman vicdan azabı duyarım.

Bu teknenin Uzaklar'dan farkı ne?

Bu çok büyük bir tekne. Uzaklar 8.5 metreydi, bu 14 metre. 8.5 ile 14 metre arasında 5.5 metrenin ötesinde çok daha büyük farklar bulunur. 3-4 katı daha büyük sayılır. Çünkü teknelerin büyüklüğü boylarının karesiyle ilgilidir. Bu daha modern bir dizayn, daha süratli, çok daha konforlu bir tekne.

Bu tekneyle hedef nedir?

Yine bir uzun yol seyahati. Ama bu biraz daha masraflı bir tekne. Uzaklar'da bin dolar harcıyorduk yetiyordu. Teknede bozulabilecek bir şey yoktu. Hiç masrafımız olmadı. Elektronik olarak bir tek telsiz vardı. Bunun içine bir sürü şey kondu. Konfor getiriyor. Ama sahibini kendine köle ediyor. Bir süre sonra bunların hepsi deniz ortamında bozulacak. O yüzden bu tekneyi yürütmek için biraz para gerekiyor. Sponsor bulursam gelecek yıl yeni bir seyahate çıkacağım.

Güzergahınız belli mi?

Güney Amerika, Arjantin ve Şili'yi dolaşacağım. Süre olarak 3 yıl civarında olabilir. Zaten dünya seyahatleri genelde 3 yıl sürüyor. Bu defa yalnız gidebilirim. Bu tekne denize indikten sonra deneme seyri için tek başıma Kıbrıs'a gittim ve geldim. Bu da uzunca bir seyir sayılır. O bakımdan ilk uzun seyir olmayacak.

İki deniz arasında kaldığınız anlar oldu mu? Bir yanda kızınız, bir yanda deniz tutkusu...

Bu yeni seyahatimde Deniz de tatillerinde benim yanıma gelebilecek. Öyle bir şeyler ayarlamak istiyorum. Yaz tatili var, 3 ay. O sırada limanlarda buluşacağız. 3 yıl görmemek kolay değil.

Sanırım çocuk risk alma refleksinizi çok etkilemiş... Tabii.

Tabii.

“Dünya seyahatinde esas olan, denizin üzerinde yaşamak, ufak bir tekneyle okyanusları geçmek, hiç durmadan gitmektir. ‘Karayipleri gezeyim’, ‘Pasifik’te dolaşayım’ gibi bir mantıkla dünya seyahatine çıkılmaz. Bu gereksiz ve zahmetli bir iş olur. Çok istiyorsan binersin uçağa, gider oraları görürsün.”

İşinizde inanılmaz bir yoğunluk içindedir. Kızınızın dans gösterisi, evinizin işleri, katılmanız gereken sosyal aktiviteler derken, patronunuz önünüze hemen bitmesi gereken büyük bir proje daha bıraktı! Bitkinsiniz ve üstelik eşiniz de ona yeterince vakit ayırmadığınız için size gücümüş durumda. Tüm bunların arasında boğulmuşken, merak ediyorsunuz, yanlış olan ne? Nasıl dengelenir bu iş ve özel hayat?

Bazı uzmanlar, iş ve özel hayatı dengelemenin imkansız olduğunu düşünürken, bazıları daha fazla çaba göstererek orta yolun bulunabileceğini söylüyor. İlk öneriyi savunulara göre, denge kavramının peşinden koşmak, son derece gereksiz ve yıpratıcı. Burada önemli olan, önceliklerinizi belirleyip, onların doğrultusunda hareket etmek. Sizden daha fazla ilgi ve zaman bekleyen zor bir çocuğunuz ya da mutsuz bir eşiniz olabilir. Enerjinizi onlara kaydırdığınızda, iş hayatınızda aksamaların olması, beklenen bir sonuç. Peki bu sizi mutlu edecek mi? Ya da tam tersi bir durumu düşünelim. İş hayatınızdaki projeler üzerine yoğunlaşmışken, özel hayatınız sekteye uğruyor. İstenilen durum bu da değil! Kendinizi daha fazla sıkmanın hiçbir anlamı yok. Hayatınızdaki öncelikler sizin imdadınıza yetişen, yol gösterici unsurlarınız değil mi zaten?

Gelelim ikinci duruma... Daha fazla çaba göstererek hayatta denge sağlanabileceğini savunan uzmanlara göre, yeterince çalışarak istediğiniz her şeye sahip olabilirsiniz. Fakat geri çekilirseniz, ancak yetecek kadarına sahip olursunuz. Bu fikrin çıkmazlarından biri, hayatınızda bir kez dengeyi yakalamayı başardığınızda, bunu hep başaracağınızı düşünmenize yol açması. Denge konusundaki başarınızı devam ettirmek adına sürekli daha fazla enerji harcamak zorunda kalıyorsunuz. Çünkü yapmanız gerekenler listesi, hiç durmadan ço-

Önceliğinizi belirleyin

ğalıyor. Daha fazlasını yapmak ve hayatınızdaki dengeyi korumak adına verdiğiniz bu çaba, size ancak daha fazla yorgunluk ve mutsuzluk getirebilir.

Denge konusu, yeni nesille birlikte daha büyük bir önem kazandı. 1980'lerle birlikte uzmanlar, bu konuda yöntem geliştirme arayışlarına girdi. Ortaya çıkan sonuçlar, çalışanların iş ve günlük yaşam dengesine katkıda bulunmaya başladı. Esnek çalışma saatleri, bebek emzirme odaları, işyerinde açılan çocuk yuvaları, özellikle ABD ve Batı Avrupa'daki birçok işyerinde mevcut olan uygulamalardan bazıları. Yöneticiler, artık bu konu yüzünden daha önce hiç çekmedikleri kadar sıkıntı çekiyorlar.

"Mutlu işkolik"

Sigmund Freud, dengesizliği insan olmanın getirdiği bir durum olarak görüyordu. Psikoanalizin babası, endişenin tehlike anında verilen bir tepki olduğunu düşünüyordu. Bu tehlike, bazen fiziksel, bazen de psikolojik nedenlerden kaynaklanıyor olabilir. Bu durumda, endişeyi varoluşumuzun önemli bir parçası olarak düşünebiliriz. Çoğu zaman, yaratıcılığın ve eylemin kaynağı olan endişe, bizi başarıya götüren bir duygu olarak da ele alınabilir. Büyük liderler, mucitler, yenilikçi fikirlere sahip olan insanlar, kendilerini ispat etme ihtiyacının yanı sıra, her zaman sıradan olmama endişesiyle hareket ediyorlar.

"Harika bir işe imza atmak, değişime önderlik etmek ve bir yeniliği gerçekleştirmek, aşık olmak gibi bir şey. Kendinizden vazgeçmek zorunda kalırsınız" diyor John Wood. 1998'e kadar Microsoft'un Asya'da iş geliştirmesine yardımcı olan Wood, Nepal'de kir yürüyüşü yaparken gördüğü okulsuz köylerden ve kitapsız kütüphanelerden çok etkilenerek, "Room to Read" isimli bir vakıf kurdu. Bu vakıf, okullar ve kütüphaneler inşa ediyor, Asyalı çocuklara kitap ve burs desteği sağlıyor. Haftanın 7 günü çok yoğun bir tempoda çalışan Wood, "Eğer çalıştığım toplam saate bakarsanız, bunun aşırı olduğunu görürsünüz. Ancak akşam yemeğinde bir uzmanla yemek yemek sizce bir iş midir? Evet, belki öyle ama, bunun aynı zamanda öğretici bir yanı var" diyor ve bir konunun özellikle altını çiziyor: "Ben dengeye değil, mutlu olup olmadığımı bakarım. Eğer içinde bulunduğum durum bana mutluluk veriyorsa, başka hiçbir şeyle ilgilenmem."

Birçok başarılı insan, sadece işyerinde yoğun çalışmakla kalmayıp, ofis dışındayken de işleriyle ilgilenirler. Her ne kadar aileleriyle ilgilenmenin önemini kabul ediyor gibi görünseler de, aslında çalıştıkları konuların içinde boğuluyorlar de son derece mutludurlar. Pennsylvania Üniversitesi profesörlerinden Stewart Friedman ve Seattle Üniversitesi'nden Sharon Lobel, bu tip kişileri "mutlu işkolikler" olarak tanımlıyor.

Bazı uzmanlara göre, içinde müthiş bir dengesizlik barındıran global ekonomiyle birlikte, istesek de istemesek de gelecekte hepimiz işkolik olmak zorunda kalacağız. Şirketler çoğunlukla, çalışanların özel hayatlarının daha fazla almaya yönelik politikalar izliyor. Birbirleriyle bu konuda adeta yarışır durumda olan firmalar, daha az paraya daha çok iş yapacak insan bulmanın peşine düşmüş durumdadır. Değişik uygulamalara göz atacak olursak, Fransa hükümeti 2000 yılında aldığı bir

kararla, çalışma süresini haftalık 35 saate düşürürken,

Hedefinizi yeniden düşünün

Her şeyden önce dengenin bir amaç olmadığını düşünün. Yönetici eğitmeni David Zelman denge için, "Sonradan akla gelen, sonucu tanımlayan bir yoldur" diyor. Dengeyi aramak boş bir çaba. Çünkü denge, soyut ve ölçümü mümkün olmayan bir kavram. Zelman, önemli konularda kendimize somut hedefler belirlememizi ve bu hedeflere yönelik somut planlar yapmamızı tavsiye ediyor.

Bölümlerden oluşan bir hayat tasarlayın

Yaşamınızı ele alın. Değişen olaylar çerçevesinde çok çeşitli ve zengin öykülere sahipsiniz. İşiniz, bunlardan sadece birini oluşturuyor. Dengeye ulaşmak için ortaya koyduğunuz hedef, hayatınızdaki sürüklenmelerin bir parçası. Yapmanız gereken, neyin önemli olduğuna karar verip, işiniz ve özel hayatınızdaki öncelikleri bir sıraya koymak.

Her bölümde, iyi olduğunuz şeylere yönelin

Burada asıl önemli olan nokta, neyi en iyi yapabildiğiniz. Bunun üzerine odaklanın ve diğerlerini bir kenara bırakın. Bu noktada, Share Our Strength firmasının kurucusu Bill Shore şöyle diyor: "Bir yönetici olarak şuna inanıyorum; ofiste bir başkasının yapabileceği bir işi, ben yaparak zaman harcamamalıyım." Bu nedenle üzerinizdeki sorumluluğu azaltacak çalışma arkadaşları bularak, kendinizi rahatlatabilirsiniz.

Sürekli olarak yeniden planlama yapın

İş ve özel yaşam sürekli olarak birbirleriyle yer değiştirirler. Bunların arasındaki ayırım ise hiçbir zaman çok keskin değildir. Öncelikleriniz yer değiştirdiğinde, yenisinden değerlendirme yapmalısınız. Sürekli olarak ne yaptığınızı ve ne yapacağınızı bilmelisiniz. Sonra bunları

Hem iş hem de özel hayatınızı dengelemek niyetinde misiniz? Bununla ilgili ne kadar çaba harcasanız da bir şeyler yolunda gitmiyorsa, durun ve yazıyı okuyun. Belki bir formül çıkarabilirsiniz kendiniz için...

Almanya'nın en büyük firmalarından DaimlerChrysler ve Siemens, sendikalarından aldığı taviz ve destekle, çalışma saatlerini yükseltti.

Süpermen tuzağı

Özellikle birçok başarılı iş kadını, iş ve özel hayat arasında mekik dokuyorken, kendilerine ayıracak zamanları hemen hemen hiç olmadığı için mutsuz bir yaşam sürmeye mahkum oluyor. Evli olanlar arasında ise çocuk yapmama, daha doğrusu yapamama durumu yaygınlaşıyor. Hiçbirimiz Süpermen kimliği içerisinde hayatı tam anlamıyla sarabilme ve her şeye yetişebilme lüksüne sahip değiliz. İş ve özel hayatı arasında oradan oraya koşuşturan iş kadınları, her ne kadar "her şeye aynı anda yetişebilme" gibi bir durum icat etmeye çalışıyorlarsa da, bunun mümkün olmadığı gerçeğini kabul etmek zorundalar. Çalışan kadınlar, iş hayatında daha başarılı olurken, özel hayatlarını çoğu zaman aksatabiliyor. Çalışmayan kadınların başarısı ise kendilerini ev yaşamına ve çocuklarına adanmış olmalarında yatıyor. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi çözüm, öncelik sırasını doğru belirleyerek, ona göre hareket etmekten geçiyor. Hayatın içinde sıkışıp kaldığınızı düşünüyorsanız, biraz daha esnek olmakta fayda var.

Dengesiz bir yaşamı nasıl yaşarsınız

İş ve özel hayat arasında denge kurmaya çalışmaktan

doğruluğunu kendinize kanıtlamalısınız.

Hayatta kalma taktikleri

Başarılı insanların çoğu, iş ve özel yaşamı arasında denge kurmaya çalışmıyor. Kendi işkolik yöntemlerine uyum sağlamayı başaranlar hariç!

Odaklandığınız noktayı değiştirin

Harvard Üniversitesi profesörlerinden Laura Nash ve Howard Stevenson, bazı başarılı yöneticilerin odaklandıkları noktayı bir şimşek hızıyla değiştirebildiğini söylüyor. Bütün yoğunluğuna rağmen çocuğunun okul gösterisinde her şeyden uzaklaşabilen, ya da bir proje üzerinde çalışırken personelini bir başarısından ötürü kutlayan bir yönetici, bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Hatalarınızı büyütmeyin

Her şey bir plan çerçevesinde gerçekleşiyor olmayabilir. Bazen beklenmedik durumlarla da karşılaşabilirsiniz. Küçük şeyleri büyütmemek, sorunlarla başa çıkma konusundaki tek şansınız.

Standartlarınızı düşürün

Başarılı kişiler kendi standartlarının kölesi olurlar. Kendinizi rahatlatmalı ve çoğu zaman grip giden şeyleri kimsenin fark etmediğini düşünmelisiniz. Bu durumda her şeye zamanında yetişebileceğiniz fikrinden uzaklaşmalısınız.

Hangi dili konuşursa konuşsun, hangi kıyafeti giyerse giysin, teni hangi renk olursa olsun ve neye inanırsa inansın dünyanın her yerinde kadın aynı sıkıntıları yaşıyor. Dil, din, renk, ırk, isimler değişse de hep anne olarak kalıyor.

Dünyanın neresinde olursa olsun kadın hep aynı şekilde algılanıyor. Kadın olmak doğurgan olmak anlamına geliyor. Güçsüz olmak, ezilmek, hayata erkeklerin verdikleri değerlerle ucundan kıyısından tutunmaya çalışmak çoğu zaman. Uzakdoğu'da bir seks kölesi, bazen bir mülteci ya da asker... Ama her ne olursa olsun yine de hep anne. Kadının değişmeyen tek sıfatı. Kadının sahip olduğu rol, yaşadığı ülkenin gelişmişliğini ya da az gelişmişliğini de belirliyor. Uzun bir eğitim sürecinin ardından çalışmaya başlayan, kariyer yapmaya odaklanan kadın tipine genellikle batı toplumlarında rastlanıyor. Bu toplumlarda kadın geleneksel rollerinden sıyrılıp, belki de en büyük içgüdü olan üremeyi bir kenara atıp, günlük hayatta erkeklerin yanı başında yer alıyor. Ancak bu genel geçer bir durum değil. Kadının yeri konusundaki tartışmaların çözümü ise hiç değil.

Çoğu zaman annelik ve iş kadınlığı arasında sıkışan, işten eve geldiğinde yemek yapması beklenen ve her türlü ev işini eksiksiz tamamlamak zorunda kalan kadın, kendi ayakları üzerinde durabilmek için iki kat daha fazla çalışmak durumunda. İş hayatındaki konumu ne olursa olsun, aile toplantılarında da hamaratlığını göstermesi, annesine layık bir kız ya da eşine layık bir gelin olabilmesi için mutlaka gerekli. Bu kadın tipine sıklıkla ülkemizde ve Balkanlar'da rastlanırken, dünyanın bize göre uzak noktalarında, kadın olmanın hayal gücümüzü zorlayacak gerekleri var. Dünyadan farklı kadın öykülerinin anlatıldığı belgeselde iki ünlü "haberci"nin imzası var. Coşkun Aral ve Nevin Sungur... Dünyanın neresinde yaşıyor olurlarsa olsunlar, kadınlar ortak bir paydada buluşuyor. "Kadın olmak çok zor!"

Haberci'nin ekrana taşıdığı Kafir kadınlar, Svaziland'ın bakireleri, tabak dudaklı kadınlar, Haydutlar Kraliçesi

Yeryüzünde kadın yüzleri

Phoolan Devi gibi kadınların yanı sıra dünyanın dikkatini çeken güçlü Afrikalı kadınlar da var. Conneh, Taylor, Mandela, Mugabe ve Maathai... Aslında amacımız biz şehirde yaşayan, hangi coğrafyada doğup büyüdüğü çok da fark yaratmayan, birbirine benzeyen şehir kadınlarının dışına çıkmaktı. İşte Coşkun Aral ve Nevin Sungur'un belgeseliyle de böyle karşılaştık. Belgeselin tadını bozmamak adına, her birinin diğerinden daha ilginç hayat hikayesine sahip olduğu yeni dönem güçlü Afrika kadınlarını yazının sonuna almayı uygun gördük.

Svaziland'ın bakireleri

Svaziland, Güney Afrika'nın içinde küçük bir ülke. Kraliyetle yönetilen bu küçük ülkede tüm kadınlar, bir festivalle kendilerini krallarına beğendirmeye çalışıyorlar. "Bakireler Festivali". Kimi 9, kimi 15, kimi 45... Farklı yaşlardaki kadınlar, en güzel giysileriyle kralın huzuruna çıkıp, dans ediyorlar. Aralarında genç olanların şansı çok büyük. Yaşı ilerlemiş olanların çoğu dul. Onların da hayattan tek beklentileri kralın beğenisi. Bunun için aylar öncesinden hazırlıklar başlıyor. Sayılan on bini aşan genç kız ve kadın kralın huzuruna çıkıyor. Sonunda içlerinden biri ya da birkaçı kralın haremine girme şansını elde ediyor.

Haydutlar Kraliçesi

Phoolan Devi, Hindistan'da "Haydutlar Kraliçesi" diye anılan bir efsane kadındı. Devi, 11 yaşında kendisinden

56 yaşam: kadınlar

üç kat daha yaşlı bir adamla evlendirilmişti. Kocasının işkencelerine dayanamamış evinden kaçarak, soyguncu çetesine katılmıştı. Çete hep üst kast mensuplarını hedef almış, onlardan alıp, fakirlere vermişti, adeta bir Robin Hood gibiydi. İlk olarak 1981 yılında Behmai'de üst kasta mensup 22 erkeği öldürerek adını duyurdu. Bu olayın ayrıntıları hiç bilinemedi. Bu olay, daha sonra Hindistan tarihinde bir çetenin giriştiği en büyük katliam olarak değerlendirilecekti. Sonunda polise teslim oldu. Çete üyelerinin birçoğu ölmüştü. Phoolan'ın sağlığı da iyi değildi. Olayın üzerinden iki yıl geçtikten sonra yıllarca sürecek bir hapis hayatı başladı. Yargılanmadan 11 yıl boyunca hapis yattı ve 1994'te affedildi. Hapisten çıktıktan sonra azınlık Müslüman kesimlerin desteğini sağlayan Samajvadi Partisi'ne katılarak, 1996 seçimlerinde parlamentoya girdi.

Phoolan Devi, Hindistan'da aşağı kast mensupları için bir kahraman olmuştu. Çünkü o, kast sistemi altında ezilen insanlar için bir başkaldırının temsilcisiydi. 1994'te film yapımcısı Shekhar Kapur, Phoolan'ın hayat hikayesini bir filme dönüştürdü. "Bandit Queen" (Haydutlar Kraliçesi). O günden beri de adı "Haydutlar Kraliçesi" oldu. Devi, 25 Temmuz 2001'de parlamentodaki bir toplantıdan dönerken, evinin önünde kimliği belirsiz üç maskeli adam tarafından vuruldu.

Tabak dudaklı kadınlar

Mursiler, Etiyopya topraklarında yaşayan çok sayıda küçük kabileden biri. Ülkede beş bine yakın Mursi bulunuyor. Bu kabilenin en ilginç yanı, kadınların daha güzel görünebilmek için dudaklarına tabak takmaları. Yüzyıllar önce başlayan bu geleneğin çıkış noktası ise güzellik değil. Eskiden, evli kadının çirkinleşip, başka erkekler tarafından beğenilmesini engellemek için kullanılan bu yöntem, zaman içinde kadınların en önemli

oluşan şapkaların uzun kuyruklu bölümüne "şuşut" ve üzerine kapatılan tüylerle süslü kısma "kupas" deniliyor. Tıpkı takılar gibi başlıkları da rengarenk boncuklarla bezeli.

Ndebele kadınlar

Güney Afrika'da birbirinden farklı birçok yerli grubu var. Bu grupların çok azı dünyanın dikkatini çekiyor. Onlarcasının içinde bir tanesi var ki, diğerlerinden çok ayrı. Yaşamlarının hemen her alanında sanatta iç içe yaşayan bir kabile. Bu kabile "Ndebele". Ndebele kadınlarının üstlerinde battaniyeler; boyunlarında, kollarında ve ayak bileklerinde de halkalar bulunuyor. Tüm bunlar, onları bölgede yaşayan diğer kabilelerden ayırt eden en önemli özellikler. Üstelik bu özellikleriyle para da kazanıyorlar. Ndebele kadınları Burma'dan kaçıp, komşu Tayland'a sığınan zürafa kadınlar, Taylandlıların deyişiyle "Padong", yani halkalı kadınlara benziyorlar. Aynı pirinç halkalardan Ndebele kadınlarında da var. Ancak bir farkla. Ndebele kadınlarının halkaları görüntü olarak aynı olsa bile, çok rahat takılıp sökülebiliyor. Güney Afrika'daki tasarımcılar, bu halkaları adeta modern bir takı haline getirmişler. Geçmişte helezon şeklinde pirinçten yapılan halkalar kullanıyorlarmış. Ama bunları takip sökmek tehlikesi nedeniyle arkadan çıt çıtlı halkalara geçmişler. Hatta turistlerin olmadıkları dönemde boyunlarından çıkarıp, turistler geldiğinde halkaları boyunlarına geçiriyorlar. Geçmişteyse tıpkı Burma'da olduğu gibi kadının komşu kabileler tarafından beğenilmesini ve böylece de kaçırılmasını önlemek amacıyla alınan bir önlemdi. Sonraları bu bir gelenek halini aldı, hatta kadınlar bunu bir güzellik simgesi olarak gördüler. Bugün Tayland'ın kuzeyinde yaşayan birçok dağ kabilesinin kadınları halkalarını boyunlarından hiç çıkarmıyorlar. Boyunlarının uzun olmasının sebebi de yıllarca boyunda kalan bu pirinç halkaların ağırlığının, omurlarını sıkıştırması.

güzellik sembollerinden biri olmuş. Kabile içinde dudaklarına tabak takmayanlar da var. Alt dudak için kesilip toprak bir kapla genişletilmesi için 17 yaşında olmak gerekiyor. Kesilen parçanın uzayabilmesi için, kullanılan toprak tabağın boyutu zamanla genişletiliyor. Kadınlar yüzlerinde uzun süre açık kalacak bir yarayla yaşamak zorunda kalıyorlar ve bu sağlık açısından oldukça tehlikeli. Bu nedenle, dudak kesildikten sonra yarının enfeksiyona yol açmaması için gerekli tüm önlemler alınıyor ve dudak için bitkilerden yapılan ilaçlar sürülüyor. Aynı yöntem kulak deliklerinin büyütülmesi için de kullanılıyor. Kabile üyelerinin bazıları da kulaklarını kesip tabaklarla büyütüyorlar.

Kafir kadınlar

Hindikuş Dağları'nın gölgesinde adı tarihten silinmiş bir halk yaşıyor. Yüz binleri oluştururken şimdi sadece binlerle ifade ediliyorlar. Kendi animist inançlarını korudukları için hep hor görüldüler. Bu yüzden de tüm dünya onları Müslümanların taktığı isimle tanıdı: Kafirler. Kafirler, Pakistan halkına hiç benzemiyorlar. Geleneklerinden giyim tarzlarına kadar bambaşka bir hayat sürdürüyorlar. Erkeklerin geleneksel kıyafetleri artık tarihe karışmış. Ama kadınlar en ince ayrıntısına kadar yüzyıllardır aynı giysiyi taşıyorlar üzerlerinde. Siyah uzun elbiseleri, boyunlarına taktıkları rengarenk boncuklarla süslüyorlar. Bilekleri de yine renkli takılarla bezeli. Kadınların en ilginç aksesuarları şapkaları. İki parçadan

Kafir kadınların boyunlarına taktıkları rengarenk boncuklarla süslü elbiseleri, ilginç şapkaları ve renkli takılarla bezeli bilekleri, kadınların dünyanın her yerinde, her durumda şıklığa önem verdiğinin de bir göstergesi.

Kenya Çevre Bakan Yardımcısı Profesör Wangari Maathai, Afrika'da 30 milyon ağacın dikilmesini öngören Yeşil Kuşak projesiyle 2004 Nobel Barış Ödülü'ne layık görüldü ve Nobel Ödülü kazanan ilk Afrikalı kadın oldu.

Afrika'nın güçlü kadınları

Ayesha Conneh

Dünya medyasının Batı Afrika temsilcilerini Liberya'nın başkenti Monrovia'daki evine çağıran Conneh, Liberya'da yönetimi ele geçiren isyancıların kocası tarafından yönetilmediğini açıkladı. Bir yandan beşikteki çocuğunu sallarken diğer yandan kocasını başkan olarak tayin edenin kendisi olduğunu söyleyen Conneh'in sözleri karışıklığa neden oldu. Birleşmiş Milletler temsilcileri Bay Conneh'i, ülkesine barış gelmesi için diğer isyancı gruplarla birleşmek üzere ikna etmişlerdi. Ama eşi onu görevden aldığını söylüyordu ve savaş tehdidi oluşturuyordu. Bay Conneh kendisinin lider olduğu üzerine ısrar etse de yönetimdeki kişiler Bayan Conneh'i tercih ettiler. Bayan Conneh kocasının göreve devam etmesine izin verdiğini söyledi.

Sally Mugabe

Afrika'daki güçlü kadınlara iyi örneklerden biri. Mugabe, kocası Robert Zimbabve'de gücü ele geçirmeye çalışırken, kocasının özelliklerini çok iyi bir imajla yansıttı. Mugabe, bilgili bir kadındı ve Afrika birliğini sağlamaya çalışıyordu. Fakat Robert bir süre sonra kadınlarla daha fazla ilgilenmeye başladı. Kansı böbrek hastası olarak ölüm döşeğinde yatarken, o kendisinden 40 yaş küçük sekreteriyle beraberdi. Sekreter Grace Mugabe, Asya ve Avrupa'daki butiklerde alışveriş yaparken görüntülenmeye başladı. Fakat sekreterin seyahatleri Avrupa Birliği tarafından yasaklanarak kısa kesildi. Bu nedenle Grace diğer insanların çiftliklerine ve çiftlik evlerine el koymaya başladı.

Roving Howard Taylor

Liberya'nın en önemli First Lady'lerinden biri Howard Taylor. Kocası Nijerya'ya sürgün edilmenin tadını çıkarırken,

o Liberya'nın başkenti Monrovia'da terk edilmişti. Ciddi şekilde hasta olan eski BM elçisi Bayan Taylor, ülkesinde tedavi olması amacıyla BM'in koyduğu yasak nedeniyle Liberya'dan ayrılamıyor. Kocası ülkeden ayrılmadan önce, kendisinin dört kadınla evlenmeye hakkı olduğunu ve karısının görevinin de kendisine bu konuda yardım etmek olduğunu söylemişti.

Mandela

Güney Afrika'daki kadınlar rahatsızlıklarını dile getirdiklerinde, işleri hiçbir zaman kolay olmadı. Güney Afrika'nın güçlü kadınlara bir örnek Bayan Mandela. Afrika Ulusal Kongresi sol kanadındaki her iki kişiden de şüphe duyuyordu ve bunu dile getirdi. Büyük bir feminist simge olarak görüldü ve erkek gibi olmaya başladı. Düşüncelerini dile getirmekten çekinmedi.

Wangari Maathai

Kenya Çevre Bakan Yardımcısı Profesör Maathai, Afrika'da 30 milyon ağacın dikilmesini öngören Yeşil Kuşak projesiyle 2004 Nobel Barış Ödülü'ne layık görüldü. Maathai, Nobel Ödülü kazanan ilk Afrikalı kadın oldu ve ağaçlandırmaya çalışmalarıyla Afrika'da haklı bir ün kazanan Maathai, ödülünü Nobel komitesi başkanının elinden aldı. Törene, Norveç kraliyet ailesi de katıldı. Maathai'nin, Afrika kıtasının çölleşmesiyle mücadele amacıyla başlattığı girişim tüm dünyada büyük yankı uyandırdı.

Tüketim, yemek, tarih ve sosyoloji dallarında çalışmalarıyla tanınan Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Zafer Yenal, "Yemek kültürü, kıyafet gibi üzerinizden çıkabileceğiniz bir unsur değil. Bütün bedenimize nakşolmuş bir takım alışkanlıklar bunlar. İnsan ister istemez çocukluğunda yediği yemekleri, annesinin hazırladığı köfteleri düşünür" diyor. Yenal ile zaman içerisinde Türkiye'de ve özellikle İstanbul'da değişen yemek kültürü ve yemek yemenin sosyolojik yansımalarına ilişkin bir söyleşi gerçekleştirdik.

İstanbul'un yemek kültürü tanımlamasını biraz açabilir misiniz? Türkiye mutfağında farkı nedir?

İstanbul'un yemek kültürü diye tek başına bir bütünden söz etmek mümkün değil. İstanbul, ekonomik ve etnik bakımdan pek çok farklılıklar taşıyan çok büyük bir kent ve bir sürü insan yaşıyor. Bu bir sürü insan da kendi içerisinde farklılıklar gösteriyor. Aynı şekilde "Türkiye'nin bir yemek kültürü var mı?" diye sorulduğunda da cevap çok değişmez. Farklılaşma ve çeşitlilik içerisinde düşünmek gerekiyor. Türkiye'nin birçok köşesinden çeşitli nedenlerle İstanbul'a gelen insanlar, beraberlerinde kendi yemek yeme ve pişirme alışkanlıklarını getirmişler. Bu anlamda İstanbul, yemek konusunda diğer kentlerden farklı bir konumda yer alıyor. Yemek malzemelerini kullanma ve yemek zevki açısından bir çeşitlilik ve zenginlik barındırıyor. Bursa, Ankara, İzmir gibi diğer büyük kentlerde böyle bir zenginliğe rastlamak çok zor. Orada örneğin bir Boşnak lokantasında bir Boşnak köftesi yemek, İstanbul'dakine göre çok daha az rastlanabilen bir durum. Bu çeşitlilik İstanbul'un yemek kültürünün altını çizen önemli noktalardan bir tanesi. Ayrıca İstanbul'un tarihine baktığımızda bir sürü toplumun, kültürün geçtiği bir yer olduğunu görüyoruz. Tarihi yüz yıl öncesine giden bir lokantaya

bir tavır hakim. Tarihinden getirdiği özellikleri koruyarak bir sahiplenme söz konusu değil. Bu yozlaşma doğal olarak yemek kültürüne de etki ediyor. Temelinde politik ve siyasi sorunlar var. Toplumsal hafızadan kaynaklanan sorun ve cumhuriyetin özellikleri, yemek kültürünün değişimindeki süreçler olarak düşünülebilir. Ayrıca 1970'ten sonra Türkiye, gittikçe yoğunlaşan ve hızlanan küresel akışların etkisinde kaldı. Bir sürü uluslararası şirket piyasaya girdi ve bir sürü mal, meta dolaşmaya başladı. Bununla beraber fast food'dan Çin mutfağına kadar birçok kültürel unsur da beraberinde geliyor. Yeni markalar, yeni ürünler bir yandan sanki küresel olanın yerel olan üzerinde hakimiyet kurması gibi görünse de diğer yandan yerel olanın da uyanmasına neden oluyor. Fast food'la birlikte lahmacun zincirleri ve simit dünyaları ortaya çıkıyor. Bu küresel akışla birlikte daha çok insan hızlı yemek tüketiyor. Bu üçüncü süreç, hem bir yandan bir unutturma ve unutulmaya, hem de bir takım yerel ürünlerin daha görünür hale gelmesine yol açıyor. Bütün bu yerel ürünleri sunan şirketler, işletme modeli olarak hep yabancı firmaların pazarlama, üretim yöntemlerini benimsiyorlar. Bir yandan yabancı şirketler de köfteli burger ya da hamburgerin yanında ayran veriyor. Yerel olanın 10-15 yıl içerisinde silinmesi, insanların damak alışkanlıklarının çok kolay biçimde değişmesi, beslenme alışkanlıklarını değiştirmesi çok zor. Yemek kültürü, kıyafet gibi üzerinizden çıkabileceğiniz bir unsur değil. Bütün bedenimize nakşolmuş bir takım alışkanlıkları içerir. İnsan ister istemez çocukluğundaki yemekleri, annesinin hazırladığı köfteleri düşünür. Bunlardan kopması pek mümkün değil.

Bir takım tatların elitten halk seviyesine inmesinde ne gibi değişimler rol oynadı?

Kahve örneğini ele alacak olursak, kahve 16-17. yüzyılda genelde toplumun siyasi ve iktisadi olarak güçlü sı-

İnsanın temel ihtiyaçlarından biri olan yemek, aynı zamanda bir statü sembolü olabilir mi? Her geçen gün artan bir hızla değişen ve globalleşen dünyada yemekler de toplumlar gibi değişiyor mu? Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Zafer Yenal ile toplum yaşamı ve yemek kültürü arasındaki bağıntıyı konuştuk.

İstanbul dışında rastlamak çok daha zor. Sayısı gün geçtikçe azalsa da İstanbul'da böyle tarihi mekanlara rastlamak daha kolay.

İstanbul'da yemek yenecek tarihi mekanların azalmasının sosyolojik nedenleri neler?

Bunun çok basit bir açıklaması yok. Birkaç süreci bir arada düşünmek gerekiyor. Birinci süreç olarak Türkiye'de toplumsal hafızanın çok zayıf olmasını söyleyebiliriz. Bunu yalnızca yemek konusunda değil birçok konuda düşünebiliriz. Türkiye, kendi tarihi içerisindeki zenginlikleri ve farklılıkları unutmaya ve hatta bunların üstünü örtmeye çok müsait bir yer. Bugün İstanbul'da birçok yer talan edilmiş durumda. Talancı ve kapkaççı

nıfları tarafından tüketiliyordu. Bugün ise herkes kahve tüketiyor. Bu, birçok toplumsal dönüşümle birlikte gerçekleşmiş. Bu toplumsal dönüşümlerin yol açtığı en büyük etki, gıdanın üretiminin artması. Türkiye'de bu anlamda verebileceğimiz en kolay örneklerden biri çay. Çayın Türkiye'de yaklaşık 50 yıllık bir geçmişi var. 1950'lerde devletin Karadeniz Bölgesi'nde çay üretimini teşvikleriyle birlikte, çayın tüketimi de arttı. 20-30 yıl önce köylere gittiğinizde çay, yalnızca erkekler ve köyün zenginleri tarafından tüketiliyordu. Bugün ikram olarak karşımıza çıkıyor. Hane içindeki tüketimi de çok sıradan. Devlet teşvikinin yanı sıra Türkiye ekonomisinde ve kırsalda gerçekleşen dönüşümlere kadar pek çok faktör çayın bu derece yaygınlaşmasında etkili oldu.

Toplumsal statü ve yemek yeme alışkanlıkları arasında nasıl bir bağ bulunuyor?

Kıyafet alışkanlıkları, evin dekorasyonu, dinlediğiniz müziğin çeşidi, toplumsal konumunuzla, kimliğinizle paralellik gösterir. Dolayısıyla yemekte de benzer şeyler görüyoruz. İnsanların kafasında lahmacundan viskisine, kebabından kuru fasulyesine yiyeceklerin imlediği farklı noktalar var. Viski, kuru fasulye ya da en kolay örnek olarak havyar dendiğinde, insanların aklına gelen aidiyetler bulunur. Tabii yalnızca ne yediğiniz değil, yemeği salondaki masada ya da yer sofrasında yemeniz de beraberinde birçok toplumsal kimliği imliyor, altını çizerek bir anlamda sembolleştiriyor.

“Yemek kültürü bedenimize nakşolmuştur”

“Ne yiyorsanız, osunuz!” gibi bir sonuç çıkarılabilir mi? En basit haliyle böyle bir sonuç çıkarmak mümkün. Ama bu, birçok tüketim alışkanlığı için düşünülebilir. Yemek yalnızca fiziksel ve biyolojik bir sorun değil. Yemek, çok önemli toplumsal göndermeleri de içerir. Bir insanın kendisini nasıl gördüğü, dışarıya nasıl bir görüntü çizmek istediği, nasıl bir imaj vermek istediğiyle yakından ilgili bir eylem. Ne olmak istediğimizden, ne olduğumuza kadar birçok mesaj, yemek üzerinden verilir. Daha batılı, şehirli, modern, kadın, erkek mesajının iletilebildiği bir aracı görevini üstlenir.

Yabancı mutfakların zaman zaman moda haline gelmesini neye bağlıyorsunuz?

1980 sonrasındaki Türkiye ekonomisine baktığımız zaman çok çarpıcı bir durum var. Gelir dağılımı çok bozuluyor ve bununla birlikte yoksulluk çok artıyor. Ama aynı zamanda çok para kazanan, iyi işleri olan, birçok dil bilen, fakülte bitirmiş, yüksek lisansını yapmış, yabancı şirketlerde çalışan, yani bir anlamda yüzü Türkiye’den ziyade dışarıya dönük, oradaki yaşam biçimlerini benimsemeye hazır insanların sayısında da bir artış var. Geçmiş dönemlere göre sayılarında büyük bir artış göze çarpsa da mutlak olarak bakıldığında bu insanlar, Türkiye’de bir azınlığı temsil ediyorlar. Bu tür restoranlara baktığımızda çok büyük bir kısmının, bu sözünü ettiğimiz, “yeni orta sınıflar” diye nitelendirebileceğimiz insanlara hizmet verdiğini görüyoruz. Bir çeşit öykünme veya batıya benzemeye çalışma bakımından, toplumun çok büyük bir kısmına genellenebilecek bir sonuç değil. Ayrıca 1980 sonrasının en önemli özelliklerinden birisi de yemek üzerine dergilerin, yazıların sayısında artışın olması. Bu yazılara baktığımızda kimi zaman yerel, kimi zaman etnik mutfaklardan, yabancı mutfaklardan söz ediliyor. 1980 sonrası ekonominin liberalleşmesiyle beraber birçok yabancı şirketin gelmesi ve

otellerin açılmaya başlaması da önemli bir etken. Bu otellerin mutfakları ve beraberinde gelen yemek servisi sağlayan şirketler, toplumun sınıfsal yapısındaki dönüşümün yanı sıra, yemek kültürünün değişiminde de önemli rol oynadı. Böylece toplumsal hayatta yabancı mutfakların konuşulabilirliği ve görünürlüğü arttı.

Siyasi alışkanlıklar yemeğe nasıl etki eder?

Cumhuriyetin ilk yıllarına bakıldığında, insanların gündelik hayatındaki alışkanlıklarını düzenlemeye ve yenden kurmaya yönelik bir takım müdahaleler görüyoruz. Bunun en belirgin örneklerinden bir tanesi kız enstitüleri. Bu enstitüler, kadın nüfusun gidebildiği yegane okullardandı. Enstitülerdeki müfredata baktığımızda batı modelli yemek pişirme ve yeme alışkanlıklarının kadınlara ve kadınlara üzerinden topluma kazandırılmaya çalışıldığını görürüz. Yer sofrası yerine masada yemek yeme; modern bir masa nasıl kurulur; modern bir mutfak neye benzer; kek, kurabiye yapmak ne demektir; rosto nasıl pişirilir gibi bilgiler verildi. Bütün bunların öğrenilmesi müfredatını devletin belirlediği enstitülerin aracılığıyla oldu. 1980 sonrasında iktisadi politikada yaşanan değişimlerle birlikte, Türkiye’ye sermaye akışı gerçekleşti. 1980 öncesindeki gıda sektörüne baktığımızda, yabancı kökenli toplam 3-4 şirketten söz etmek mümkün. 1980 sonrası iş yapan şirketlere baktığımızda çoğunun yabancı kökenli ya da yabancı şirketlerle ortaklık yapan şirketler olduğunu görüyoruz. Bu

ortaklıkların beraberinde getirdiği, ürün çeşitlenmesi ve teknoloji artışı göze çarpıyor. Bütün bunların temelinde iktisadi politika değişiklikleri yatıyor.

Günümüzde iktidarların yemek kültürüne kökten etkisi mümkün mü?

Günümüzde devletin düzenleme kapasitesi, ekonomik ve toplumsal alanda giderek azalıyor. Buna paralel olarak piyasa güçlerinin, ekonomik ve toplumsal hayatı düzenleme ve bir şekilde etkileme kapasitesinin, daha önceki dönemlere kıyasla arttığını görüyoruz. Devlet, gün geçtikçe toplumun çok geniş bir alanından elini çekiyor. Devletin yemek kültürüne etkisi çok daha dolaylı bir biçimde oluyor. Devlet daha az görünür halde. Ama kültürel alanlardaki yeniliklerin olabilmesi de devletin bir tercih göstermesi biçiminde oluyor. Devlet, resme dolaylı yollardan giriyor.

Evdeki yeme-içme alışkanlıklarında değişiklikler neler?

İstanbul’a baktığımızda 1950’lerde ve 1980’lerde gerçekleşen çok önemli iki tane göç dalgası var. Özellikle 1980 sonrasında gerçekleşen göç dalgasıyla birlikte, İstanbul’u İstanbul yapan ve İstanbulluyu İstanbullu yapan kriterlerde büyük bir değişiklik yaşandı. Son 20 yıl içerisinde evdeki yeme içme alışkanlıklarında da büyük değişiklikler oldu. Hazır gıda ürünlerinin hanelere girişinde ve kullanımında büyük bir artış yaşandı. Bunlar gıda şirketlerinin sayısının artmasıyla gerçekleşti. 1980 öncesine baktığımızda gıda üretimi çok daha küçük ölçekli ve yerel firmalar tarafından yapılıyordu. 1980 sonrasında ulusal bazda üretim ve ticaret yapan şirketlerin sayısında bir artış söz konusu. Pazarlama kanallarında çok büyük yenilikler var. Yalnızca büyük kentlerde değil, her kentte bir süpermarketleşme göze çarpıyor. Bu marketler zenginlerin yanı sıra daha alt sınıflara da hitap ediyor. Bütün bunlar hane içerisindeki gıda tüketimi

mine de etki ediyor. Ancak yemek çeşitlenmesi bazı hanelerde artmış olsa da ne kadar genellenebilir, ondan emin değilim. Kadınlar eskiden günler düzenler, çeşitli toplantılar yaparlardı. Bugün bu tür toplantılar, en azından belirli sınıflara ait insanlar, daha çok kafe, restoran tarzı mekanlarda yapmaya başladılar. Hatta bir catering şirketine yaptırılmış yiyecekler, kendi yaptıklarının yerlerini almaya başladı. Piyasanın sunduğu ürünleri kullanabilmek hem bir görgü meselesi hem de bir statü göstergesi haline gelmeye başladı.

Yeme bozukluklarından kaynaklanan rahatsızlıkların daha sık görülmesinin sosyolojik nedenleri nelerdir?

Obezite, anorexia nervosa, bulimia gibi yemek yeme rahatsızlıkları olarak nitelendirebileceğimiz hastalıklar, toplumsal değişimle ilgili sorunlar. Literatürde en çok araştırma ABD’de gerçekleştirildiği için oradan örnek verecek olursak, ABD’de anorexia nervosa ve bulimia gibi hastalıkların, daha çok beyaz, orta sınıf ve genç kadınlarda ortaya çıktığını görüyoruz. Obezite ise daha yoksul kesimlerde görülüyor. Dolayısıyla toplumsallıkla doğrudan ilgisi var. Türkiye’de de bol kalorili, bol yağlı hazır gıda tüketiminin artmasıyla ilgisi olabilir. Obezite iyi beslenememenin yol açtığı bir hastalık. Bu yüzden yoksulluğa da işaret eder. Sürekli nişasta ve ekmeğin tüketilmesi sonucunda ortaya çıkar. Bu hastalıkların temelinde aynı zamanda ekonomik dengesizlikler ve eşitsizlikler de var.

“Yalnızca hayatta kalmak için yemek yemeyiz. Bir insanın kendisini nasıl gördüğü, dışarıya nasıl bir görüntü çizmek istediği, nasıl bir imaj vermek istediğiyle yakından ilgili bir eylem. Ne olmak istediğimizden, ne olduğumuza kadar birçok mesaj yemek üzerinden verilir.”

Beyazperdede korku tüneli

Korku, insanoğlunun en eski ve en güçlü duygusu. Tarih öncesi çağlardan günümüze korku unsurları değişse de gücü hiçbir zaman değişmedi. Akıl yürütme becerimizi ve mantığımızı perdeleyen korku, aynı zamanda yaşamımızı sürdürebilmemizin de kaynağı.

Özellikle yok olma korkusu insanoğlunun çoğalmasına ve sanatın gelişmesine büyük etki etti. Yedinci sanat sinema, keşfinden bugüne korkuyu perdeye taşıyor. Korkunun beyazperdedeki serüvenine baktığımızda, sinema tarihiyle yaşıt olduğunu görüyoruz. Lumiere Kardeşler’in sinema makinesini icat etmelerinden yalnızca bir yıl sonra 1896’da, ilk korku filmi “Le Manoір du Diable/Şeytanın Şatosu” Georges Melies tarafından çekildi. İlk korku filmleri dönemin romanlarından uyarlanan filmlerdi. İleriki yıllarda kült haline gelen ve pek çok versiyonu çekilen Frankenstein’in ilk uyarlaması 1910’da gerçekleştirildi. Sessiz sinema döneminin en korkunç filmi olarak kabul edilen ve 1919’da çekilen “Dr. Caligari’nin Muayenehanesi” ve 1922 yapımı “Dracula” da klasikler arasında.

Sesli filmlerin çekilmeye başladığı 1930’lu yıllarda vampirler, kurt adamlar, çeşitli canavarlar ve Frankenstein, klasik korku karakterleri haline geldi. 1941’de çekilen “The Wolf Man/Kurt Adam” filmiyle birlikte korku filmlerinin en ünlü üç karakteri belirlenmiş oldu. Frankenstein, Kurt Adam ve Dracula. Bu üç ünlü korku karakteri güçlerini birleştirerek, “House of Frankenstein/Frankenstein’in Evi”nde bir araya geldiler.

Jaws geliyor

1950’li yıllar bilim kurgu korku filmlerinin yapıldığı yıllardı. Bu filmlerin çoğu düşük bütçeli siyah beyaz filmlerdi. “House of Wax/Mumyalar Evi” filmi bu dönemin en korkunç filmlerinden biridir. Film üç boyutlu olarak çekilen ilk filmlerden biridir. 1960’lı yılların en etkili korku filmi, Robert Bloch’un romanından uyarlanan “Psycho/Sapık” oldu. Alfred Hitchcock tarafından yönetilen film, gişe rekorları kırdı. 1973’te yönetmen William Freidkin’in, William Peter Blatty’in romanından uyarladığı “The Exorcist/Şeytan” ise dini çevrelerde tartışma yaratmasına karşılık bütün zamanların en başarılı ticari korku filmi oldu. 1975’te ise bugün bile pek çok insanın denize girme cesaretini yok eden “Jaws”, Spielberg’in kamerasıyla okyanusun derin sularını terk ederek sahil kasabasında su yüzeyine çıktı. Stephen King gibi ismi bile pek çok kişinin korkusunu harekete geçirebilecek çağrışmalar yaratan bir yazarla, sinemanın dahi yönetmenlerinden Stanley Kubrick’in ortak ça-

lışması “The Shining”, Jack Nicholson’ın yeteneğiyle de buluşunca, beyazperdenin korku dolu dünyasına 1978’de bir klasik daha eklenmiş oldu. Wes Craven’in sarsıcı korku filmi “A Nightmare on Elm Street/Elm Sokağında Kabus”, تنها sokaklarda dolaşırken içimizi ürperten “Freddy Krueger”ı yarattı. 1990’lı yıllarda korku filmine ilgi azaldı. 1996’da Wes Craven tarafından yönetilen “Scream/Çığlık”, korku filmlerine ilgiyi yeniden canlandırdı. “Sixth Sense/Altıncı His”, “Blair Cadısı”, “Ring/Halka” ve “Village/Köy” son zamanlarda çekilen en etkili korku filmleri.

Yeşilçam’da korku

Türkiye’de ilk korku filmleri, klasik korku filmlerinin uyarlamaları oldu. Özgün senaryoyla çekilen filmlerde

ise cin, peri, hayalet gibi doğunun mistik yapısına yakın aklüstü varlıklar başroldeydi. İlk korku filmimiz 1949’da Aydın Arakon tarafından çekilen “Çıçlık”. 1953’te ise Turgut Demirağ Bram Stoker’in “Kont Drakula”sı ile Kazıklı Voyvoda’yı özdeşleştirerek, “Drakula İstanbul’da”yı çekti. 1974’te Metin Erksan, William Friedkin’in “The Exorcist’in Türk versiyonunu filme aldı. Reha Erdem’in “A Ay” isimli filminde hayalet, korku unsuru olarak kullanıldı. Filmde küçük bir kızın annesinin özlemiyle hayaletini görmesi ele alınıyor. Taylan Biraderler’in “Okul” filmi, Yeşilçam’da korkunun yıllar sonra tekrar egemen olmasını sağladı. Mardin’de terk edilmiş bir köyde çekilen “Büyü” ise doğunun gizemini ve mistik öğelerini beyazperdeye taşıyarak, Yeşilçam’da korkularımızı uyandırdı.

Frankenstein

Frankenstein, korku unsuru olarak canavarı kullanan klasik korku filmlerinden biri. Film, Mary Shelley’nin romanından uyarlanmış. Sonuncusu 1994 yılında yapılan filmin bugüne kadar pek çok serisi çekildi. Parlak bir tıp öğrencisi olan Henry Frankenstein’in ölmüş insan parçalarından yeni bir canlı yaratmak gibi bir saplantısı vardır. Gözlerden uzak bir yerde çalışmalara başlar ve sonunda birleştirdiği ölü parçalarına elektrik akımı vererek bir canavar yaratır. Ancak canavarın beyni bir suçlunun beynidir.

James Whale’nin yönetmenliğindeki filmde, Frankenstein canavarını Boris Karloff canlandırıyor. Filmle birlikte sinema dünyasında da kült bir korku karakteri yaratılmış olur.

Sapık (Psycho)

Film, korku filmlerinin ünlü yönetmeni Alfred Hitchcoch tarafından 1960 yılında çekildi. Robert Bloch’un romanı “Psycho/Akil Hastası”ndan sinemaya uyarlanan film, gişe rekorları kırdı. Filmde evlenmek isteyen, ancak parası olmadığı için evlenemeyen çifti John Gavin (Sam) ve Janet Leigh (Marion) canlandırıyor. Bir gün Marion, patronunun bankaya yatırması için verdiği 40 bin doları alarak Sam’le buluşmaya gider. Ancak yolda giderken bir motelde konaklamak zorunda kalır. Moteli annesiyle ilgili saplantısı olan genç bir adam işletmektedir. Marion’un motele gelmesiyle birlikte pek çok olay yaşanır. 90’lı yıllarda modern teknoloji ile yeniden çekilen ve türünün en önemli örneği olan Sapık, yönetmen Hitchcoch’un da başyapıtı olarak kabul edilir.

Beyazperdede korku kimi zaman vampir, kimi zaman dolunayda bir kurt adam, kimi zaman da ıssız bir kasabada ya da تنها sokaklarda bir hayalet olarak karşımıza çıkıyor. Birbiriyle asla bağdaşmayacağımı düşündüğümüz korku ve komedi de bir araya gelebiliyor.

Çıçlık (Scream)

Çıçlık, korku filmlerinin usta yönetmeni Wes Craven tarafından çekildi. “Elm Sokağı Kabusu”, “Halloween” gibi pek çok korku filmine imza atan Craven, bu filmde yaptıklarıyla dalga geçiyor. İnsanları bir korku filmindeki gibi öldürmeye çalışan katilin öyküsünün anlatıldığı film, diğer korku filmlerinden çok farklı. Yönetmen filmde, hem birçok klişeyle dalga geçiyor hem de izleyiciyi korkutmayı başarıyor. Çıçlık’ın 1997 ve 2000 yıllarında iki seri filmi çekildi. Birbirinin devamı niteliğindeki bu filmlerde seri cinayetler devam etti. Çıçlık’ın son filminde bir film setinde gerçekleşen cinayetlerle beraber yaşananlar anlatılıyor.

Birbiriyle asla bağdaşmayacak korku ve komedi unsurlarının önplana çıktığı film sinemada “korku komedi” adı verilen türe de bir örnek.

Okul

Okul, Türk sinemasında korku filmlerine olan ilgiyi ateşleyen, son dönemde çekilmiş bir gerilim filmi. Filmin yönetmenliğini Taylan Biraderler, prodüktörlüğünüyse Sinan Çetin üstlendi. Doğu Yücel’in “Hayalet Kitap” adlı romanından uyarlanan filmde kitapta yer alan olaylar lise ortamına aktarılıyor. Filmin müzikleri Amerikalı müzisyen Kevin Moore’a ait. Film ÖSS’ye hazırlanan ve tüm zamanını sınava çalışarak geçiren bir grup gencin hikayesini anlatıyor.

Aniden hayatlarına giren bir yıl önce intihar etmiş arkadaşlarının hayaleti, küçük oyunlarla gençleri kışkırtmaya ve korkutmaya başlar. Öğretmenler de dahil okulun tamamı, olayların kurbanı haline gelir.

İFTİHAR VE İMTİYAZ: OSMANLI NİŞAN VE MADALYALARI TARİHİ

TASARIM VE SUÇ

BİLİNMEYEN YÖNLERİYLE CUMHURİYET TARİHİ

BÜYÜKADA YEMEKLERİ DEDEMİN SOFRASI

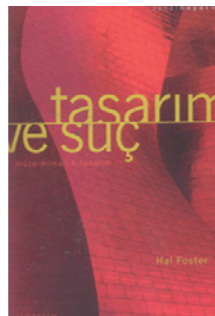
KARİYE MÜZESİ (CHORA, THE SCROLL OF HEAVEN)

UZUN, İNCE YOLCULAR 37 PORTRE

İftihar ve İmtiyaz: Osmanlı Nişan ve Madalyaları Tarihi" adlı kitap, Garanti Bankası'nın çatısı altında faaliyet gösteren Osmanlı Bankası Müzesi'ndeki aynı ismi taşıyan serginin kapsamında hazırlandı. Sergi 28 Eylül-26 Aralık tarihleri arasında Osmanlı Bankası Müzesi'nde hizmete açıldı. Sergide pırlantalarla bezeli nişanlardan bakır harp rozetlerine kadar binin üzerinde obje ve belge yer aldı. Osmanlı İmparatorluğu'ndaki nişan ve madalya geleneğinin 100 yılı aşan serüvenini yansıtırken yakın tarihe de değinen kitap, serginin küratörlüğünü yapan Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Edhem Eldem tarafından yazıldı. Tarihi analizle numizmatik yaklaşımı bir araya getiren kitabın tasarım danışmanlığını, serginin tasarımını da gerçekleştiren Bülent Erkmen üstlendi. Kitap, 1798'de İngiliz amirali Lord Nelson'a çok özel bir çelenk hediye edilmesiyle başlayan Osmanlı nişan ve madalyalarının öyküsünü, siyasi, kültürel, ideolojik, sembolik boyutlarıyla ve Edhem Eldem'in analitik yaklaşımıyla aktarıyor. Kitap Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi tarafından Türkçe ve İngilizce olarak basıldı.

İletişim Yayınları'nın "Sanat Hayat" dizisinden çıkan "Müze, Mimarlık, Tasarım" alt başlıklı "Tasarım ve Suç" adlı kitap, son dönemde batıda gerek mimarlıkla tasarımın gerekse sanatla eleştirinin kültürel konumunda gerçekleşen değişimlere dair kışkırtıcı bir değerlendirme sunuyor. Kitapta mimarlıkla tasarımın, sanatla eleştirinin çağdaş kültür içindeki yeri ele alınıyor. İlk bölümde, piyasayla kültürün giderek nasıl kaynaştığı, nelerin ön plana çıktığı inceleniyor. Gündelik hayatın her anına sızan tasarım kültürünün, kimlikleri markalara endekselmesi üzerinde duruluyor. Kitabın yazarı Hal Foster, zamanımızın iki gözde mimarı, Frank Gehry ve Rem Koolhaas'la ilgili yazılarında, mimarlığın, gösteri dünyası ve küresel kentle arasındaki bağlantılarını çözümlüyor. İkinci bölümde, Baudelaire, Valéry gibi kimi modernlik sözcülerinin yargılarına da değinerek, modern sanatla modern müzenin tarihsel bağını inceliyor. Sanat tarihinin ve eleştirinin, görsel iletişim kültürünün egemenliği altındaki seyrini izliyor. Modernizmin ve postmodernizmin sonrasında sanatın yaşamaya devam etmesini sağlayan stratejiler yer alıyor. "Tasarım ve Suç" çağdaş sanatın küresel ekonomiyle süre gelen dönüşümünü gözler önüne seriyor.

Bilinmeyen Yönleriyle Cumhuriyet Tarihi'nde Kurtuluş Savaşı'ndan günümüze uzanan son 85 yıllık siyasal tarihimiz, kronolojik olarak altı bölümde ele alınıyor. Ancak, bu kitap diğer tarih kitaplarından çok farklı. Olaylar daha çok tarih kitaplarına yansımış yönleriyle ele alınıyor. Yani olayların perde arkasındaki oluşumlar da konu ediliyor. Kitap yazılırken bilinen temel tarih kitaplarından gazete ve dergi koleksiyonlarına ve meclis zabıtlarına kadar pek çok kaynaktan yararlanıldı. Deniz Yayınları tarafından çıkarılan kitap, pek çok tarih kitabına imza atan Alpay Kabacalı tarafından kaleme alındı. Kitabın birinci bölümünde Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet'in kurulduğu ilk yıllar ele alınıyor. İkinci bölümde Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen devrimler, tek parti dönemi ve Atatürk'ün ölümü konu alınıyor. Kitabın üçüncü bölümü 1939-1950 dönemlerini konu alıyor. İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığıyla birlikte yaşanan siyasi olaylar anlatılıyor. Dördüncü bölümünde 1950-1960, beşinci bölümünde 1960-1980 ve son bölümde de 1980'den günümüze kadar olan dönemde gerçekleşen olaylar bilmediğimiz yönleriyle ve fotoğraflarıyla birlikte ele alınıyor.

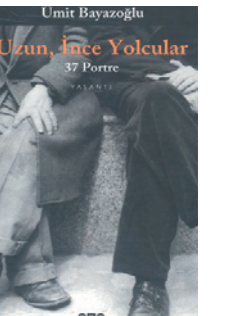
Büyükada Yemekleri" diğer yemek kitaplarından çok farklı. Kitapta bürokrat, aydın ve Selanik kökenli bir burjuva olan yazarın dedesinden öğrendiği yemek kültürüne dair ipuçları yer alıyor. Bu nedenle de kitapta, Türkiye'nin belli bir tarihteki sosyal kesiminin gündelik yaşam sosyolojisine ilişkin bilgiler bulunuyor. Büyükada'da yenilen yemeklerin tariflerinin yanı sıra, pişirme biçimleri, sofrada ve ritüellerde de kitapta yer alıyor. Kitabın girişinde yazar Selin Kutucu'nun ailesi ve dedesine ilişkin bazı ayrıntıları veriyor. Kutucu 214 sayfalık kitabında dedesinin en beğendiği 165 Büyükada yemeğine yer veriyor. Bu yemeklerden bir kısmını gördüğünüzde "Biz bunu biliyoruz" diyebilirsiniz. Bazılarına daha özel tarifler. Kitapta yemekleri pişiren dikirmesi gereken noktalara da yer veriliyor. Yazar kitabı hazırlarken dedesinin kendisine aktardıklarından esinlenmiş ve genç kuşaklara İstanbul mutfağının Büyükada sofrasına yansıyan lezzetlerini tanıtmak istemiş. Ayrıca kitap renkli fotoğraflarla süslü. Yazarın ailesine ait özel eski porselenler, cam işleri, aksesuarlar ve tabloların fotoğrafları bulunuyor. Yani kitabın her sayfasında fotoğraflarla anlatılan bir yaşamışlık bulunuyor.

Chora Manastırının kilisesi olan ve bugün Kariye Müzesi olarak bilinen İstanbul'daki yapı, 1300 yıllarında yapıldığı belirtilen mozaik ve "pareklesion" bölümündeki fresko duvar resimleri nedeniyle Bizans sanatının en üst düzey yapıtlarından biri olarak kabul ediliyor. Kariye freskolarında erişilen seviye, İtalya'da Giotto ile başlayan Rönesans akımının paralelinde, Bizans'ta da yeni bir sanat anlayışını müjdeliler. Bu mücevher nitelikli yapının tüm ayrıntılarını bilimsel bir kurgu ile okuyucuya sunan kitabın metinleri Bizans sanat tarihinin en saygın ismi Cyril Mango'ya, kitapta yer alan fotoğraflar ise konusunda uluslararası düzeyde tanınan mimar Ahmet Ertuğ'a ait. Kitapta yer alan fotoğraflar 2002 yılında Paris'te Uluslararası Bizans Kongresi'nde sergilenmiş ve büyük yankı uyandırmış. Aynı sergi Ağustos 2003'te Tokyo'da Japan Foundation'da ve Mayıs 2004'te New York Art Institute'da tekrarlandı. Bu eser okuyucusuna Kariye Müzesi'nde bugüne kadar gözle görülemeyen Bizans sanatının en ince detaylarını Ahmet Ertuğ'un objektifinden olağanüstü bir baskı kalitesiyle sunuyor. İngilizce basılan kitap 257 sayfadan oluşuyor.

Yakın tarihimizde ünlü olmuş ancak zamanla unutulmuş 37 insan "Uzun, İnce Yolcular" kitabında bulundu. Bu kişiler arasında dansöz, prenses, müzisyen, hayali, şair, bakan, illüzyonist, hippiler kraliçesi, ses sanatçısı, muhabir gibi farklı meslek gruplarından 37 kişi bulunuyor. Bu 37 kişi değişik zaman ve mekanda yaşamlarını sürdürdüler. Irkları, yaşları ve yaşamları birbirinden farklı. Birçoğu şimdi hayatta yok, kimi intihar etmiş, kimi cinayete kurban gitmiş, bazılarınınsa akıbeti belli değil. Yapı Kredi Kültür ve Sanat Yayıncılık'tan çıkan kitabın yazarı Ümit Bayazoğlu. Yazar kitabı hazırlama nedenini şöyle açıklıyor: "Eve gidip terliğini giyen, televizyonun karşısına kurulup kapısının arkasına zincir takan insanların, gündelik hayatın tasaları içinde tüm değerlerini unutan insanların canını yakmak için hazırladım bu kitabı. Onlara ne kadar vefasız olduklarını, acımasız, sert ve gelip geçici olduklarını hatırlatmak için." Kitapta Dansöz Pandora'dan, Hipiler Kraliçesi Perihan'a, Alp Zeki Heper'den, Prensese Fazıla'ya kadar birbirinden farklı 37 karakterin yaşamları yer alıyor. Kitaba Türkiye'nin 60 yıllık biyografisi gibi bakılabilir. Yazar, bu dönemden 37 kişiyi çekip çıkarıyor ve yaşamlarına yer veriyor.

Bekar anneler kız çocuk istiyor

Yapılan araştırma sonuçları, kadınların ortalama yaşaam sürelerinin erkeklere oranla daha fazla olduğunu gösteriyor. Tüm dünyada yapılan doğumlar incelendiğinde, ortaya çıkan tablo kızların daha yüksek bir doğum oranına sahip olduğunu gösteriyor. Bunun anlamı, hızla çoğalan kadın nüfusa karşılık, azalan erkek nüfusu. Özellikle gelişmiş ülkelerde bekar annelerin sayısında önemli artışlar gözleniyor. Gelişmiş ülkelerde yaşanan trendler, bu konuyu derinden etkiliyor. Bunlardan biri cinsiyet hormonları üzerinde yapılan kimyasal değişiklikler. Bu konuyla bağlantısı olan bir diğer trend ise sayısı giderek artan bekar annelerin kız çocuğu do-

ğurmak istemeleri. Peki bu iki durumun etkileri sınırlanabilir mi? Aile kurma oranlarının artması, bu durumu dengeleyecek şeylerden biri olarak gösteriliyor. Birlikte yaşayan çiftler üzerine yapılan araştırmaların sonucuna göre, kadınlar aile ortamı içerisinde daha fazla erkek çocuk dünyaya getiriyor. Rakamlara bakıldığında, aile içinde yapılan doğumların yüzde 51.5'inin erkek olduğunu gösteriyor. Bu küçük bir fark gibi görünse de aslında bu istatistik değişimin sonuçlarını çok iyi yansıtıyor. Bütün bunlar, aile ortamının doğumlara olan etkisinin hiç de azımsanamayacak derecede önemli olduğunu gösteriyor. Bunun yanı sıra, kadınların yumurtlama dönemlerinde ilişkiye girme motivasyonlarının yüksekliği, kız çocuk doğurma şanslarını yükseltiyor. Birlikte yaşamayan çiftler, cinsel olarak bir araya geldiğinde, bu genellikle kadınların yumurtlama dönemlerine rastladığı için, sonuç genelde kız çocuk oluyor. Bir başka araştırmadan çıkan sonuca göre ise başarılı erkeklerin kadınlara göre daha fazla çocuğa sahip oluşu. İş yaşamındaki başarılı kadınlar, genellikle hiç çocuksuz ya da tek çocuklu bir yaşamı tercih ediyorlar. Başarılı erkeklerse, genelde çok çocuktan yana tercihlerini kullanıyor.

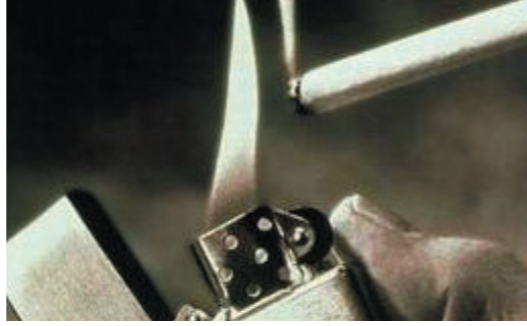
The Royal Academy of Arts'ta Türk sergisi

The Royal Academy of Arts, 22 Ocak-12 Nisan 2005 tarihleri arasında Türkçe konuşan halkların sanatsal ve kültürel zenginliklerini tanıtan "Türkler: 1000 yılın yolculuğu 600-1600" sergisine ev sahipliği yapacak. Türklerin tarihsel gelişimini inceleyen ve bugünkü Çin'in doğu sınırından batıda Balkanlar'a uzanan bir coğrafyadan seçilmiş tekstil ürünleri, elyazmaları, halılar, hat sanatı örnekleri, ahşap ve metal işçiliği örnekleriyle eşsiz seramikler bu dev sergide bir araya gelecek. Üç ay sürecek olan sergide, başta Topkapı Sarayı Müzesi ile İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi'ndeki önemli koleksiyonların yanı sıra 11 ülkeden yaklaşık 37 kişi ve kurumun Avrupa ve ABD'deki çok sayıda özel koleksiyondan seçilen ve çoğu İstanbul dışına daha önce hiç çıkarılmamış 370'i aşkın paha biçilmez eser yer alacak. Eserlerin büyük çoğunluğu Topkapı Sarayı Müzesi'nden ve Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nden getirilecek. Ayrıca, Berlin Devlet Müzesi, Paris'teki Luvr Müzesi, New York'taki Metropolitan Sanat Müzesi, Londra'da Victoria & Albert Müzesi ile British Müzesi, Viyana'daki Güzel Sanatlar Müzesi ve St. Petersburg'daki State Hermitage Müzesi'nden de birçok değerli eser izleyicilerin beğenisine sunulacak. Sergi kapsamında atölye çalışmalarından galeri sohbetlerine her yaşta izleyiciye hitap eden birçok etkinlik gerçekleştirecek. Sergi boyunca, dünyanın önde gelen

akademisyenleriyle, Türkiye'den önemli konuşmacıların katılacağı konferanslar düzenlenecek. Ayrıca, The Royal Academy of Arts giriş galerisinde konuklara farklı dönemlerdeki Türk mimarisi ve eserleri konulu bir görsel sunum da yapılacak.

Sigara yasakları artıyor

Birçok ülke, kamuya açık alanlarda sigaranın yasaklanmasına yönelik çalışmaları artık daha fazla ciddiye alıyor. İrlanda'nın öncülüğünde başlayan sigara karşıtı hareketi izleyen diğer ülkeler Norveç ve Malta oldu. Yakında İngiltere'de restoran ve barlarda sigara yasağının geçerli olması bekleniyor. Bütün bunların yanı sıra Avrupa'da sigara karşıtı kampanyaların sonuç vermeye başladığı görülüyor. Avrupa genelinde -ciddi sigara tiryakilerinin bulunduğu Yunanistan ve Portekiz hariç- sigara satışlarında geçen iki yıla kıyasla yüzde 6.3 azalma yaşanıyor. 2009 yılına kadar bu rakamın yüzde 12.7'lere yükselmesi bekleniyor.

Belgesel Film Festivali sergisi

Uluslararası "1001 Belgesel Film Festivali" ve "Belgesel Sinemaclar Konferansı" sekizinci yılında, 2-6 Mart 2005 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleşiyor. Dünya belgeselcilerinin her yıl filmleri ve bildirileri ile katıldığı etkinlikler, sinemanın dünya sanatı olarak gelişmesinin, toplumların birbirlerini tanımaları ve anlamalarının yanı sıra belgesel sinemayı hak ettiği düzeye taşımının platformu olarak bir buluşma noktası niteliğine sahip. Festival bugüne kadar Türkiye'den ve dünyadan yüzlerce belgesele, belgeselciye ve belgesel kuramcisına ev sahipliği yaptı. Festival programına kabul edilen filmler, Türkiye Belgesel Sinemaclar Birliği arşivine alınıyor ve İstanbul'un ardından Türkiye'nin çeşitli kentlerinde, "Belgesel Günleri" kapsamında ücretsiz olarak gösteriliyor. 8. Uluslararası "1001 Belgesel Film Festivali" gösterileri sırasında yönetmenler salonda bulunacak ve gösterimin ardından izleyici ve belgeselcilerle söyleşecek.

2004 yılında sağlık alanında neler oldu

2004 yılında pek çok sağlık problemi üzerine konuşuk ve yaşanan gelişmeleri yakından takip ettik. Hangi sağlık probleminde hangi aşamada olduğumuzu ve uzmanların bu konulardaki yorumlarını derledik. **AIDS:** Tüm dünyada kayıtlı yaklaşık 40 milyon AIDS hastası var. Bunun yansısı kadınlar oluşturuyor. Annenin emzirme yoluyla bebeğine virüs taşımasını önlemek gerekiyor. Çünkü çocuklarda görülen HIV virüsünün büyük bir çoğunluğu bu yolla bulaşıyor. Bu konuda geliştirilen bir ilaç, annenin bebeğine virüs geçirmesini yüzde 6 oranında kesiyor. **Alkol:** Amerika'da geliştirilen ve kullanımı onaylanan Campral adlı ilaç, 4 aydan daha uzun bir süredir alkolü bırakan bağımlıların yüzde 36'sına yardım etti. **Kuş gribi:** 44 kişiye bulaşan ve 32 kişinin ölmesine neden olan kuş gribine ilk defa Güney Doğu Asya'da, örnekte ve tavuklarda rastlandı. Virüs kaplan, leopar ve domuz gibi hayvanlara ve de insanlara virüsü taşıyabilecek diğer memeli hayvanlara sıçrayınca yetkililer harekete geçti. Taylandlı bilim adamları, insandan insana geçen bir vaka tespit edince ortalık hareketlendi. **Göğüs kanseri:** Göğüs kanserinde yakalanma riski söz konusu olunca beslenme alışkanlıkları ve kullanılan ilaç-

ve şeker hastalığını arasında bir bağlantı olduğunu ortaya koyuyor. Günde en az altı fincan kahve içen erkekler yüzde 50, kadınlar yüzde 30 oranında şeker hastalığı riskini azaltmış oluyor. Bir başka araştırma ise, günde en az üç fincan kahve içenlerin şeker hastalığı riskinin yüzde 30, günde 10 fincandan fazla kahve tüketenlerin ise riski yüzde 60 azalttığını ortaya koyuyor. **Diyet:** Akdeniz beslenme tarzını alışkanlık edenlerin yüzde 23'ü erken ölüm riskini azaltıyor. Bol miktarda sebze ve meyve yemek, hayvansal gıdaları azaltmak bu beslenme tarzının temel özelliklerinden. **Bitkisel vitaminler:** Avrupa'da ve Asya'da yasaklanan bitkisel ilaçların bazıları kansere, bazıları ise böbrek, karaciğer ve kalp rahatsızlıklarına yol açıyor. Bu nedenle doktora danışmadan ilaç kullanmamak gerekiyor. **Ameliyatla incelmeye:** Fazla kilolardan kurtulmak, sizi daha sağlıklı bir yapıya kavuşturuyor. Ameliyatla incelmeye ise son zamanlarda en çok tercih edilen zayıflama yöntemlerinden biri. Vücutundan bu yöntemle 9 kilo yağ aldırın 15 şişman kadın üzerinde yapılan bir araştırma, üç ay sonra hiçbirinin yüksek tansiyon, kolesterol ve şeker oranlarında azalma yaşanmadığı ve hala kalp krizi riski taşıdıklarını gösterdi.

Gerçekten kaç yaşındasınız

Gerçekten kaç yaşında olduğunuz sorusuna biyolojik yaş testleri cevap vermeye çalışıyor. Fakat bu araştırmaların sonuçları üzerindeki şüphelerini koruyan bazı uzmanlara göre, "gerçek yaş" kavramının arkasında başka şeyler yatıyor. Aynı yaşta olsak bile, hepimiz aynı derecede yaşlanmıyoruz. Biyolojik yaş testleri, sizin "gerçek" fiziksel yaşınızı ve yaşaam tarzınızı kabul edilmiş standartlarla karşılaştırıyor. Başka bir deyişle, sağlıklı bir yaşaam tarzına ve iyi genlere sahipseniz, daha genç biri gibi görüneceksiniz. Bu konuda pek çok bilim adamı tartışmayı sürdürüyor. Bir insanın ne kadar sürede yaşlanacağına dair kesin ölçütlerin olmayacağını söyleyenlerin yanı sıra, bu testlerin insanları daha sağlıklı yaşama yönünde motive ettiğini düşünenler de var. Bir insanın ne kadar sağlıklı yaşlandığını saptamak için testler çok iyi bir yol. Testlerin başarısı, insanların daha sağlıklı yaşamaalarını sağlamakla doğru orantılı.

Test neleri içeriyor?

Bireyleri uzun yaşaam konusunda yakından etkileyen risk faktörleri hesaplanıyor öncelikle. Aileden gelen genetik hastalıklar, yüksek tansiyon, kilo ve kötü yemek yeme alışkanlıkları bunların başında geliyor. Evlilik, ev-

cil hayvan besleme ve dişçiyeye gitme sıklığı, ele alınan diğer konular arasında yer alıyor. Biyolojik ve davranışsal çeşitlilikler harmanlanarak bir denkleme ulaşılmış oluyor. Bu denklem, nüfusun diğer kesimleriyle karşılaştırılarak bir kişinin biyolojik yaşı hesaplanmış oluyor. Gerçek yaş hesaplamasında her faktör ayrı ayrı ölçülüyor. Ölçülen faktörlerin sağlık ve ölümcüllük üzerindeki ortalama etkileri saptanarak, kişiler kendi yaş ve cinsiyetindeki insanlarla karşılaştırılıyor. Yaşaaam tarzınızla ilgili faktörler test sonuçlarında belirleyici bir role sahip. Örneğin iyi bir evliliğe sahip olmak ölüm riskini en az 1,5 yıl aşağı indirmiş oluyor. Gerçek yaş hesaplamasını ücretsiz olarak yapan www.realage.com internet sitesi, birkaç basit stratejiyle kendinizi daha genç hissetmenin yollarını sunuyor. Siteye üye olduğunuzda ise görünüşünüzü genç tutmakla ilgili detaylı bir programa sahip oluyorsunuz. Sitenin hesaplamalarda kullandığı çeşitli kategorilerden işte birkaç soru örneği.

- Soluk alıp verme oranlarınız ne?
- Genellikle ne kadar hızlı otomobil kullanırsınız?
- Kaç kişilik bir aileyle birlikte yaşıyorsunuz?
- Hiç su toplamış bir güneş yanığınız oldu mu?
- En azından haftada bir kez ibadet ediyor musunuz?
- Çalışma günlerinde evde kahvaltı yapıyor musunuz?
- Spor sırasında veya sonra ağır hissediyor musunuz?
- Haftada kaç kere domatesli yiyecekler tüketiyor musunuz?

Doğanın tüm renkleri ve sonsuzluğu Gencay Kasapçı'nın tuvalinde canlanıyor. Kırmızı, yeşil, mavi, sarı, beyaz rengarenk boncuklar; sabır, yetenek, özen, tecrübe ve emeğin sonunda sanat eserlerine dönüşüyor. Yaşamın canlılığı, devamlılığı, hareketliliği; ağaçlar, kuşlar ve yapraklar olarak tuvalde hayat buluyor. Yarım asra yakın bir süre boyunca boncuklardan sanat eserleri yaratan Kasapçı, hala aynı coşku ve heyecanla yeni arayışların peşinde, boncuk, heykel ve tuvalde yeni dünyalar yaratıyor. 1974 yılında Dyo Resim Yarışması ödülünü kazanan Kasapçı ile boncuklardan oluşan rengarenk bir dünyada dolaştık.

Nazar boncuklarına merakınız nasıl başladı?

1950'li yıllarda bir gün Tahtakale'de dolaşırken, ihtiyaç bir adamın dizi halinde boncuklar sattığını gördüm. Birden büyülenmiş gibi etkilendim ve satın aldım. İleriki yıllarda takılar yapmaya da başladım. Ama ressam olduğum için her zaman resim yapmayı arzu ediyordum ve boncuklar zaman içerisinde hayatıma girip çıkarak devam etti. Yaklaşık 25 yıldır boncukla ilgili bir şey yapmıyordum. Şimdi yeni bir sergiye ve yeni bir bakış açısıyla yeniden başlamış oldum.

Yarım yüzyıldır boncuklarla bir şeyler üretmek bir bıkkınlık yaratmadı mı?

Aynı şeyleri tekrar etmediğim için sıkılmıyorum. Boncuk gibi geleneksel bir malzemeyle rüküş bir hal almadan bir sanat eseri yapabilmek aslında çok zor. Şu an boncuk kullanarak heykeller, büyük eserler yapmak istiyorum. Yalnızca duvarda kalacak eserler değil, anıtsal işler düşünüyorum. Tabii bütün bunlar için ekonomik bir katkı gerekli. Boncukları kullanırken bütçem epey açıldı. Çünkü bunlar el sanatları ve yapılan boncukların hiçbirini tutmaz. Bin tane boncuk alıp, iki yüz el-li tanesini kullanmak zorunda kalıyorsunuz.

ması gerekiyor. Kültür Bakanlığı yurtdışında bir tanıtım gerçekleştirdiğinde şarkıcıları ya da folklor ekibini götürüyor. Ender olarak sergi düzenleniyor. Belki de sergi düzenlemenin zorluğu onların gözünü korkutuyor. Kültür Bakanlığının sağlam bir kültür politikası olduğunu zannetmiyorum.

Günümüzdeki genel sanat anlayışını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'de bir sanat anlayışından çok sanat modası var. Bazı sanatçılar birdenbire moda oluyorlar. Büyük paralar yatırıp halkla ilişkiler şirketiyle çalışıyorlar. Bir sergi açıldığında bütün resimleri bir anda satılıyor. Çünkü Ayşe Hanım'da resmi varsa, Fatma Hanım eksik kalmak istemiyor, "Ben de alacağım" diyor. Böyle bir moda oluyor. Ülkemizde iyi resim yapmak, satış için önemli değil. Kötü resim yaptığınızda iyi bir halkla ilişkiler şirketiyle çalışıyorsanız, resimleriniz satılır. Bu da Türkiye'deki sanat bilgisinin önemini gösteriyor. Bir gün Cihat Burak'ın ziyaretine gitmiştim. "Hocam yaşlılığınızda resimlerinizin çok iyi fiyatlara satılması ne kadar güzel" dedim, güldü. "Hem de ne kadar iyi fiyata satılıyor tahmin edemezsiniz" dedi. Bir müzayedede iki hanım Cihat Bey'in baskısı için kapışmış ve yağlı boya resim fiyatına satılmış. Böyle bir şey dünyanın hiçbir yerinde olmaz. Bir baskıya, yalnızca satın almış olmak için yağlı boya parası vermezler. Ama yine de bunlar gelecek açısından güzel sayılabilir. Bugün böyle olabilir, ama daha sonra rayına oturacaktır. Sanat Fuarı'ndaki sergimize yüzlerce öğrenci geldi. Onlar yarının gerçek alıcıları. Çünkü bir çocuk 8-10 yaşlarında bir resim sergisi görüyorsa, evinde orijinal tablo varsa, önünde resim yapabileceği boyalar varsa, evinde sanat programları izleniyor ya da konuşuluyorsa, o çocuk ileride bilinçli bir resim alıcısı olur. Şu anda Türkiye'deki resim alıcılarının arasında bilinçli olanların sayısı az.

Herkesin sanatla ilgilendiği ve bilinçlendiği bir toplum olduğumuzda, neler değişir?

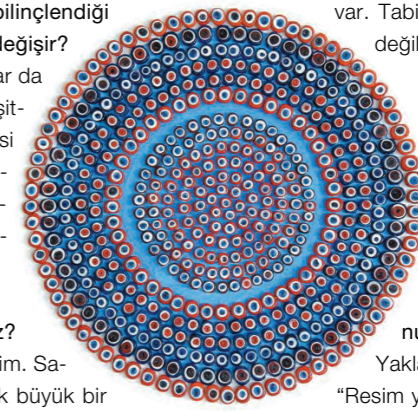
Gerçekten sanat sevilirse, insanlar da birbirini sever. "Sevgi ve sanat eşittir; barış!" diyorum. Sanat sevgisi barışı getirir. Bir resmi seven insan, yüreğinden ona bir şeyler ve rebiliyorsa, saygı duyuyorsa karşısındaki insana da saygı duyar.

Bugüne kadar kaç eser ürettiniz?

Ne yazık ki düzenli bir insan değilim. Sanatçı olarak biraz savrğum. Çok büyük bir yanlış yaptım ve hesabını kitabını tutmadım. Mehmet Pesen her sattığı eserin arkasına yazar ve fotoğrafını çekerek arşivler. Bu çok iyi bir şey. İleride sahte resimler çıktığında aile el koyabilecek. Türkiye'de çok fazla sahte resim olduğu bilinen bir gerçek. O sahte resimleri bulup çıkarmak için bazı ilginç gözlemlere ihtiyaç var. Piyasadaki Eşref Üren'lerin yüzde 80'inin sahte olduğunu gözleyebiliyorum. Onun dışında Abidin Dino'dan yeni sanatçılara kadar pek çok ismin sahte eserleri var.

Özellikle resimlerinizde ilham kaynağınız nelerdir?

Bir gördüğümüz doğa ve bir de göremediğimiz doğa var. Gördüğümüz doğada kuşlar, ağaçlar, yapraklar, denizler, insanlar bulunuyor. Göremediğimiz doğada ise büyütle baktığımızda yaprakta hücreleri, üzerinde yaşayan küçük organizmaları; daha yakından bakınca mikropları ve daha da yaklaşırsanız atomları görüyorsunuz. Hep bir çoğalma, hareket ve devamlılık var. Bu süreç sonsuza dek böyle

var. Tabii o fiyatlara sattıklarından çok emin değilim, ama o fiyatları koyabiliyorlar.

Eserlerinizin minimum ve maksimum yaklaşık fiyatları ne kadar?

Yaklaşık 500 milyon TL ile 10 bin dolar arasında.

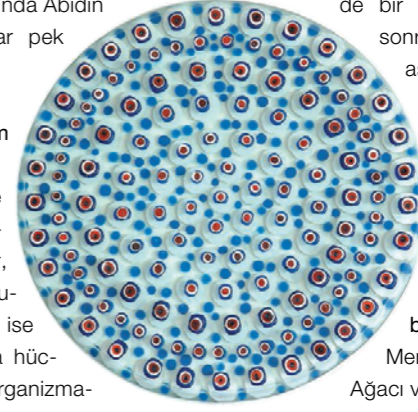
Yoğun temponuzun arasında kendinize vakit ayırabiliyor musunuz?

Yaklaşık 40 yıllık evliyim. Birçok hanım "Resim yapacağım, ama vakit bulamıyorum"

diyor. Buna inanmıyorum. Yeni evliken bile bir yandan resim yapar, bir yandan çocuk bakar, bir yandan da çamaşır yıkar, yemek yapardım. Yemeği önce hazırlar ocağa koyarsın, çamaşır da makineye koyar ve çocuğu da atölyede iskemleye oturtup eline oyuncak verir, resim yapabilirsin. Şimdi Mersin'e taşındım ve apartmanın 14. katında atölyem, 10. katında evim var. Evde bir yardımcım bulunuyor. Kahvaltıda sonra ilk iş olarak yukan çıkıyorum ve aşağıya öğle yemeği ile akşam yemeği için iniyorum. Eskiden 18 saat çalışıyordum, şimdi ancak 10 saat çalışabiliyorum. Çünkü çok yoruluyorum.

Mersin için iki heykel yaptığınızı biliyorum. Heykellerinizin kıymeti biliniyor mu?

Mersin'e iki heykel yaptım. Portakal Ağacı ve Özgürlük Anıtı. Portakal Ağacı hemden kırıldı, bir daha yaptım gene kırıldı. Özgürlük Anıtı da zaman zaman dökülüyor. Çünkü çalışıyorlar. Yurtdışında bir heykel konacağına çevre düzenlemesi

“Sanat sevgisi barışı getirir”

Maliyeti ne kadar?

Küçük ebattaki eserlerin yaklaşık 250 milyon TL maliyeti oluyor. 850 boncuk falan kullanıyorum. Tabii boncuğu toptan aldığım için bu rakamlar net değil.

Sizin için boncuk ne ifade ediyor?

Boncuğun Eski Mısır uygarlığına uzanan bir tarihçesi var. O devirde insanlar nazarı etkilediğine inanıyor. Benim yaptıklarımı birer tablo olarak düşünüyorum. Bence bunlar nazarlık değil.

1974'te katıldığınız Dyo Resim Yarışması'nın kariyerinize etkisi ne yönde oldu?

O kadar oldu mu? Bana 10 yıl önce gibi geliyor. Otuz yıl önce katıldım ve bugün hala her yerde gururla söyleme imkanı bulduğum bir yarışma oldu. Çünkü Dyo Resim Yarışması, Türkiye'nin en ciddi yarışmalarından biri. Hatır, gönül geçmeyen bir yarışma. Bu nedenle büyük bir gururla taşıdığım bir ödül.

Büyük çaptaki kuruluşların sanata bakış açılarını nasıl buluyorsunuz? Neler yapılmalı?

Büyük kuruluşlar ve bankalar ekonomik nedenlerden ötürü daha sıkı uygulamalar gerçekleştirmeye başladılar. Yatırımlarını ve alımlarını kısıtlar. Yalnızca Eczacıbaşı, Feyhan Kalpaklıoğlu gibi birkaç ismin çabaları, koskoca 70 milyonluk Türkiye için yetmez. Belediyelerin, bakanlıkların ve birçok özel kuruluşun katkıda bulun-

Resim neden halk seviyesine inemiyor?

Bu konuda resim sanatından çok Türkiye'nin ekonomisi suçlu. 1976 yılından itibaren uzun yıllar galeri yöneticiliği de yaptım. O yıllarda üniversite öğretim üyeleri, doktor, avukat gibi trilyoner olmayan normal bir gelire sahip kişiler, çok iyi resimler satın aldılar. Sonra bir enflasyon oldu, Kastelli battı ve dengeler değişti. Kastelli'nin batması, Türk resim piyasasına çok büyük bir darbe vurdu. Bir de Türkiye'de koleksiyonerler "Duvarlarını resim doldur" diyerek resim almayı bırakıyorlar. 40 yıl önce İtalya'da bir Japon koleksiyonerle tanıştım. 4 bin resmi varmış. "O kadar resmi nereye asıyorsunuz?" dedim, "Evinde tek resim asılıdır. Her pazar kahvaltıda sonra, o hafta hangi resmi izlemek istiyorsam onu asarım" dedi. Koleksiyonculuk budur.

Sanatı gençlere sevdirmek için neler yapılmalı?

Yıllar önce bir hanım bana gelip, "Oğlum çok güzel resim yapıyor, resim dersi aldırarak istiyorum" dedi. "Çocuklara resim dersi aldırarak çok büyük bir yanlış. Çocuğun öz bilincini ve sanata olan coşkusunu öldürürsünüz. Bunun yerine çocuğun odasını kirletmesine izin verilebilirsin. İlgilendiği kitapları alabilirsiniz. Evinize doğru düzgün sanatçılardan özgün resimler alabilirsiniz" dedim. Kadın bir daha gelmedi. Oysa ona doğruyu söylemişim. Bir insan çocuğunu eğitmek istiyorsa, evine özgün resim almalı veya parası yoksa kitaplar almalı, sanat programlarını izletmeli.

gidecek ve bunun farkında değiliz. Resimlerim kuşlar, ağaçlar ve yapraklar olarak isimlendiriliyor. Bunlar bir ağacı meydana getiren unsurlar. Hücreleri, atomları gösteremiyorum ama o hareketliliği, devamlılığı simgelenmeye çalışıyorum.

Ressamlık dışında heykel gibi sanatın diğer alanlarına da yönelmeniz maddi kaygıların rolü oldu mu?

Asla. Çok ilginçtir, ama asla para kazanmak gibi bir düşünceyle yola çıkmadım. İyi bir şey üretmeyi düşünüyorum ve o anda içimden geçeni yapmaya çalışıyorum. Beğenir alırlarsa büyük bir mutluluk veriyor.

Eserlerinizle aranızda nasıl bir ilişki var? Ben yapabileceğim satamam, fiyat da koyamam.

Orada biraz profesyonellik ağır basıyor. Yenilerini yapmak zorundasınız. Satmadan sürekli ürettiğiniz zaman para yetiştiremezsiniz, koyacak yer de bulamazsınız. Satıp insanlarla paylaşacaksınız. Çünkü bir resmi satın alan kişiler mutlu oluyorlar.

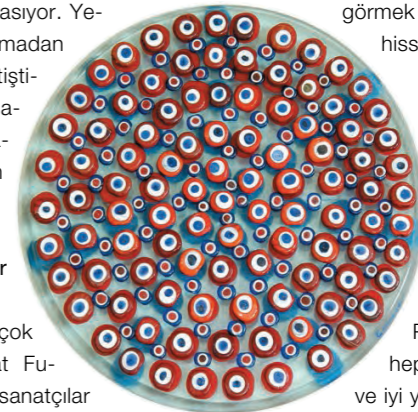
Maddi kaygınız olmasaydı satar mıydınız?

Yine satardım. Ama o zaman çok yüksek fiyatlar koyardım. Sanat Fuarı'nda 40 bin dolar fiyat koyan sanatçılar

yapılır. Etraftaki pislikler kaldırılır, kötü bir bina varsa yıkılır ve bir meydan oluşur. Bizde ise heykel yaptırıyorlar ve önüne palmiye ekiyorlar. Heykelin önüne palmiye dikilir mi? Ne diyeceğimi bilemiyorum? Heykeli yaparken Türkiye'nin en iyi ışıkçısına danıştım. Işık projesini hediye olarak yaptı. Lambaları projeye göre koydum. Ama lambalar kırılınca karanlıkta kaldı. Sonra yerlerine sarı lambalar kondu. Şoförlerin gözünü kamaştırmaması için toprağın içinden ışık veriliyordu. O ışıkları toprağın üstüne koydular. Heykele kaide koymadım. Toprağın içinden çıkmasını istedim. Zamanla toprak aşındı ve heykelin daha önce toprak altında bulunan beton bölümü açığa çıktı. Tüm estetiği bozuldu. Bunun beni ne kadar üzdüğünü anlatamam. Her yapılan sanat eseri insanın yüreğinden kopan bir parça. Onu, o şekilde görmek bana çocuğuma kötü bir şey olmuş hissi veriyor.

Türkiye'nin en önemli sorunu nedir sizce?

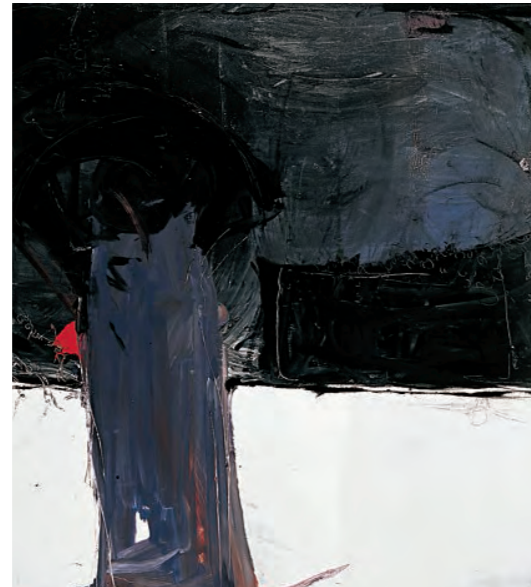
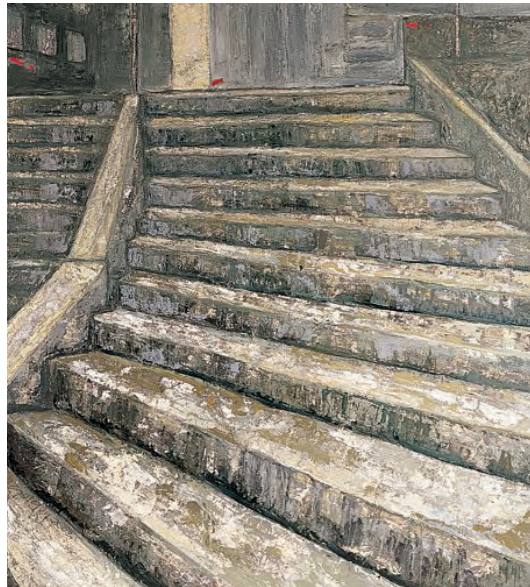
Ekonomi olduğuna inanıyorum. Bir de istikrarlı bir hükümet olması. Hükümetler istikrarsız olduğundan ve doğru dürüst yönetilmediğimize çok şey kaybettik. PKK'dan Kıbrıs sorununa kadar hepsinin ardında ekonomik nedenleri ve iyi yönetilmediğimizi hissediyorum.

İşte ödül alan eserler...

Ödül (Pentür) Nurhan Altay, Kırcaali, 1981 / Uyku / 110 x 130 cm / Yağlıboya (üstte), Ödül (Pentür) Gülgün Başarı, Ödemiş, 1945 / Merdiven / 110 x 120 cm / Yağlıboya (sol altta), Ödül (Pentür) Barış Yılmaz, Ankara, 1979 / Yaşam ve Ben 1 / 150 x 150 cm / Yağlıboya (altta ortada), Ödül (Baskı) Hikmet Sever, İzmir, 1964/ Bilal'e... Kitapta Yazdığı Gibi / 143 x 145 cm / Baskı (sağ altta).

Ödül (Pentür) Şuayyip Yücel, İzmir Tire, 1977 / İsimiz / 150 x 125 cm / Akriilik

İlki 1967 yılında Ege Bölgesi sanatçılarına açık olarak yapılan Dyo Resim Yarışması'nın 31'incisi tamamlandı. Ödül alan ve sergilenmeye değer görülen eserler belirlendi. Ödül alan beş eser ve sergilenmeye değer bulunan 52 eser, beş ilimizde sanatseverlerin beğenisine sunulacak.

Türkiye boya sanayinin önde gelen firmalarından Dyo, sosyal sorumluluklarını 1967 yılından beri düzenlemekte olduğu Dyo Resim Yarışması'yla yerine getirmeyi hedefliyor. İlk düzenlenmeye başlandığı dönemde sadece Ege Bölgesi sanatçılarına hitap eden yarışma, 1973'ten itibaren Türkiye çapında yapılmaya başlandı. Yarışmada hedef, resim sanatını geliştirmek ve ileri düzeylere ulaştırmak. 31. Dyo Resim Yarışması'nda ödül alan ve sergilenmeye değer bulunan eserler İzmir, İstanbul, Ankara, Diyarbakır ve Adana'da da sergileniyor.

Önceleri her yıl, 1993 yılından bu yana ise iki yılda bir düzenlenmeye başlanan Dyo Resim Yarışması'na katılan eserler, Türk resim sanatını geniş kitlelere tanıtmak, değişik kesimlerin görüşlerine sunmak ve sanatın toplumla bütünleşmesini sağlamak amacıyla, Anadolu'nun çeşitli merkezlerinde, iki yıl boyunca sergileniyor. Dyo adına, Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı tarafından düzenlenen 31. Dyo Resim Yarışması'nın seçici kurulu Prof. Aydın Ayan, Yalçın Gökçebağ, Abdülkadir Günyaz, Prof. Hüsamettin Koçan, Prof. Hayati Misman, Prof. Cuma Ocaklı ve Prof. Dr. Adnan Turani'den oluştu.

Yarışmaya, seçici kurulda yer alan isimler katılmıyor. Bunun dışında 18 yaşını doldurmuş tüm sanatçılara açık. Ayrıca yarışmaya katılacak eserlerin; yağlıboya, akrilik veya özgün baskı tekniğinde olması gerekiyor.

Konunun serbest olduğu yarışmaya, her sanatçı en fazla üç eserle katılabilir. Eserlerin, daha önce yarışmaya katılmamış, ödül almamış veya herhangi bir yerde yayınlanmamış olması gerekiyor. Yarışma sonucunda sergilenmek üzere seçilen eserler arasında, pentür dalında 4 esere 6 milyar, özgün baskı dalında 1 esere 2 milyar TL başarı ödülü ve plaketi verildi. Ödül kazanan ve sergilenmeye değer bulunan eserler beş büyük ilimizde sergilenme şansına sahip olacak.

Bu yıl 31'incisi düzenlenen Dyo Resim Yarışması'na, İstanbul'dan 307 sanatçı 534 eserle, Ankara'dan 233 sanatçı 440 eserle ve İzmir'den 196 sanatçı 355 eserle katıldı. Toplam 736 sanatçı, 1329 eserle mücadele etti. İstanbul, Ankara ve İzmir'de yapılan ön elemelerde seçilen 135 eser arasında 4 Eylül 2004 tarihinde Çeşme Altın Yunus'taki değerlendirmeler sonrasında, 42 adet pentür ve 10 adet özgün baskı resim, toplam 52 adet eser sergilenmeye değer bulundu. Pentür dalında başarı ödülü alan sanatçılar ve eserleri şöyle: Nurhan Altay/Uyku, Gülgün Başarı/Merdiven, Barış Yılmaz/Yaşam ve Ben 1, Şuayyip Yücel/İsimiz. Özgün baskı dalında başarı ödülünü ise Hikmet Sever/Bilal'e... Kitapta Yazdığı Gibi adını taşıyan eseriyle aldı. Seçici kurulun bu değerlendirmedeki kistasları, her zaman olduğu gibi eserlerin özgünlükleri, türünün iyi örneği olması, sanatsal yaklaşımlarında ve anlatımlarındaki çağdaş tavrılar oldu.

Karşıyaka Çocuk Yuvası'ndaydık

Yaşar Topluluğu 180 çocuğun yaşadığı Karşıyaka Çocuk Yuvası'na geleneksel bayram ziyaretini yaptı. Yaşar Holding Yöneticileri Ramazan Bayramı öncesi Çocuk Esirgeme Kurumu Karşıyaka Yurdu'ndaki çocukları ziyaret ederek, onlarla birlikte aynı masalarda oturarak öğle yemeği yedi.

0-12 yaş arası 180 çocuğun barındığı Çocuk Esirgeme Kurumu Karşıyaka Yurdu'ndaki çocuklara, Pınar ürünlerinden oluşan döner, ayran, puding, süt, tereyağı, peynir ve meyve suyundan oluşan öğle yemeği münüsü verildi. Yöneticiler, Yaşar Topluluğu'nun Karşıyaka Çocuk Yuvası'na ziyaretlerinin bundan sonra da devam edeceğini belirttiler.

Dede torun sergisi

Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı Selçuk Yaşar Sanat Galerisi, 2004-2005 yılı sergi sezonunu Ferruh Başağa ve sanatçının torunu Selen Akhalil sergisiyle açtı. Ferruh Başağa, 1914 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nden 1940 yılında mezun oldu. Empresyonist Nazmi Ziya, Fransız ressam Leopold Levy ve konstruktivist Zeki Kocamemi'nin atölyesinde çalıştı, çeşitli özgün baskı denemeleri yaptı. Sanatçı, 1962 yılından bu yana 40 yılı aşan süredir aralıksız devam eden ve Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı tarafından Türk resim sanatının gelişmesi ve yeni sanatçılar kazandırılması amacıyla düzenlenen

Türkiye'nin ilk özel sektör resim yarışması Dyo Resim Yarışmaları'na, pek çok kez jüri üyeliği yaparak destek vermiştir. Ferruh Başağa, yurtiçi ve yurtdışında pek çok sergilere, uluslararası yarışmalara katılarak ödüller aldı. Sanatçıya, 30 Eylül 2004 tarihinde İstanbul Resim ve Heykel Müzesi'nde düzenlenen 31. Dyo Resim Yarışması Ödül Töreni'nde verilen özel Onur Ödülü de sergi açılışında takdim edildi. Sanatçının torunu Selen Akhalil, 1975 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, orta, lise ve yükseköğrenimlerini Viyana'da, moda ve giyim tasarımı üzerine yaptı. Moda tasarımı ve amblem yarışmalarında ödüller alan Akhalil, yaşamını Viyana'da sürdürüyor.

Pınar, "Efsis"ten yine tam not aldı

Dünyanın en büyük hızlı restoran zinciri McDonald's'ın dünya çapındaki üreticilerini denetleyen, gıda endüstrisinin en tecrübeli ve bağımsız denetim kuruluşu Efsis, Türkiye'de McDonald's'ın et ve tavuk ihtiyacını karşılayan Pınar Et'e et denetiminde geçen yıl olduğu gibi yine en yüksek not olan "A" verdi. İngiltere'nin en büyük ve bağımsız araştırma ve teknoloji organizasyonu olan Efsis, bütün dünyada McDonald's üreticilerini denetliyor. Efsis'in yaptığı gıda güvenliği denetimi programı çerçevesinde Türkiye'de McDonald's'ın tüm et ve tavuk ürünlerini üreten Pınar Et'in kesimhane, parçalama ve hamburger eti üretim ünitesinde denetim yapıldı. Toplam kalite, gıda kontrolü, personel hijyeni ve sağlığı, üretim alanı temizliği, sanitasyon programları, atık su arıtma, HACCP (kritik kontrol noktalarında risk analizleri programı) planı ve uygulamaları konularında sıkıca kontrol edilen Pınar Et, geçen yıl olduğu gibi en yüksek not olan "A"yı aldı. Pınar Et Genel Müdürü Zeki Ilgaz, "McDonald's dünyanın her yerinde tüketicisine aynı kalite standartlarında ürün sunmasıyla bilinir. Biz de Pınar Et olarak, bu denetim sonucunda aldığımız en yüksek notla dünya standartlarında üretim yaptığımızı bir kez daha ispat ettik" dedi.

Sağlıklı yaşamın anahtarı elinizde

Çeşme Altın Yunus'ta hizmet veren Bio-Venüs Gençleşme Güzelleşme ve Zayıflama Merkezi, sağlıklı yaşamın anahtarını sunuyor. Termal su ve ısıtılmış deniz suyu terapisi uygulanan Bio-Venüs Gençleşme Güzelleşme ve Zayıflama Merkezi'nde yaşam ve karakter tahlillerinin yanı sıra

kişiye özel spor ve beslenme programları da uygulanıyor. Kış sezonuna iddialı giren Bio-Venüs'te, uzman diyetisyen ve estetisyenlerce uygulanan programlarla, kişinin gündelik yaşamda stres, iş temposu ve yorgunluk nedeniyle kaybettiği enerjiye yeniden kavuşması sağlanıyor.

Selçuk Yaşar'a ödül

2-5 Aralık 2004 tarihleri arasında İzmir'de 2. Uluslararası Katılımlı Kağıt-Karton, Mürekkep Matbaa Sempozyum ve Sergisi düzenlendi.

Yaşar Holding Onursal Başkanı Sayın Selçuk Yaşar'a, TMMOB Kimya Mühendisleri Odası tarafından sektöre iz bırakıcı katkılarından dolayı ödül verildi.

Pınar iki ödül aldı

Pınar'ın 2004 yılı içerisinde pazara sunduğu, "Yoplait" meyveli yoğurt ve "Kafela" kahve aromalı süt ürünlerinin ambalajları, Türk Standartları Enstitüsü'nün (TSE) üyesi olduğu ve Türkiye temsilcisi olduğu Dünya Ambalaj Teşkilatı'nın (WPO) gerçekleştirdiği, bu yıl 17. düzenlenen 2004 World Star Dünya Ambalaj Yarışması'nda ödül kazandı.

Yoplait, ambalaj dizaynı, ürün korumasına yönelik tasarımı ve tüketiciye sağladığı kullanım kolaylığı açısından ödüle layık görülürken, Kafela'nın ödül almasında 250 ml'lik modern prizma ambalajı ve sütlerin içimi için kullanılan pipetlerin "teleskopik" özelliği ile Türkiye'de bir ilk olması etkili oldu. Kafela, Türkiye'deki ilk ve tek karamelli-kahveli süt olma özelliğinin yanı sıra light süt formülasyonu ile de tüketicilerin beğenisini topluyor.

Dış ticarete başarı

İstanbul Dış Ticaret Kompleksi'nde, Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından "2003 Yılı Başarılı İhracatçılar" ödül töreni yapıldı.

Ege ve Türkiye ihracatının artmasına büyük katkı sağlayan dış ticaret şirketleri arasında Ege İhracatçı Birlikleri üyesi olan Yaşar Dış Ticaret de ödüle layık görüldü.

Bu yıl 7'ncisi düzenlenen törende ödül alan firmalar; Aegen Dış Ticaret, Yaşar Dış Ticaret, Tukaş Gıda, Akça Holding, Tarış (iki ödül), J.T.I. Tütün, Tekel Yaprak Tütün, Socotab Yaprak Tütün, LiO Yağ, Nejat Altan Dış Ticaret.

Yaşar Topluluğu'nun üç şirketine ödül

EBSO, 2003'te en çok üretim ve yatırım yapan, vergi veren, ihracat gerçekleştiren üyelerine ödül ve başarı plaketi verdi. Yaşar Topluluğu'nun 3 şirketi de ödüle layık görüldü.

Ödül alan Yaşar Topluluğu şirketleri; Pınar Süt Mamulleri Sanayii A.Ş. en yüksek üretim, en yüksek vergi, Pınar Entegre Et ve Un Sanayii A.Ş. en yüksek vergi, Yaşar Dış Ticaret A.Ş. en fazla sanayi mamul ihracatı dalarında plakelerini aldılar. Atatürk Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen ödül töreninde, EBSO başarılı üyelerine ödüllerini Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Gürel'in onurlarında verdi.

2005'e merhaba dedik

Yaşar Holding çalışanları üst düzey yöneticileriyle birlikte 2005'e merhaba dedi. Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu ve İcra Başkanı Hasan Denizkurdu'nun katıldığı, Park Meydan Restaurant'ta düzenlenen yeni yıl yemeğinde, geç saatlere kadar eğlence doruktaydı. Birlik, beraberlik duygusuyla başarıyı hedefleyen çalışanlar, yeni bir yıla girmenin mutluluğunu hep birlikte yaşadılar.

Tüm Yaşar Holding personeli bu gecede dostluklarını pekiştirerek 2004 yılının yorgunluğunu attılar. Gecede 2005 yılının sağlık, başarı ve huzur getirmesi dileklerinde bulunuldu.

A new chapter opens..

January 2005 marks the beginning of a new chapter. A new year and a new phase lie ahead now that we have reached a turning point in our relations with the EU. During this period of harmonization, the private sector, NGOs and professional organizations will play an engaged role in the bid to improve Turkey's social prosperity, guided in their endeavors by observance of EU norms.

The key element of a development strategy with challenging targets is the human factor. Turkey will only acquire the modern economic and social standards it deserves by investing in, and introducing radical changes to, the education system. Given the country's ever increasing young population, a great many reforms are required in terms of compulsory school ages and the quality of education. The importance of supporting education with the creation of new funds cannot be underestimated.

While the education issue is critical, so, too, are the tasks of correcting the country's investment shortfall and improving its investment environment. The latter, in particular, is an issue of primary concern for all countries that seek a presence in the globalizing world economy and, by association, a share of the global investment pie. For this reason, every step taken towards improving the investment climate will stand Turkey in better stead to exploit its potential.

Besides the legal harmonization process, accession negotiations with the EU stand to bring significant changes to business culture in the public and private

sectors. Progress achieved as the process of EU integration gathers momentum will spell major benefits for the country. The reforms scheduled in many areas such as agriculture, human rights, the environment and education will actually be to Turkey's advantage. The country stands to gain not only upon achieving its goals concerning the EU, but also on the way to achieving them.

2005: a new chapter.. And may it be a year of many positive developments for Turkey. I hope and sincerely believe it will be.

With warm wishes,

“Food culture is ingrained”

Associate Prof Dr Zafer Yenil, a lecturer in sociology at Bosphorus University, is well known for his research on consumption, food, history and sociology. “Food culture,” he says, “is not something you can cast off like a garment. It entails a series of habits so ingrained they resemble a body tattoo. Like it or not, people think of the food they ate as children, of the dishes their mothers cooked.” We interviewed Yenil about how food culture is changing in Turkey and particularly Istanbul and about the sociological implications of eating: “It's impossible to talk of Istanbul food culture as an entity on its own. Istanbul is a vast city of disparities both economic and ethnic. People come to Istanbul from all over Turkey for a variety of reasons and bring with them their own culinary habits. In this sense, Istanbul stands out from other cities, harboring a wealth and diversity of tastes and use of ingredients. Such diversity is not easily found in other large cities. So while it is rare to happen on a restaurant of more than 100 years in other cities, historic eateries are a relatively easy find in Istanbul, even if their numbers are dwindling.”

Is there such a thing as balance?

While some experts argue that it is impossible to achieve a balance between career and personal life, others maintain that with a little extra effort it is possible to strike a happy medium. According to the first camp, chasing after the concept of balance is both unnecessary and thoroughly wearing. The important thing, they say, is to define your priorities and act accordingly. You may have a difficult child or unhappy partner expecting more attention and time from you, but the moment you start channeling your energy their way, your career is bound to suffer. So will this make you happy? Or let us consider the reverse: throw yourself wholeheartedly into projects at work and your personal life will almost certainly founder. This is hardly desirable either. Then again, there is no sense in stressing yourself out about it. After all, priorities in life are supposed to guide and rescue you, aren't they? Moving on to the second camp, the argument here goes that you can have all you want if you work for it. The effort you devote to doing more and maintaining the balance in your life can only bring exhaustion and unhappiness.

Faraway:

The name of the boat that took Osman Atasoy sailing round the world for five years; and a neat summary, perhaps, of the dream that many of us have.. Atasoy is one of a handful of people to have realized this dream. He is the archetypal adventurer, who gazed at the horizon aged 12 and dreamed of the day he would sail the seas. Now, the idea of sailing around the world may sound alluring, but this is certainly not the case for anyone reluctant to forego the creature comforts of dry land. So before translating dream into reality, you are recommended to read Atasoy's book on the trials, challenges and high points of his five-year trip. Having traversed the oceans, Faraway is back at anchor in the Maritime Museum in Beşiktaş. Her successor, the new Faraway II, was the venue for our meeting with Atasoy. As her name suggests, Atasoy's second boat also hankers after the faraway. Her owner, likewise, cannot wait to leave the safe haven of the harbor for the open seas. Leaving the boat, you have the thrill of feeling that she will one day be riding the waves of the Pacific, dropping anchor at islands we have never even heard of.

“We have the future mapped out”

Every sector where the Group has a presence plays some part in our lives. Food, color, tourism and entertainment, construction, energy.. And livestock breeding, though less conspicuously so, is also of crucial importance. In other words, the Yaşar Group really does occupy a central place in day-to-day life. The main concept behind the magazine is to spotlight operating areas above and beyond the Group's products and services, particularly its other, more colorful aspects. In short, plenty of business and economic coverage, but equal emphasis on the arts, archaeology and people.. To feature the family in the magazine is not as easy as you think. Granted, it is hardly necessary to flaunt the magazine as your own, but the approach probably owes something to family convention, too. Feyhan Kalpaklıoğlu and İdil Yiğitbaşı are the new face of the Yaşar Group. Both women have actually been working in different areas of the Group for years. Yet until early last year, the environment was such that Selçuk Bey's charismatic presence overshadowed almost everyone else around. Then suddenly, a new chapter began unfolding for the Group. Yaşar acquired a new corporate structure, whereby the functions of executive and management board were clearly differentiated and the family assumed a different status. Chances are, you will only have heard the names Feyhan Kalpaklıoğlu and İdil Yiğitbaşı within the limited context of business. These are in fact two highly colorful women. So what kind of relationship do the two have as both sisters and business colleagues alike? What of their childhood, paternal relations and careers? What of Yaşar from hereon in, plans and, while on the subject of the future, children? So here is the past, present and future of Yaşar, one of Turkey's oldest companies, seen through the eyes of these two women.. Says Feyhan Kalpaklıoğlu, “Turkey has undergone

an incredible change since 1980. Globalization and other changes across the world have affected many of our companies. In making the transition from a closed to an open economy, Turkey has endured successive recessions thanks to the impact of this rapid growth. It has reached the point here where even making the right business moves can have risks attached. A high-interest economy and excessive state borrowing have affected all investors in the real sector. Repeated crises triggered by the national economy have impacted on the real sector and in turn, the effects have fed through to the banking sector. In fact, this is at the root of the problems emerging at the banks. Being a forward thinking person, my father focused on institutionalization efforts during that period. For the last 4-5 years, he has also acted more cautiously as far as taking on overseas partners and foreign capital are concerned. While İdil was working on strategic planning, we drew up a broad framework. We've introduced a number of changes that pave the way for a more focused business approach, as well as radical management, human resources and organizational reforms. But it would be wrong to say we haven't been affected

by the fast pace of change in Turkey.” For her part, İdil Yiğitbaşı comments, “As the world over, business is in a perpetual state of change, development and competition. That's business for you. The administrative profession is about management. This is neither static nor easy. Changing conditions demand that you make the right decisions and keep on the right strategic course. You must always be one better. This year, the Turkish economy has seen less volatility. And the improved climate makes itself felt. The sectors in which the Yaşar Group operates are attractive ones, particularly foods. Several foreign and domestic companies are keen to enter the Turkish food sector. There are new products coming out all the time. Yaşar's greatest strength is the Pinar brand. It is, after all, one of Turkey's best known brands.” The two sisters outline their map of the future as follows: “As far as technology, R&D, financial and environmental systems are concerned, the Yaşar Group has been integrated with the west for the last 20 years. But we now have a more systematic plan mapping out the future for us. Organizational moves are being made as necessitated by this plan. Serious budgets are being allocated to R&D.”

The history of humankind in photographs

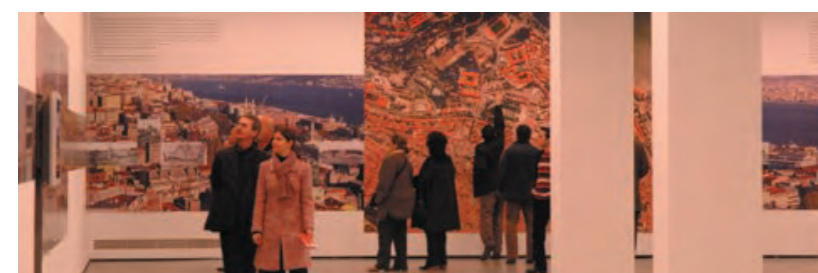
According to Ali Konyali, a photographer who graduated from the Graphics Department of Mimar Sinan University in 1987, "Here in Turkey, we are sitting on tangible history; history that dates back 15,000 years. We are proud of having such an extended past when it suits us. But the point is not just about being proud. It's about cultivating individual memory and infrastructure." Konyali was first captivated by the colors of Anatolia as a child, when he would join his father on trips around Turkey. He held his first photographic exhibition in 1984 at the age of 24, since when Anatolia, its cultural and historical treasures, have featured large in his work. Konyali, who spent three years working on his photography in New York, finds it unacceptable for people in Turkey to be unaware of the historical treasures lying at their feet. So he has made it his mission to freeze the history of humankind in photographs and convey these to as wide an audience as possible. Konyali's work could be described as a visual record of the history of humankind; for he travels the length and breadth of Turkey, photographing historic sites just before they are destroyed.

His subjects range from city walls at threat from viaducts to sunken ancient cities, and sometimes he spends days photographing the same location until confident that he has taken the definitive shot. He then shares his work, sometimes in the shape of international exhibitions and sometimes in book form. With the photographs he takes, Konyali's business is to preserve Turkey's natural and historic wonders for future generations.

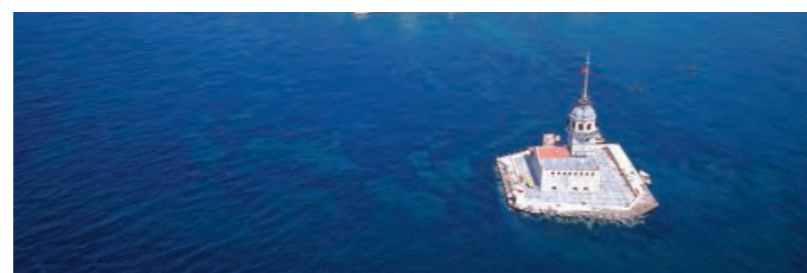
A modern museum for Modern Turkey

Museums in the west tend these days to come with cafés, cinemas and eateries; they have evolved more into cultural centers, where visitors can expect to both learn something and spend a pleasant few hours. Museums in Turkey, however, are still places where certain age groups or enthusiasts go to see works of art. That said, Istanbul now boasts a museum conceived entirely along western lines: a venue that combines cinema, library, café and modern Turkish art: the Istanbul Museum of Modern Art. 'Istanbul Modern', as it is known for short, is a joint venture between the Eczacıbaşı Group and the Istanbul Foundation for Culture and Arts. The decision to found a museum that would present and house Turkey's accumulation of modern and contemporary art was in fact taken a long time ago. However, its opening was delayed

for more than 10 years, the time it took to locate a suitable venue. At the time she began focusing on the museum project, Oya Eczacıbaşı, the director of Istanbul Modern, was doing a Masters on museum management in London. Opening its doors on 11 December, the two-storey museum sits on the Galata Quay in Entrepôt No 4, an 8000 m² building owned by the Turkish Maritime Organization. The first floor is allocated to permanent collections, among them the Nejat F. Eczacıbaşı Foundation and Türkiye İş Bank collections and several works from the Art & Sculpture Museum. In this section, which will be updated at periodic intervals, you have the chance to see important examples of Turkish modern art. But the museum won't just be a showcase for permanent exhibitions: three or four temporary shows are planned every year.

An "overview" of Istanbul

Most of us have snatched at least a glimpse of Istanbul from the air on flights to and from Atatürk Airport. But this time is different, and we are embarking on an exhaustive tour of the Istanbul skies from Eyüp to Sarıyer, Silivri to Mecidiyeköy. With its rich natural and historic heritage, Istanbul stands perched between two continents, a place apart from other world cities. In the course of history, the city has served as capital to the Roman, Byzantine and Ottoman Empires. And over the centuries, the manifold marvels of the 'imperial city' have inspired countless works of art. 'Istanbul from the Air', a book by Fatma and Orhan Durgut, offers us an aerial perspective of the mystical city. Orhan Durgut, a photographer of some 30 years, has specialized in aerial photography for the last 18 and worked extensively throughout Turkey and in several

cities across the globe. With 'Istanbul from the Air', he says, the primary aim was to chronicle Istanbul. The book compares Istanbul with the Amazon womenfolk, legendary for their beauty and warrior skills. After all, Istanbul has preserved its attractions despite enduring successive wars, natural disasters and manmade destruction throughout history. Says Orhan: "Things obviously change depending on your vantage point, but everything looks so totally different from the air. You have a completely new dimension."

If your eyes aren't tuned to seeing things from the air, you won't even recognize the house you've been living in for 30 years. Sometimes even our helicopter pilots are lost when they look at some of the photos in the book, and they have been flying for years."

Mardin: a 7000-year-old poem

With its fine examples of stone carving and interconnecting houses, Mardin is reminiscent of a wall hanging. The southeastern city is a preserve of lay and religious architecture, and many of the buildings used today for official purposes were originally designed as individual residences. Mardin architecture is characterized largely by the 'eyvan', a kind of veranda enclosing a large space often as large as the house itself. The flat roofs are used for both drying winter food supplies and sleeping on during the hot summer nights. Mardin mornings begin with the warm smell of fresh flat 'pide' bread wafting through the streets and alleys at dawn. The silence of the city is broken as local traders set off early for the stores and womenfolk arrive from surrounding villages to sell produce. As well as providing their only means of livelihood, the fresh cream, milk and yoghurt they bring are staples of the traditional Mardin breakfast. This is followed by a brief burst of activity as wares are arranged outside the stores and by then it is time to put the world to rights over coffee with neighboring storeowners. Here the day ends early, most businesses closing by 19.00. It is then time to return home, stretch out on a divan on the veranda and shake off the strains of the working day. This is also a time to feast on local specialties such as 'kaburga dolması' (stuffed ribs), 'içli köfte' (a meatball made with fried cracked) or 'kitelraha' (a meat dish eaten by Syrian Orthodox monks during fasting periods). Dinner is followed by a tea-drinking ritual with neighbors, when cherries known as 'kalaba'

are served. Halfway between Mardin and Batman, Hasankeyf has been home to a host of cultures and civilizations since ancient times. Through to the end of the Middle Ages, the city was a center of trade and economic development at the point where Mesopotamia met Anatolia. As such, it played a dynamic role in successive struggles for sovereignty. Located 36 km to the southeast of Batman and 26 km north of Gercüş, Hasankeyf is the only wholly preserved Anatolian city that dates back to the Middle Ages. And architecturally, it breathes the mystique of the Orient from every pore. The city comprises three main parts: the upper quarter where the castle is; the lower quarter, which extends to the terraces on the south bank of the Tigris; and the old city with its terraces to the north of the river. The bridge built during the Artukoğulları period is described as the largest and grandest bridge of the Middle Ages. Other testaments to the city's history include the Grand Palace (Büyük Saray), the Small Palace (Küçük Saray), the Tomb of Zeynel Bey, the Castle Gate, Ulu Mosque, El-Rızk, Sultan Süleyman, Koç, Kızlar and Küçük Mosques and the Imam Abdullah Dervish Lodge. One of the oldest settlements in Mesopotamia, Hasankeyf also boasts one of the oldest known mints. However, a succession of natural disasters over the centuries mean the mint is buried below ground today and inaccessible as a result. With its hundreds of mosques, churches, palaces, caves and monuments, Hasankeyf carries the splendour of past millennia into the present day.

"Toys mirror life"

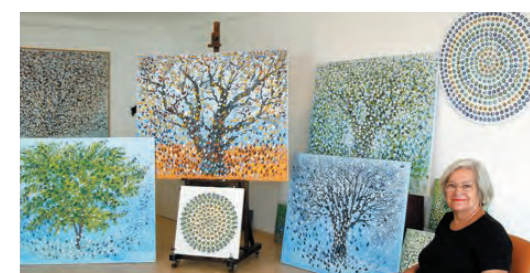
Born in 1962, Sunay Akin describes himself as "a poet thrilled by his year of birth". You might ask why. The answer, quite simply, is that the two digits, 6 and 2, can be manipulated into the shape of a rabbit. In none of Akin's books will you come across a biography of the author. His justification is that he would rather be talked about for his creative output than his name or personal life. Says Akin, "My books and writings are always at the fore. I've never considered becoming the kind of artist, who overshadows the work he produces." He is, therefore, cagey when asked about himself, producing the laconic reply, "I'm a rabbit of '62." Akin, meanwhile, has another passion: toys. With the 4000 antiques he has collected from around the world, he plans to open a toy museum very soon. "Toys are a vehicle of our imagination," he says, pointing out that toys take precedence over science. The poet also ranks dreams and imagination above reality, arguing that people in Turkey have neither dreams nor imagination. In fact, his aim with the museum is to get visitors wondering why "we have lost such good things". Appropriately enough, we interviewed Akin in the toy museum.

"This is passion!"

Are you taken by the idea of seeing Istanbul through the eyes of a longtime resident, of listening to its sounds and breathing in its smells? If the answer is yes, Mario Levi awaits you! Levi, who describes his relationship with Istanbul as passionate, is an author, lecturer, copywriter, journalist and producer for radio. In fact, there is a lot that could be said about him. By his own admission, the one real profession he will never be able to relinquish is writing. Crucially, though, Levi believes that he has engineered his own rebirth through the writing profession. He adores everything about Istanbul and even plans to name a novel after the city. At the same time, Levi's Istanbul is very different from the one most people see and experience. In recounting himself in his stories and novels, he also stands out as the voice of the minorities. His point of reference is not just religious and cultural minorities; it includes the gamut of people who struggle to integrate into the community and the system and feel marginalized as a result. Levi's approach to mortality also deserves mention: he interprets death as "life itself" and life as "giving meaning to death".

"The love of art brings peace"

Gency Kasapci's canvases are alive with the colors and boundlessness of nature. Beads of countless shades are transformed into works of art with the application of patience, skill, care, experience and sheer hard work. The vibrancy, continuity and dynamism of life find expression on Kasapci's canvas as trees, birds and leaves. Kasapci won the DYO Art Competition back in 1974 and has been producing art out of beads for almost half a century. We joined Kasapci on a tour of the rainbow realm of beads. "Art in Turkey is driven more by fashion than conceptual thinking," she explained. "Certain artists suddenly become the vogue. Ayşe Hanım has a painting by a particular artist, which means that Fatma Hanım has to have one, too. Painting well in Turkey is irrelevant as far as sales are concerned. You may, for instance, be a hopeless artist, but with a good PR company behind you, your paintings will sell." Turning to the Art Competition, the veteran winner is nothing but complimentary. "I entered the competition 30 years ago and still take pride in saying so today. It's a competition where entries are judged on merit rather than connections. This is why I am so honored by the award."

“As a community we have dismal communitions!” Portraits of women from around the world

For most of us, the name Nuri Çolakoğlu is sure to recall a string of television channels. Anyone who has known him a lot longer will refer to him as a great journalist. What hasn't he squeezed into a 35-year career? Having worked in various capacities with organizations such as the BBC, Milliyet and TRT, he began making a name for himself in the early 1990s as a guy who set up television channels. Show TV, Cine 5, CNBC-E, NTV and Fenerbahçe TV were all his babies. As the first journalist to get into TÜSİAD (the Turkish Association of Industrialists & Businessmen), he unwittingly sparked an ethical row between the business world and the media. Currently the printed and visual media coordinator for Doğan Yayın Holding and a member of the executive board, Çolakoğlu sees his strength as put-

ting teams together. He is excited by working with young talent and likes leaving the job to the young once his team is up and running. In fact, Çolakoğlu sees it as his mission to open up the future for young people. He has also made it a career habit to leave channels soon after setting them up and to move on to new adventures. Our interview with Çolakoğlu, a name associated with innovation in the world of television, left little ground uncovered. We rambled from the kind of communication we have as Turks to the media's role in this, from the requisites of news reporting and his own philosophy in this regard to the key differences between Turkish and foreign journalists, the power of the media to influence and control the community and much more besides..

Perceptions of women change little wherever you go in the world. To be a woman equates with being able to have children. Most of the time, it means being powerless, oppressed and clinging desperately to life at the mercy of male values. Sometimes it means being a sex worker in the Far East, sometimes a refugee or soldier. But always a mother.. This is the only quality that never changes for women. The role of women also defines the state of development of the country in which they live. The type of woman who focuses on building a career after a lengthy education is generally to be found in western societies. Here, woman has liberated herself from the traditional roles, sidelined perhaps one of her strongest instincts, reproduction, and taken up a place beside men in everyday life. Yet this is no generalization. Neither is it by any means a solution to the controversy over a woman's place. More often than not, women are caught between the roles of mother and businesswoman, expected to produce dinner when they get home from work and keep the house in perfect order. In other words, they have to work twice as hard to be able to stand on their own two feet. Whatever their position at work, it is essential that they prove their mettle as housekeepers at family get-to-

gether and engender pride in mother and husband alike. While this type of woman is common in Turkey and the Balkans, being a woman in more remote parts of the world implies obligations that are hard to imagine. Coşkun Aral and Nevin Sungur, two well known 'news reporters', have joined forces to make a documentary, which tells the stories of different women from around the world. Wherever they live, women have one thing in common: being female is tough!

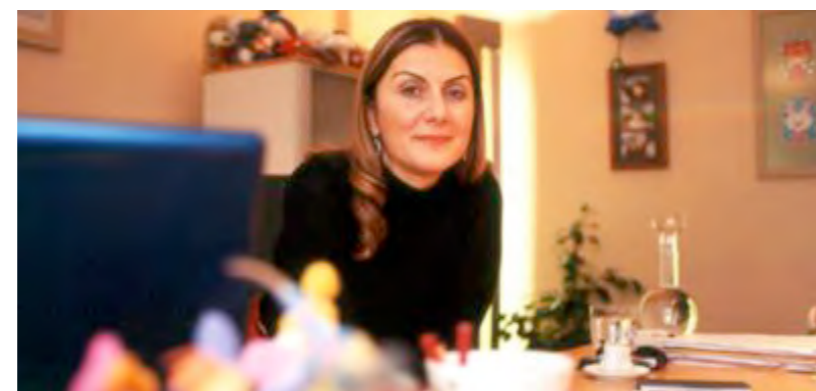
The street kid of the music world

From its origins in the southern states of the USA to Rio, Bombay, Cape Town, Melbourne, Azerbaijan and finally Istanbul, jazz has become the spontaneous, unpredictable, honest and powerful sound of the world today. Here is a sound that can be produced by breathtaking swing bands and improvisations on the street alike. Through jazz, discriminations of language, religion, race and color evaporate, and cities merge to become one. From the rhythmic vocals of African slaves working in the cotton fields of South America to the solos of legendary jazz singer Louis

Armstrong, every voice, sound and melody breaks the mould in jazz; notes become free. Until World War I, jazz was simply the music of people living in and around New Orleans. In the 1920s, however, jazz became known across the length and breadth of the USA. It didn't take long to reach Europe, either. Ten years later, the European capitals and major cities were brimming with both jazz fans and musicians. Come the 1940s, the whole world knew about jazz. And some 20 years later, jazz was universally accepted as an artistic discipline and leading musical genre.

“Yoghurt: the stuff of miracles”

Taylan Kümeli is one of a handful of specialists trained in the business with the diplomas to prove it. We talked to Kümeli in her private clinic amid the excitement of her first book, 'The Synthesis Diet', going to press. It was a chance to question those stressful rules about not eating late, having to exercise to lose weight and not skipping meals, and to discover ways of de-stressing. Arguing that healthy nutrition and diets are entirely separate concepts, Kümeli explained, "Healthy nutrition means working out and following a pattern of eating that suits your metabolism. This

should address all your health needs and lead to neither weight loss, weight gain, nor loss of strength. A diet, on the other hand, could be described as a different facet of healthy eating, whereby you try to get down to your ideal weight. Actually, when people start dieting, they also begin eating properly. Sadly, the amount of time we set aside for ourselves has reduced with industrialization and people have turned to fast food when they shouldn't. More often than not, fast food consists of fatty meat and white bread. It's a type of food that should be avoided."